

officiella tidning

Svensk utgåva

Meddelanden och upplysningar

Informationsnummer

Innehållsförteckning

Sida

I Meddelanden

.....

II Förberedande rättsakter

Ekonomiska och sociala kommittén**384:e plenarsession, 12 och 13 september 2001**

2001/C 311/01	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om maskiner och ändring av direktiv 95/16/EG"	1
2001/C 311/02	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för tjugotredje gången av rådets direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (ämnen som klassificerats som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska — c/m/r)"	7
2001/C 311/03	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rapportering av händelser inom civil luftfart"	8
2001/C 311/04	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — Ett säkrare informationssamhälle — ökad säkerhet i informationsinfrastrukturen och bekämpning av datorrelaterad brottslighet"	12

SV

<u>Informationsnummer</u>	Innehåll (Fortsättning)	Sida
2001/C 311/05	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Europeiska programmet om satellitbaserad radionavigation (Galileo)"	19
2001/C 311/06	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 3072/95 om den gemensamma organisationen av marknaden för ris"	29
2001/C 311/07	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EEG) nr 2358/71 om den gemensamma organisationen av marknaden för utsäde och om fastställande av stödbeloppen för utsädessektorn för regleringsåren 2002/2003 och 2003/2004"	30
2001/C 311/08	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Sociala allmännyttiga tjänster utförda av privata företag utan vinstsyfte"	33
2001/C 311/09	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Memorandum om livslångt lärande"	39
2001/C 311/10	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om tillämpning av en ordning med allmänna tullförmåner under tiden 1 januari 2002–31 december 2004"	47
2001/C 311/11	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Bedömning av hur väl förberedda vi är på eurons införande med fokus på de största bristerna och vad som behöver göras för att åtgärda dem"	50
2001/C 311/12	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förstärkning av kvaliteten i sysselsättnings- och socialpolitik"	54
2001/C 311/13	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet: Nya europeiska arbetsmarknader, öppna och tillgängliga för alla"	60
2001/C 311/14	Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1493/1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin"	64

II

(Förberedande rättsakter)

EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om maskiner och ändring av direktiv 95/16/EG"

(2001/C 311/01)

Den 23 mars 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för beredningen av ärendet, antog sitt yttrande den 25 juli 2001. Föredragande var Alfons de Vadder.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Sammanfattning av yttrandet

1.1. Kommittén är osäker på om det är lämpligt att redan nu företa en översyn av maskindirektivet. Frågan är om man har tillräckliga erfarenheter för att översynen skall bli ändamålsenlig. Vidare är det inte säkert att tillämpningen av det nuvarande direktivet skapar stora problem.

1.2. Efter noggrann genomgång av förslaget till direktiv anser kommittén dock att man inte helt och hållet kommer att uppnå målsättningen om en förenkling av lagstiftningen med de ändringsförslag som kommissionen framfört, eftersom lagstiftningen kommer att förbli invecklad.

1.3. Icke desto mindre innehåller förslaget till direktiv ett antal positiva punkter, exempelvis följande:

- Kommissionen har valt att utarbeta en ny version av direktivet snarare än att göra en rad ändringar i den ursprungliga texten, vilket gör texten tydligare.

- Man eftersträvar ett mer exakt tillämpningsområde, vilket innebär att man även fäster vikt vid överlappningen med lågspänningsdirektivet 73/23/EEG.

- Tillämpningsområdet har utökats till att även omfatta ett antal bärbara anordningar med laddning, bygghissar avsedda för lyft av personer eller personer och gods samt lyftanordningar för rörelsehindrade personer.

- Ett antal förbättringar beträffande begreppsdefinitioner och förfaranden.

- För halvfabrikat föreskrivs fortfarande en underrättelse om sammansättning.

- Man har lagt grunden för förstärkt samarbete mellan medlemsstaterna i samband med informationsutbyte beträffande marknadsbevakning.

1.4. Rent generellt kan dock sägas att det fortfarande finns stort utrymme för förbättringar och förtydliganden. Kommittén framför därför en rad förslag som syftar till att uppnå ett mer exakt tillämpningsområde och tydligare definitioner, förfaranden och terminologi.

2. Inledning

2.1. Förslaget syftar till en översyn av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/37/EG av den 22 juni 1998 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om maskiner (vanligen kallat maskindirektivet).

2.2. Översynen syftar å ena sidan till att öka rättssäkerheten genom att en tydligare text utarbetas för dem som skall tillämpa direktivet och för dem som måste säkerställa att direktivet efterlevs. Å andra sidan syftar direktivet till att anpassa och precisera direktivets tillämpningsområde. I detta sammanhang strävar man efter att hålla en så hög hälso- och säkerhetsnivå som möjligt.

2.3. I samband med översynen har man i stor utsträckning beaktat de förslag som utarbetades av en grupp oberoende experter på hög nivå under ledning av Bernhard Molitor⁽¹⁾. Några av dessa förslag var allmänt tillämpliga och gällde samtliga direktiv, andra gällde däremot enbart maskindirektivet.

2.4. Med beaktande av det stora antalet ändringar och betydelsen av dessa samt i syfte att göra texten tydligare framförs förslaget som en omarbetning snarare än en ändring av direktiv 98/37/EG. En utökning av tillämpningsområdet leder även till en ändring av direktiv 95/16/EG om hissar.

2.5. Detta förslag om ändring av maskindirektivet grundar sig på artikel 95 i fördraget, i vilken principerna för genomförandet av den inre marknaden anges. Maskindirektivet syftar till att säkerställa den fria rörligheten för de maskiner som omfattas av tillämpningsområdet och uppfyller de grundläggande hälso- och säkerhetskrav samt det konsumentskydd som direktivet anger.

2.6. Detta förslag till direktiv är inte enbart av stor betydelse för sektorn för mekanisk industri, dvs. den bransch som omfattar maskiner, mekanisk utrustning och komponenter. Som tillverkare av utrustning till andra sektorer såsom jordbruket, gruvinindustrin, byggnadsindustrin, transport och övriga industrigrenar spelar verkstadsindustrin en nyckelroll för hela ekonomin. Konkurrensförmågan i andra sektorer av ekonomin beror nämligen i hög grad på den utrustning och de anläggningar som verkstadsindustrin levererar.

2.7. Förslaget fyller också en viktig funktion när det gäller att minska de sociala kostnaderna till följd av olyckor i samband med användning av maskiner. Antalet olyckor kan minskas genom att säkerheten beaktas redan på konstruktions- och tillverkningsstadiet och genom korrekt installation och underhåll av maskinerna.

2.8. När det gäller innehållet i förslaget till det nya direktivet kan nämnas fler och bättre begreppsdefinitioner, tydligare förfaranden och följande tre omfattande ändringar av tillämpningsområdet.

- Den första avser bärbara anordningar med laddning, såsom bultpistol, slaktmask, märkningspistol etc., där laddningen inte verkar direkt på projektilen. För närvarande är dessa undantagna från direktivets tillämpningsområde eftersom de anses vara eldvapen, trots att de helt kan inordnas under definitionen i direktivet.
- Direktivet omfattar även bygghissar avsedda för lyft av personer eller personer och gods. Här saknas i dag europeisk lagstiftning.
- Lyftanordningar för rörelsehindrade personer.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Kommittén är osäker på om det är lämpligt att redan nu företa en översyn av maskindirektivet. Det var nämligen inte förrän 1995, och för vissa maskiner inte förrän 1997, som direktivet blev allmänt tillämpligt. Frågan är om man har tillräckliga erfarenheter för att översynen skall bli ändamålsenlig. Å andra sidan får man inte glömma bort att ett stort antal företag, tillverkare, installatörer och användare har fått göra stora ansträngningar för att införliva en så komplex lagstiftning. Nu när lagstiftningen äntligen tillämpas på ett korrekt sätt förefaller det paradoxalt att införa en rad ändringar.

3.2. Efter noggrann genomgång av förslaget till direktiv ställer sig kommittén dock positiv till att man valt att göra en bearbetning av direktivet på grund av det stora antalet ändringar och förtydliganden av direktiv 98/37/EG, som i grund och botten var en kodifiering av det ursprungliga direktivet 89/392/EG och de ändringar som tillförts. En ny fullständig version av direktivet ökar överskådligheten och främjar i stor utsträckning direktivets läsbarhet och tydlighet och underlättar införlivandet och tillämpningen. Kommittén skulle välkomna utbildningsåtgärder inom ramen för denna relativt komplexa lagstiftning.

⁽¹⁾ "Report of the Group of Independent Experts on Legislation and Administrative Simplification", SEK(95) 2(2) slutlig, 29.11.1995, ej publicerad i EGT.

3.3. Kommissionen har i stor utsträckning velat bygga vidare på de förslag som expertgruppen under ledning av Bernhard Molitor lade fram beträffande maskindirektivet. Förslagen syftade till en förenkling av lagstiftningen. Kommittén har dock intrycket att förslaget till nytt direktiv inte helt uppfyller detta önskemål och att det fortfarande är alldeles för invecklat. ESK uppmanar därför kommissionen efter samråd att inte göra texten tyngre och att vara försiktig och noggrann vid anpassningen av texterna.

3.4. Förslaget till direktiv bygger på artikel 95 i fördraget och syftar till att säkerställa fri rörlighet för maskiner. Målsättningen får konkret form i ett antal ändringsförslag, i synnerhet genom att tillämpningsområdet utvidgas till att även omfatta bärbara anordningar med sprängladdning, bygghissar avsedda för lyft av personer och gods och lyftanordningar för rörelsehindrade personer (och en därtill kopplad ändring av direktiv 95/16/EG om bygghissar), för vilka det ännu inte finns någon lagstiftning på EU-nivå.

3.5. Det är positivt att man eftersträvar ett mer exakt tillämpningsområde, bättre begreppsdefinitioner och tydligare förfaranden. Detta leder till ökad rättssäkerhet. Exempelvis ges bättre definitioner av begreppen "utsläppande på marknaden", "idrifttagande", "tillverkare" och "tillverkarens representant". Ett antal oklarheter kvarstår dock (exempelvis att motorer inte omfattas). Tillämpningsområdet och de nya definitionerna kommer med all säkerhet fortfarande att kunna förbättras. Denna fråga diskuteras mer ingående i de särskilda kommentarerna i detta yttrande, närmare bestämt avseende artiklarna 1 och 2.

3.6. I de föreslagna förtydligandena föreskrivs att en under rättelse om sammansättning för halvfabrikat måste utarbetas. Kommittén anser att detta innebär en förbättring i förhållande till den nuvarande situationen, men vill ändå påpeka att många oklarheter kvarstår.

3.7. Man fäster särskild vikt vid överlappningen med det ändrade direktivet 73/23/EEG om elektrisk utrustning avsedd för användning inom vissa spänningsgränser (artikel 1.2 j). Texten innebär en förbättring, men den kan bli ännu tydligare.

3.8. Förfarandena för bedömning av överensstämmelse med direktivet har anpassats. Kommittén ställer sig positiv till det förenklade förfarande för maskiner som anges i artikel 12.2 i de fall då direktivet saknar ändamålsenlig verkan. Kommittén anser dessutom att det förfarande för maskiner i bilaga IV (farliga maskiner) som föreslås i artikel 12.4 kan förenklas ytterligare.

3.9. När det gäller utvärderingarna av maskiners överensstämmelse med sikte på utsläppande på marknaden (artikel 14) betonas i förslaget till direktiv medlemsstaternas krav beträffande erkännande av de instanser som åläggs att genomföra dessa. Kommittén anser att de instanser som vid upprepade tillfällen utfärdat kontrollintyg för maskinmodeller som inte uppfyller de grundläggande hälso- och säkerhetskraven bör fråntas dessa utvärderingsbefogenheter, och att medlemsstaterna bör anmäla detta till kommissionen.

3.10. Kommittén välkomnar dessutom förbudet mot märken som minskar "CE"-märkningens synlighet, läsbarhet eller innebörd eller som kan vara vilseledande (artikel 16).

3.11. Kommittén ställer sig mycket positiv till ett förstärkt samarbete mellan medlemsstaterna när det gäller utbyte av information om marknadsövervakning, såsom framgår av artikel 19.

3.12. Slutligen påpekar kommittén att de översatta versionerna (exempelvis den nederländska översättningen) tydligen skiljer sig från originaltexten i viss utsträckning.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Artikel 1

4.1.1. Artikel 1.1 b) gäller endast fordon som används på flygplatser och i mineralutvinningsindustrin och artikel 1.2 e) utesluter samtliga fordon. Härigenom faller hela kategorier fordon utanför den nuvarande lagstiftningen (exempelvis fordon som aldrig förs på allmän väg). Det nuvarande direktivet 98/37/EG artikel 1.3 nionde stycket är tydligare i detta hänseende.

Kommittén föreslår därför att man behåller den gamla terminologin.

4.1.2. I artikel 1.2 a) har man inte tagit ställning till om komponenterna eller utrustningsdelarna i fråga även kan användas vid konstruktion av nya maskiner. Komponenternas slutmål är således inte fastställt.

Kommittén föreslår att man i instruktionerna anger att komponenten enbart tjänar till att ersätta identiska komponenter eller utrustningsdelar.

Enligt kommitténs uppfattning framgår det inte heller tydligt om det är obligatoriskt att bifoga instruktioner.

4.1.3. I artikel 1.2 b) utesluts specialutrustning för nöjesparker. Kommittén kan förstå varför man valt att inte låta direktivet omfatta denna typ av utrustning, men förslår att man eventuellt i ett annat direktiv skulle kunna utarbeta bestämmelser för sådan specialutrustning. För närvarande finns nämligen inte någon gemenskapslagstiftning på detta område.

4.1.4. Begreppet "transportmedel" i artikel 1.2 e) beskrivs inte närmare, vilket kommer att skapa förvirring. Täcker detta till exempel traktorer (direktiv 98/37/EG artikel 1.3 tolfte stycket)? Vad gäller för fartyg och fartygsutrustning (direktiv 98/37/EG artikel 1.3 tionde stycket)? Kommittén föreslår därför att man behåller den gamla terminologin.

4.1.5. Av artikel 1.2 j) bör tydligt framgå att det rör sig om "elektrisk och elektronisk" utrustning. I den engelska texten talar man om "household appliances", i den franska om "appareils électroménagers".

4.1.6. Kommittén föreslår att man i definitionen av hushållsapparater i artikel 1.2 j) anger en effektbegränsning. Denna begränsning kan anpassas genom det förfarande som beskrivs i artikel 8.

4.1.7. I artikel 1.2 l) anges "motorer av alla slag". Enligt kommitténs uppfattning bör endast elektriska motorer uteslutas, eftersom dessa omfattas av direktiv 73/23/EEG. Övriga motorer (hydromotorer, hydrauliska motorer, atmosfäriska motorer, osv.) bör däremot omfattas av direktivet. Vidare bör dessa betraktas som halvfabrikat.

4.2. Artikel 2

4.2.1. I artikel 2 c) omnämns verktyg. Kommittén anser att stycket bör föregås av en definition av begreppet "verktyg".

4.2.2. I artikel 2 c) omnämns anordningar som sätts samman efter det att en maskin "tagits i bruk". Kommittén anser att detta bör ändras till "efter utsläppande på marknaden".

4.2.3. När det gäller artikel 2 d) (iv) konstaterar kommittén att säkerhets- och hälsoaspekter inte omnämns i samband med system för ventiler av rök eller damm, aspekter som däremot behandlas i samband med alla andra säkerhetskomponenter i denna punkt.

4.2.4. I artikel 2 a) och 2 i) omnämns ett drivsystem. Det är oklart vad detta begrepp innebär. Kommittén skulle gärna se att man kompletterar med en definition av begreppet.

4.2.5. I artikel 2 e) definieras "lyftredskap", "lifting accessory", "accessoire de levage". I bilaga I punkt 4.1.1 omnämns och definieras "lyft". Däremot talar man i artikel 2 a) (iv) om "lyftanordning", "lifting apparatus", "appareil de levage", och i artikel 2 d) (vi) och (vii) i den svenska versionen (ö.a.) om "lyftanordning", men i de engelska och franska versionerna om "lifting appliances", "appareil de levage".

Kommittén konstaterar att det sistnämnda begreppet på svenska och de två sistnämnda begreppen på en del övriga språk (ö.a.) inte definieras.

4.2.6. Enligt artikel 2 i) utgör halvfabrikat nästan en maskin. Enligt kommitténs uppfattning bör ordet "nästan" förtydligas, annars finns det risk att en ny "grå zon" uppstår.

4.2.7. I artikel 2 j) och k) omnämns endast maskiner. Man tar inte hänsyn till att direktivet är direkt tillämpligt på artikel 2 a) till och med 2 i) (halvfabrikat) och fordonen i artikel 1 b). Kommittén anser att dessa två kategorier måste tilläggas.

4.2.8. Kommittén anser att formuleringen i artikel 2 k) är alltför invecklad. I första meningen omnämns "utformning och framställning". På så sätt kan inte de som enbart släpper ut en vara under eget namn eller märke, och som inte själva utformar eller framställer, längre betraktas som tillverkare.

4.2.8.1. I punkt k (i) är det däremot fråga om en person som "utformar eller låter utforma eller framställer eller låter framställa". Kommittén föreslår att man omformulerar punkten så att den blir tydligare, annars finns det risk att förvirring uppstår.

4.2.9. Med utgångspunkt i definitionerna konstaterar kommittén att om ingen tar på sig ansvaret, kan ingen heller betraktas som tillverkare. Kommittén föreslår att man anpassar och återinför det mycket tydliga förfarande som föreskrivs i artikel 8.7 i direktiv 98/37/EG. I denna artikel fastställs följande: "I de fall då varken tillverkaren eller den som representerar honom i gemenskapen uppfyller sina skyldigheter enligt punkt 1–6 skall dessa skyldigheter övergå på varje person som släpper ut maskinen eller säkerhetskomponenten på marknaden i gemenskapen. Dessa skyldigheter skall också gälla för alla personer som sätter samman maskiner eller delar av maskiner eller säkerhetskomponenter av olika ursprung eller tillverkar maskiner eller säkerhetskomponenter för eget bruk".

4.3. Artikel 6

Kommittén anser att artikel 6.3 inte enbart bör vara tillämplig på mässor och utställningar, utan även i samband med test. Kommittén efterlyser däremot strängare åtgärder för att driva på medlemsstaternas insatser för att på ett effektivt sätt bevaka att de föreslagna villkoren uppfylls.

4.4. Artikel 8

4.4.1. För artikel 8.1 a), b), c) och d) gäller ett förfarande som måste leda till ett beslut inom loppet av tre månader (artikel 22.3). Detta gäller uppdatering av förteckningar med säkerhetskomponenter eller maskiner och bestämmelser för samarbete mellan medlemsstaterna. Enligt kommitténs uppfattning bör inte denna tidsperiod nödvändigtvis fastställas.

4.5. Artikel 9

4.5.1. I denna artikel ges en medlemsstat befogenheter att förbjuda eller begränsa utsläppande på marknaden av maskiner samt att av säkerhets- och hälsoskäl fastställa särskilda villkor för den fria rörligheten för maskiner. Dessa befogenheter har omedelbar verkan och kan gälla för hela EU inom loppet av tre månader.

4.5.2. Kommittén anser att medlemsstaterna i detta hänseende ges alltför omfattande beslutsbefogenheter (omedelbar verkan och utan samråd). ESK anser att de tekniska kraven i bilaga I bör vara tillräckligt tydliga och att marknadsbevakningen (artikel 4) och skyddsklausulen skall räcka för att artikeln skall betraktas som onödig [i likhet med den därtill kopplade punkten i artikel 8 e)].

4.6. Artikel 12

4.6.1. I artikel 12.4 behandlas förfaranden för de maskiner och säkerhetskomponenter med hög risk som beskrivs i bilaga IV. De tre förfaranden som omnämns beskrivs närmare i bilagorna IX, X respektive XI.

4.6.1.1. Kommittén föreslår att ett förenklat förfarande bör tillämpas för maskiner som helt och hållet tillverkats i enlighet med harmoniserade bestämmelser utan att någon extern bedömning behöver genomföras. Således föreligger följande fyra alternativ:

- a) Intern kontroll av tillverkningen (bilaga VII).
- b) Bedömning av överensstämmelse med harmoniserade standarder (bilaga IX).

c) EG-typkontroll (bilaga X).

d) Fullständig kvalitetssäkring (bilaga XI).

4.7. Artikel 22

4.7.1. Kommittén konstaterar att "maskinkommittén" enbart består av företrädare för medlemsstaterna under ledning av en företrädare för kommissionen. Andra berörda parter (arbetsgivare, arbetstagare, konsumenter, osv.) inbegrips således inte. Enligt det nuvarande direktivet 98/37/EG rådfrågas dessa parter via en arbetsgrupp där samtliga parter ståndpunkter framförs och beaktas. Kommittén anser att det nuvarande arbetssättet bör tillämpas även i fortsättningen.

4.8. Bilaga I

4.8.1. Allmänt

4.8.1.1. Kommittén konstaterar att stora delar av bilaga I har förändrats på grund av översättning och tillägg. Ett flertal stycken som inte är understrukna verkar ha ändrats. Detta skapar stor förvirring.

4.8.2. Definitioner

4.8.2.1. Kommittén anser att dessa definitioner måste studeras mycket noggrant av experter på varje språk. Exempelvis utsätts en person vid en "farlig situation" för "faror" och inte för "risker".

4.8.3. Konstruktion av maskiner i syfte att underlätta hanteringen

4.8.3.1. Den andra meningen som lagts till ingår redan i de andra punkterna i 1.1.6 och är således överflödig. Kommittén föreslår dock att man i punkt 1.10.2 c) om bruksanvisning även bör omnämna instruktioner för hantering.

4.8.4. Stabilitet

4.8.4.1. Enligt kommitténs uppfattning är det omöjligt för maskiner eller maskiners komponenter att uppfylla kraven i den andra meningen, eftersom man inte kan säkerställa att komponenter förblir stabila vid skrotning. Det skulle dock vara positivt om kommissionen i punkt 1.10.2 c) om bruksanvisning även omnämnde instruktioner för transport och nedmontering.

4.8.5. Skydd, allmänna krav

4.8.5.1. Kommittén påpekar att "horisontella skydd" förblir fästade utan fästeanordningar. Därför måste punkt fem kompletteras med "i så stor utsträckning som möjligt".

4.8.6. Fasta skydd

4.8.6.1. I punkt 1.4.2.1 i bilaga I fastställs att fästeanordningarna skall förbli fästade vid skydden när dessa nedmonteras. Kommittén föreslår att det bör fastställas att fästeanordningarna även bör förbli fästade vid maskinen.

4.8.7. Tillträde till arbetsstationer och serviceställen som används för underhåll

4.8.7.1. Kommittén konstaterar att det av första meningen framgår att detta är tillämpligt på produktion, inställning och underhållsarbeten. Kommittén önskar behålla följande titel från punkt 1.6.2 i direktiv 98/37/EG: "Tillträde till manöverplats och serviceställen".

4.8.8. Märkning av maskinerna

4.8.8.1. Den andra meningen i punkt 1.9 skapar stor förvirring. Kommittén föreslår att man sammanfogar den första och andra punkten enligt följande: "Namn och adress på tillverkaren och i förekommande fall dennes representant eller, i förekommande fall, namn och adress till fysisk eller juridisk person som ansvarar för överensstämmelsen i detta direktiv".

4.8.8.2. Den andra meningen i fotnot 2 om tillverkningsår bör strykas. EG-försäkran om överensstämmelse kan ha utfärdats vid en annan tidpunkt (exempelvis vid långvarig framställningsprocess).

4.8.9. Bruksanvisning

4.8.9.1. Kommittén konstaterar att instruktioner beträffande "användning" saknas i punkt 1.10.2. Eftersom instruktioner för användning är av avgörande betydelse för säkerheten föreslår kommittén att punkt 1.10.2 g) ändras enligt följande: "Användning och de förhållanden som maskinen är avsedd att användas under enligt definition i 1.1.2 c".

4.8.9.2. Punkt p) kan strykas under förutsättning att hänsyn tas till punkterna 3.8.3 och 3.8.4 i detta dokument.

4.8.10. Förhållande mellan lyft

4.8.10.1. Kommittén konstaterar att de grundläggande kraven inte omfattar "lyftanordningar" som används på ett sådant sätt att ingen nivåförändring sker. Kommittén föreslår att man behåller de första två meningarna i punkt 4 i bilaga I i direktiv 98/37/EG (av dessa framgår bland annat att risker ofta uppstår i kombination med nivåförändringar).

4.9. Bilaga II

4.9.1. Kommittén föreslår att punkterna A (1) och A (2) ersätts med samma text som föreslagits till de första två punkterna i 1.9 i bilaga I (se 4.8.8.1 ovan).

4.9.2. Kommittén konstaterar att det av punkterna A (4), A (5) och B (3) framgår att EG-försäkran om överensstämmelse måste innefatta en försäkran om överensstämmelse. Detta skapar förvirring. Texten måste omformuleras (i synnerhet i punkt 5).

4.9.3. Enligt kommitténs uppfattning bör punkt B om försäkran om inbyggnad för halvfabrikat kompletteras med följande:

- Punkt B (3): och/eller relevanta bestämmelser som halvfabrikatet överensstämmer med.
- Efter B (4) punkterna A (9) och A (10) i EG-försäkran om överensstämmelse för en maskin.

Tillägg av relevanta bestämmelser och normer till denna försäkran utgör ett stort mervärde.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring för tjugotredje gången av rådets direktiv 76/769/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om begränsning av användning och utsläppande på marknaden av vissa farliga ämnen och preparat (beredningar) (ämnen som klassificerats som cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska — c/m/r)"

(2001/C 311/02)

Den 19 juni 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 95 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för inre marknaden, produktion och konsumtion, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 25 juli 2001. Föredragande var Sergio Colombo.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Bakgrunden till förslaget

1.1. Förslaget syftar till att uppdatera det tillägg till punkterna 29, 30 och 31 som återfinns i bilaga I i direktiv 76/769/EEG ⁽¹⁾, genom att förbjuda användning av ämnena i detta tillägg eftersom de anses vara cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska. Därmed följer man bestämmelserna i direktiv 94/60/EEG ⁽²⁾, enligt vilka kommissionen skall lägga fram förslag om ytterligare ämnen för Europaparlamentet och rådet senast sex månader efter offentliggörandet av nya klassificeringar.

1.2. För att anpassa bilaga I i direktiv 67/548/EEG ⁽³⁾ till den tekniska utvecklingen skall 14 ämnen som klassificerats som cancerframkallande läggas till i punkt 29, tre ämnen som klassificerats som mutagena läggas till i punkt 30 och åtta ämnen som klassificerats som reproduktionstoxiska läggas till i punkt 31.

1.3. Liksom tidigare förslag syftar detta förslag till att höja skyddsnivån för människors hälsa och miljön genom att skapa förutsättningar för en fungerande inre marknad. Förslaget innebär att det i bilagan införs ytterligare ämnen, som 20 dagar efter offentliggörandet i EGT skall läggas till de ämnen som återges i tillägget till punkterna 29, 30 och 31 i bilaga I till direktiv 76/769/EEG.

1.4. Medlemsstaterna uppmanas att tillämpa bestämmelserna i detta direktiv arton månader efter att det trätt i kraft, enligt föreskrifter om hänvisning som medlemsstaterna själva fastställer.

1.5. Möjligheten att vidta ändringar är enligt kommissionen det enda sättet att uppnå de fastställda målen, eftersom fastställandet av mål i sig inte kan garantera en hög skyddsnivå för konsumenternas hälsa och säkerhet.

2. Allmänna kommentarer

2.1. Kommittén stöder kommissionens initiativ mot bakgrund av de vetenskapliga överväganden som gjorts och det faktum att ämnena används i begränsad omfattning, och under förutsättning att ekonomin och sysselsättningen inte påverkas och att företagen i god tid informeras så att de kan ersätta ämnena. Initiativet slår vakt om medborgarna, säkerheten och miljön, något som ESK alltid förespråkat.

2.2. ESK anser dock att sådana initiativ ofta innebär att åtgärder vidtas i senaste laget, och tar därför tillfället i akt att med eftertryck uppmana till snabba framsteg när det gäller "Vitbok — Strategi för den framtida kemikaliepolitiken", vars innehåll genom förebyggande ger möjlighet att hålla en hög skyddsnivå för hälsa, säkerhet och miljö samtidigt som kemiindustrins innovationsförmåga och konkurrenskraft främjas.

⁽¹⁾ EGT L 262, 27.9.1976, s. 201.

⁽²⁾ EGT L 365, 31.12.1994, s. 1.

⁽³⁾ EGT B 196, 16.8.1967, s. 1.

2.3. Kommittén vill återigen rekommendera att grunddirektivet ses över, med tanke på att detta är den tjugotredje ändringen. Denna översyn får inte under några omständigheter

försenas på grund av arbetet med vitboken om kemiska produkter.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rapportering av händelser inom civil luftfart"

(2001/C 311/03)

Den 24 januari 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 80.2 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2001. Föredragande var Bo Green.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 89 röster för och 2 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Det anses allmänt att flyget hör till de säkraste transportmedlen. Under de senaste tio åren har det i hela världen varit ett genomsnitt inträffat 1 243 dödsfall per år vid 49 flygolyckor. Olycksfrekvensen i Europa är ännu lägre, då Europa enbart står för 10 % av olyckorna men däremot en tredjedel av flygtrafiken. Affärsflyg som bedrivs av EU:s flygbolag i gemenskapen har ett genomsnitt på 52 dödsfall per år⁽¹⁾.

1.2. Alla säkerhetsexperter är emellertid ense om att olycksfrekvensen globalt sett håller på att stabiliseras. Eftersom flygtrafiken hela tiden ökar innebär detta att det absoluta antalet olyckor med dödlig utgång också kommer att öka om ingenting görs för att förhindra det. Det är därför nödvändigt att hitta nya vägar att förbättra flygsäkerheten.

1.3. Gemenskapens politik för att förebygga olyckor inom luftfarten ledde i november 1994 till antagandet av ett direktiv

om utredning av flyghaverier och tillbud⁽²⁾. Syftet med direktivet var att se till att olyckor och allvarliga tillbud utreds ordentligt så att de kan förebyggas i framtiden. Detta tillvägagångssätt har emellertid sina begränsningar i och med att det, lyckligtvis, inträffar väldigt få olyckor och man först kan dra slutsatser när en tragedi redan har inträffat.

1.4. Internationella luftfartsorganisationen ICAO bekräftar behovet av insamling av uppgifter om händelser genom formella system för att underlätta informationsutbyte för analyser. I kapitel 7 i bilaga 13 till konventionen angående internationell civil luftfart rekommenderas det att stater, för att underlätta insamling av information om verkliga och potentiella säkerhetsbrister, bör inrätta formella system för rapportering av händelser.

⁽¹⁾ Källa: Airclaims.

⁽²⁾ Rådets direktiv 94/56/EG, 21 november 1994, om grundläggande principer för utredning av flyghaverier och tillbud inom civil luftfart, EGT L 319, 12.12.1994.

1.5. I en undersökning för kommissionens räkning som genomförts av Federation of Air Line Pilots Association, Ifalpa, kom man fram till att endast ett fåtal medlemsstater kräver obligatorisk rapportering och att ännu färre lagrar, behandlar eller analyserar uppgifterna i dessa rapporter. Det är möjligt att antalet händelser i enskilda stater inte är tillräckligt stort för att man på ett tidigt stadium skall få en indikation om en potentiellt allvarlig risk eller märka vissa tendenser.

2. Kommissionens förslag

2.1. Mot bakgrund av detta föreslår kommissionen att gemenskapen skapar en rättslig ram för insamling och spridning av uppgifter om tillbud inom luftfarten, i bredast möjliga omfattning, så att alla berörda parter kan lära sig av olyckshändelserna och förbättra sin egen verksamhet för att skapa ett säkrare system.

2.2. Förslaget omfattar både obligatorisk och konfidentiell rapportering av sådana tillbud, defekter eller fel som kan utgöra en fara för flygsäkerheten och som sammanfattas under begreppet "händelser". Genom att samla in tillräcklig information kan man säkerställa tillförlitligare analyser, vilket leder till förbättrad kunskap om händelser och ökar möjligheterna att förebygga olyckor i framtiden.

2.3. Gemensamma forskningscentret (GFC) har utvecklat ett verktyg "ECCAIRS" (European Co-ordination Centre for Aviation Incident Reporting Systems), en databas som kan fungera som ett centraliserat system för insamling och utbyte av information utan att medlemsstaterna behöver ändra sina nuvarande system. Dessutom överensstämmer ECCAIRS-systemet till fullo med ICAO:s rapporteringssystem.

2.4. Förslaget omfattar obligatorisk och konfidentiell rapportering av haverier, tillbud och allvarliga tillbud samt andra defekter och felfunktioner hos ett luftfartyg, dess utrustning eller sådan markutrustning eller del av flygtrafiksystemet som används eller är avsedd att användas i samband med luftfartygets drift, flygledning eller navigeringshjälp till ett luftfartyg.

2.5. Förslaget syftar till att införa obligatorisk rapportering till berörda nationella myndigheter i samband med en händelse som utgör en fara, eller som om den inte åtgärdades skulle kunna utgöra en fara, för luftfartyget, ombordvarande eller andra personer. Exempel på händelser som omfattas av rapporteringsskyldighet återfinns i bilagorna I och II till direktivförslaget. Bilagorna är resultatet av det arbete som utförs inom den europeiska organisationen för luftfartssäkerhet, Eurocontrol, och de gemensamma luftfartsmyndigheterna (JAA) och som syftar till att harmonisera teknisk rapportering i Europa. Kommissionen har deltagit i dessa arbetsgrupper.

2.6. Enligt förslaget är medlemsstaterna skyldiga att överlämna information till ECCAIRS-databasen. Upplysningarna är konfidentiella, och enbart de instanser som fastställer bestämmelser för den civila luftfartssäkerheten eller undersöker luftfartsolyckor får direkt tillgång till uppgifterna. Enskilda personers namn och adress får aldrig registreras i databasen. Kommissionen kan ställa data till förfogande för andra berörda parter, men enbart när detta anses nödvändigt.

2.7. För att allmänheten skall få kunskap om den allmänna flygsäkerhetsnivån i gemenskapen skall statistiska sammanställningar dessutom offentliggöras regelbundet.

2.8. Vidare innebär förslaget att medlemsstaterna skall anpassa sina lagar så att det blir möjligt att anonymisera frivillig rapportering, dvs. uppgifter om händelser som inte omfattas av rapporteringsskyldighet. Dessa uppgifter lagras på motsvarande sätt i ECCAIRS-databasen.

2.9. Bättre kunskap om de faktorer en olycka föregås av kan bidra till att hindra att olyckan inträffar.

2.10. Kommissionen anser att gemenskapen måste tillhandahålla den ram som erfordras för inrättande av ett program för konfidentiell rapportering av tillbud. Därigenom uppmuntras frivillig rapportering av sådana konstaterade brister inom luftfartssystemet som betraktas som en verklig eller potentiell fara, och insamling av information som kan bidra till en högre säkerhetsnivå.

2.11. Som redan angetts i Ifalpa-undersökningen är det viktigaste sättet att få uppgiftslämnaren att lita på och känna förtroende för det skydd som rapporteringssystemet erbjuder att så fort som möjligt skilja uppgifterna från uppgiftslämnaren, så att ingen längre ned i spridnings- och analyskedjan kan upptäcka dennes identitet.

2.12. Kommissionen har gett ekonomiskt stöd till ett system för konfidentiell rapportering i Tyskland. Projektet, som gick under namnet Eucare⁽¹⁾, bedrevs som en forskningsmodell mellan 1993 och 1999. Det övervakades av en ledningskommitté bestående av säkerhetsexperter från olika medlemsstater, där kommissionen innehade ordförandeposten. I en rapport beskriver ledningskommittén utförligt hur ett system för konfidentiell rapportering bör organiseras för att alla parter skall känna förtroende för det.

⁽¹⁾ Eucare står för European Confidential Aviation Safety Reporting Network.

2.13. I syfte att bedöma den rättsliga genomförbarheten av konfidentiell rapportering i länder vars lagstiftning härrör från napoleonsk lag utfördes en annan undersökning för kommissionens räkning ⁽¹⁾. Slutsatsen av studien var att "det inte finns något relevant rättsligt hinder i egentlig mening för inrättandet av frivillig tillbudsrapportering. Gemenskapen skulle, enligt studien, kunna fastställa en allmän rättslig ram för ett standardsystem för frivillig rapportering av tillbud med luftfartyg. Ur rent juridisk synpunkt förefaller det inte vara omöjligt att tänka sig ett system med driftsmässiga principer som inte nödvändigtvis måste överensstämma med rättspraxis i varje medlemsstat och som därför kräver särskilda straffrättsliga undantag."

2.14. Kommissionen fastslår således att det är möjligt att organisera konfidentiell tillbudsrapportering på gemenskapsnivå, och att både medlemsstaterna och kommissionen har de kunskaper och den erfarenhet som krävs för att skapa ett system för konfidentiell rapportering som i första hand inriktas på den mänskliga faktorn.

2.15. Det är lättare att skapa tillit och förtroende om de organ som hanterar rapporterna inte själva är officiella eller administrativa organisationer och om berörda parter kan delta i övervakningen av att uppgifterna förblir konfidentiella. Kommissionen anser därför att det bästa alternativet är att gemenskapen ser det som sin roll att underlätta för berörda parter att upprätta de nödvändiga strukturerna eller för befintliga organ att utvidga sin verksamhet inom gemenskapen.

2.16. Kommissionen föreslår därför att medlemsstaterna anpassar sina lagar och andra författningar så att det blir möjligt att anonymisera uppgifter om händelser som inte omfattas av rapporteringsskyldighet. Om så krävs kan kommissionen också undersöka hur de gemenskapsanslag som avsatts för att förbättra flygsäkerheten skulle kunna användas för att stödja befintliga eller nya organ som uppfyller de i Eucare-studien fastställda kraven, så att samtliga berörda parter kan lita på och känna förtroende för dem.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Även om luftfarten hör till de säkraste formerna av transport är det enligt ESK:s uppfattning av avgörande betydelse att man även fortsättningsvis fäster vikt vid åtgärder för att ytterligare reducera risken för olyckor i samband med flygtransport, i synnerhet i ljuset av den ständigt växande flygtrafiken.

3.2. ESK instämmer i att antalet rapporteringar av händelser inom en enskild medlemsstat ofta är begränsat, både kvantitativt och kvalitativt. För att uppnå en tillräckligt omfattande "kritisk massa" bör man därför på gemenskapsnivå skapa en ram som gör det möjligt att avkräva så många rapporteringar som möjligt. På så sätt kan man utbyta och sprida informationen så att denna kan analyseras och ligga till grund för tillförlitliga slutsatser.

3.3. Mot bakgrund av detta stöder ESK förslaget att inrätta obligatoriska och konfidentiella rapporteringssystem och utbyte av information på basis av gemensamt godkända bestämmelser om konfidentialitet och spridning, med förbehåll för de tillägg till de detaljerade gemenskapsbestämmelserna om säkerställande av konfidentialiteten och beträffande offentliggörande som anges nedan.

3.4. Förslaget om obligatorisk rapportering av upplysningar om luftfartshändelser till berörda myndigheter kan förefalla oklart. Man skulle kunna överväga att införa en bestämmelse om att rapportering alltid skall ske till den nationella myndigheten i det land där flygplanet är registrerat, även om det inte alltid är ändamålsenligt. När det gäller oegentligheter i samband med flygtrafiktjänster eller navigering bör rapporteringen ske till det land som är ansvarigt för dessa tjänster.

3.5. Man bör säkerställa att terminologin i förslaget är densamma som den ICAO tillämpar.

3.6. Det förefaller oklart vilka rapporteringar som omfattas av föreliggande förslag till direktiv och vilka rapporteringar som omfattas av direktiv 94/56/EG om fastställande av grundläggande principer för undersökning av flyghaverier etc.

3.7. ESK rekommenderar att rapporteringen av administrativa orsaker riktas till den luftfartssäkerhetsbyrå som kommissionen föreslagit ⁽²⁾.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Artikel 4

ESK anser att man bör införa en bestämmelse om att myndigheterna i en medlemsstat skall kunna bestämma att obligatoriska rapporter från piloter och andra anställda inom flygbolag skall insändas via en samordnare som bolaget utser.

⁽¹⁾ "Legal problems posed by implementation of a Community voluntary incident reporting system in the field of air safety" av professor Lucien Rapp.

⁽²⁾ "Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställandet av gemensamma bestämmelser på luftfartsområdet och inrättandet av en europeisk byrå för luftfartssäkerhet", KOM(2000) 595 slutlig — EGT C 221, 7.8.2001, s. 31.

4.2. Artikel 7.3

I detta stycke bör tilläggas att rapporten skall innehålla statistiska uppgifter om antalet defekter eller andra oegentligheter fördelat på olika kategorier samt resultaten av myndigheternas analyser, exempelvis eventuella rekommendationer, för att främja luftfartsäkerheten.

4.3. Artikel 8.2

ESK anser att det bör åläggas den i artikel 5.1 nämnda behöriga myndigheten att vid behov ytterligare anonymisera rapporter som lämnats in av en person vars identitet med viss säkerhet kan fastställas, även om varken namn eller adress registrerats.

4.4. Artikel 8.4

I enlighet med allmänna rättsprinciper anser ESK att artikel 8.4 bör kompletteras med regeln att den obligatoriska rapporteringen som krävs i artikel 4.1 inte kan avkrävas enskilda personer om deras rapportering kan innebära rättsliga påföljder för dem.

5. Slutsats

5.1. ESK stöder fullt ut samordnade åtgärder för att samla in, lagra och utbyta upplysningar om oegentligheter som är av betydelse för flygsäkerheten, eftersom ett sådant system anses kunna medverka till att förebygga allvarliga olyckor.

5.2. Med hänvisning till ovannämnda kommentarer kan Ekonomiska och sociala kommittén ge sitt stöd till kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rapportering av händelser inom civil luftfart.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — Ett säkrare informationssamhälle — ökad säkerhet i informationsinfrastrukturen och bekämpning av datorrelaterad brottslighet"

(2001/C 311/04)

Den 31 mars 2001 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda meddelande.

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som fick uppdraget att förbereda ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2001. Föredragande var Gérard Dantin.

Mot bakgrund av ovanstående antog Regionkommittén vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

1.1. Utvecklingen av informationssamhället kännetecknas av djupgående omvälvningar inom en rad verksamheter: arbete, utbildning, fritid, näringsliv och handel etc.

1.2. I december 1999 lanserade kommissionen initiativet eEurope för att se till att Europa utnyttjar de fördelar som den nya tekniken ger och att det framväxande informationssamhället omfattar alla. Europeiska rådet i Feira antog i juni 2000 en allomfattande handlingsplan för eEurope och begärde att den skulle genomföras före utgången av 2002 ⁽¹⁾. I handlingsplanen betonas bl.a. vikten av säkra nät och kampen mot datorrelaterad brottslighet.

1.3. Beslutet är den logiska följden av en rad åtgärder för att bekämpa skadligt och olagligt material på Internet, skydda bl.a. immateriell äganderätt och personuppgifter och främja elektronisk handel.

1.4. Meddelandet är ett led i en pågående reflektionsprocess. I april 1998 informerade kommissionen rådet om resultaten av en undersökning om datorrelaterad brottslighet (den s.k. COMCRIM-undersökningen). I slutsatserna från Europeiska rådets möte i Tammerfors i oktober 1999 fastställdes att högteknologisk brottslighet bör omfattas av insatserna för att enas om gemensamma definitioner, grunder för åtal och påföljder.

1.5. I meddelandet ifrågasätter kommissionen behovet av och möjliga former för ett allomfattande politiskt initiativ.

2. Meddelandet

2.1. Efter att ha analyserat de möjligheter och risker som följer med informationssamhället går man i meddelandet i fråga igenom de nationella och internationella lösningar som företagits för att bekämpa databrottsligheten. Därigenom understryks att de viktigaste frågorna som behandlats huvudsakligen rör "brott mot privatlivet", "innehållsrelaterade brott", "ekonomisk brottslighet och otillbörligt tillträde" liksom "brott mot immateriell egendom" som man kan definiera på följande sätt:

- Brott mot privatlivet: Flera länder har infört straffrättsliga bestämmelser avseende olaglig insamling, lagring, ändring, utlämning eller spridning av personuppgifter.
- Innehållsrelaterade brott: rör spridningen av pornografi, särskilt barnpornografi, rasistiska uttalanden, i första hand via Internet, revisionistiska uttalanden om nazismen och information som uppmanar till våld.
- Ekonomisk brottslighet, otillbörligt tillträde och sabotage: är förbundet med otillbörligt tillträde till datorsystem t.ex. hackning, datorsabotage och spridning av virus, dataspionage, dataförfalskning och databedrageri liksom nya typer av brott (t.ex. manipulering av datorer).
- Brott mot immateriell egendom: gäller rättsligt skydd av datorprogram respektive databaser, upphovsrätt och närstående rättigheter.

2.2. För att hitta användbara vägar och metoder för att föreslå en lagstiftning med målet att harmonisera de nationella bestämmelserna rörande datorrelaterad brottslighet granskas i meddelandet "straffrättsliga frågor" och "processrättsliga frågor" (avlyssning av trafik, bevarande av trafikdata, anonymt tillträde till och bruk av Internet och praktiskt samarbete på internationell nivå osv.).

⁽¹⁾ ESK:s yttrande om "eEurope – ett informationssamhälle för alla — utkast till handlingsplan" — KOM(2000) 330 slutlig; EGT C 123, 25.4.2001.

2.3. I meddelandet behandlas för det andra samtliga icke-rättsliga åtgärder som nödvändigtvis måste komplettera de rättsliga åtgärderna. Främst gäller detta inrättandet av "specialiserade enheter på nationell nivå", "direkta åtgärder från näringslivets sida" och "FoTU-projekt" som får EU-stöd.

2.4. Vad gäller "Säkerheten i informationsstrukturer" anges att denna i betydande utsträckning är användarens ansvar.

2.5. I slutsatserna och förslagen skiljer man liksom i resten av meddelandet också ut två delar som preciseras och utreds mer i detalj:

- Icke-rättsliga förslag och
- lagförslag.

2.5.1. Icke-rättsliga förslag

Åtgärder föreslås på en rad områden:

- Inrättande av ett EU-forum, där rättsvårdande instanser, tjänsteleverantörer, nätoperatörer och konsumentgrupper förs samman med målet att främja samarbetet på EU-nivå.
- Fortsatt främjande av säkerhet och tillit inom ramen för initiativet eEurope, handlingsplanen för Internet, IST-programmen och ramprogrammet för FoTU ⁽¹⁾.
- Lansering av övriga insatser inom ramen för befintliga program.
- Ekonomiskt stöd för en förbättring av innehållet och användbarheten i den databas över medlemsstaternas nationella lagar som upprättades genom COMCRIM-undersökningen.

2.5.2. Lagförslag

Under avdelning VI i FEU kommer kommissionen att lägga fram lagförslag i följande syften:

⁽¹⁾ ESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om Europeiska gemenskapens fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning, teknisk utveckling och demonstration med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet" och "Förslag till rådets beslut om Europeiska atomenergigemenskapens fleråriga ramprogram 2002–2006 för verksamhet inom området forskning och utbildning med syfte att främja inrättandet av det europeiska området för forskningsverksamhet" KOM(2001) 94 slutlig — 2001/0053 COD — 2001/0054 CNS) under utarbetande.

— Tillnärmning av medlemsstaternas lagar avseende brottsliga handlingar på barnpornografiområdet ⁽²⁾.

— Ytterligare tillnärmning av straffrättsliga bestämmelser inom området högteknologisk brottslighet.

— Tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande av beslut som föregår en rättegång i anslutning till utredningar av Internetrelaterad brottslighet som rör flera medlemsstater.

Behovet av ett särskilt initiativ, särskilt på lagstiftningsområdet, avseende frågan om bevarande av trafikdata kommer för övrigt att bedömas av kommissionen bl.a. utifrån resultaten av arbetet i det föreslagna EU-forumet på detta område.

3. Allmänna kommentarer

3.1. ESK är överens med kommissionen om vikten av att sprida och använda den nya digitala tekniken, och särskilt av Internet, eftersom infrastrukturerna för informations- och kommunikationsbehandling har blivit en väsentlig länk i våra ekonomier. Inom vissa sektorer är denna länk så viktig att man kan konstatera att en del av den ekonomiska verksamheten är "beroende" av denna teknik.

3.2. ESK stöder också kommissionens analys av riskerna med att denna teknik sprids och inser behovet av försiktighetsåtgärder. "I takt med att samhället blir mer och mer beroende av denna teknik kommer det emellertid att behövas effektiva, praktiska och rättsliga verktyg för att hantera de risker som finns".

3.3. Därför välkomnar ESK kommissionens mycket fullständiga förteckning över säkerhetsproblemen i informations-samhället och förslaget till en övergripande säkerhetspolitik. ESK anser dock att det är nödvändigt att bättre definiera den datorrelaterade brottsligheten för att särskilja de två olika brottstyperna: å ena sidan de "nya typerna av datorbrottslighet" (spridning av virus, förstörelse av programvara och filer osv.) som måste bli föremål för en ny lagstiftning, och å andra sidan de traditionella brotten, som i dag är lättare att begå genom användning av datorer och nät (pedofili, penningtvätt, upphovsrättsbrott) som måste bli föremål för en ökad harmonisering av de texter som nu existerar i varje medlemsstat. Kampen mot dessa olika slags brott, som beror på att människor så väl behärskar datatekniken (brott begångna av manschettarbetare) kräver skilda åtgärder.

⁽²⁾ Förslag till rådets rambeslut om åtgärder för att bekämpa sexuell exploatering av barn och barnpornografi, KOM(2001) 854 slutlig — CNS 2001/025, EGT C 62 E, 27.2.2001.

3.4. I kommissionens meddelande föreslås ett antal straffåtgärder. ESK anser att den datorrelaterade brottsligheten måste bekämpas inte bara genom straffåtgärder utan också genom bredare förebyggande åtgärder: utbildning och bekämpande av alla slags marginalisering (ekonomisk och kulturell). ESK yrkar på att de olika aktörernas roll definieras, särskilt offentliga aktörer på alla nivåer, vid genomförandet av denna bredare politik för förebyggande av och kamp mot den datorrelaterade brottsligheten – den roll som innehas av EU, medlemsstaterna, regioner, städer, företag och alla instanser i det "civila samhället" (skolor, sammanslutningar, bibliotek osv.).

3.5. ESK noterar emellertid att vissa viktiga aspekter har undervärderats i de analyser som har lagts fram. Meddelandets titel anger två huvudämnen: säkerhet i informationsstrukturen och bekämpning av datorrelaterad brottslighet. ESK vill dock påpeka att meddelandet framför allt behandlar bekämpningen av datorrelaterad brottslighet och att analysen av säkerheten i informationsstrukturen inte alls är lika ingående. Ändå är denna säkerhet — särskilt den säkerhet som är beroende av nätverkens tekniska funktion — långt ifrån tillfredsställande. Den betydande ökningen av användare, den mängd information som skall överföras och det storskaliga införandet av ännu inte stabil teknik (bredband, Internet via mobiltelefon etc.) gör att säkerheten riskeras. Problemen med överbelastning och avbrott i telekommunikationsnäten tas t.ex. upp i mycket liten utsträckning⁽¹⁾. Det gäller att vara medveten om att den tekniska tillförlitligheten i näten blir allt viktigare ju mer beroende den ekonomiska verksamheten blir av datorer.

3.6. När det gäller nätens tekniska säkerhet skulle det vara intressant att diskutera telekommunikationsoperatörernas ansvar och effekterna av avregleringen på den tekniska kvaliteten. Många studier visar de gynnsamma ekonomiska effekterna av avregleringen av telekommunikationerna (lägre priser, fler avtalstyper, nya tjänster osv.), men ingen studie har analyserat avregleringens effekter på kvaliteten och säkerheten i infrastrukturen. I kommissionens meddelande finns ingen uppskattning av de ekonomiska förluster som användarna, särskilt företagen, har gjort på grund av tekniska avbrott och fel i näten. Det vore dock väsentligt att kunna uppskatta de rent ekonomiska kostnader som tekniska IT-fel orsakar, förutom de sociala och mänskliga problemen, i jämförelse med den datorrelaterade brottsligheten.

3.7. Kommissionens meddelande behandlar säkerhetsproblemen på ett mycket individualistiskt och liberalt sätt, och tenderar att överlåta åt användarna att lösa säkerhetsproblemen och bekämpa den datorrelaterade brottsligheten. Kommissionen påpekar ständigt användarnas, individernas och

företagens ansvar, och tycks undervärdera de stora aktörernas roll, t.ex. operatörernas och staternas: "Säkerheten är därför i betydande utsträckning användarnas ansvar, eftersom de är de enda som kan bedöma värdet av de databitar som skickas eller tas emot och avgöra vilken skyddsnivå som erfordras". Visst har varje användare ett ansvar att försäkra sig om sin egen säkerhet, och ESK instämmer i att användarna bör vara välinformerade om riskerna med Internet, om möjligheterna att skydda sig och om vikten av att ta eget ansvar. Kommittén menar dock att detta individualistiska synsätt har sina begränsningar: "starka eller erfarna" användare (stora företag eller institutioner) kan säkert delvis ta detta ansvar, men kan verkligen "svagare eller oerfarna" användare (små företag, enskilda och framför allt barn) göra det? Denna säkerhetsanalys är inte tillräcklig i den "verkliga och konkreta" världen och helt säkert är den det inte i den virtuella världen. Är den inte ett incitament att skapa olagliga metoder i självförsvar, t.ex. privata bevakningsstyrkor med ansvar för säkerheten och kampen mot den datorrelaterade brottsligheten?

3.8. Trots anmärkningarna ovan förnekar inte ESK den viktiga roll som dagens aktiva medborgare kan spela som användare. Användarna bör vara välinformerade och ha kunskap om alla de problem som gäller säkerheten i cyberrymden. Detta skulle kunna förverkligas med hjälp av en grundläggande utbildning och ständiga informationssatsningar om utvecklingen på området. Initiativen e-Europa⁽²⁾ och e-Learning⁽³⁾ samt det livslånga lärandet kan bidra till detta på ett positivt och kreativt sätt.

3.9. Det vore också intressant att mer ingående studera IT-sektorns aktörers ansvar: säkerheten motsvarar troligtvis 10 %–15 % av företagens och de enskildas kostnader (upprätthållande av "brandväggar", antivirusprogram, uppdatering av programvara osv.)⁽⁴⁾. Incitamentet att köpa säkerhetsverktyg kan verka diskutabelt när det gäller enskilda och små och medelstora företag. Det åligger snarare leverantörerna och tillverkarna att använda de hårdvaror och mjukvaror som redan finns för att skydda kunderna: "Det är därför viktigt att främja innovation och kommersiell användning av säkerhetsteknik och säkerhetstjänster". Kan man vara säker på att tillverkarna av datorprogram och IT-material verkligen vill att antalet virus (i dag fler än 50 000, med en ökning på 10 000 per år) minskar?

⁽¹⁾ Sådana fel blir mycket uppenbara i mobiltelefonnät (eftersom alla användare snabbt märker av dem), men de uppstår också när det gäller Internet, även om de inte syns lika tydligt där. Olyckligtvis finns det mycket lite statistik från operatörerna om detta.

⁽²⁾ ESK:s yttrande om "eEurope – ett informationssamhälle för alla – utkast till handlingsplan" – KOM(2000) 330 slutlig; EGT C 123, 25.4.2001.

⁽³⁾ ESK:s initiativyttrande om "Utbildningens europeiska dimension: karaktär, innehåll och framtidsutsikter", EGT C 139, 11.5.2001.

⁽⁴⁾ Det finns stora olikheter i fråga om sårbarheten i vissa system.

3.10. Å andra sidan anser ESK att det är nödvändigt att ytterligare fördjupa analysen av medlemsstaternas och EU:s befogenheter i fråga om förvaltning och kontroll av de stora organisationer som administrerar Internet⁽¹⁾. Man kan t.ex. notera att Europa helt saknar en organisation för administrationen av Internet som ICANN (Internet Corporation for Assigned Names and Numbers). ICANN är en icke-vinstdrivande organisation som inrättades 1998 på initiativ av USA:s regering i syfte att säkerställa samordningen av Internet. Det är detta privata organ som bl.a. förvaltar Internetadresser (för att undvika dubletter) och domännamn för webbplatser i hela världen, och fastställer regler för användningen som gäller alla. Styrelsen för ICANN består av företrädare för privata amerikanska operatörer och några Internetanvändare som "utsetts genom allmänna val på Internet", bl.a. en företrädare för Europas Internetanvändare. I meddelandet läggs inte tillräckligt stor vikt vid denna typ av diskussion och ESK anser att EU måste kräva att få delta aktivt i olika organ för förvaltning och samordning av Internet, inte bara i rent tekniska organ inom IT-sektorn⁽²⁾. Med tanke på Internetanvändningens sociala och samhälleliga betydelse borde man kanske kräva att Internet administreras (t.ex. i fråga om fastställande av normer, samordning av elektroniska adresser osv.) av ett internationellt organ där de olika staternas offentliga myndigheter är brett företrädade. Denna typ av organ finns redan inom andra områden (flygtransport (IATA), sjöfart och telekommunikationer).

3.11. I kommissionens meddelande talas om en anpassning av de processrättsliga befogenheterna som "kommer att förbättra skyddet för dem som utsätts för brott", men detta prioriteras inte i sammanfattningen. ESK anser att denna anpassning är brådskande och att allt borde göras för att denna harmonisering skall påskyndas. Denna harmonisering borde framför allt syfta till att underlätta spaning efter och snabbt beslagtagande av information i datorer för att förhindra att bevis för brottslig verksamhet förstörs, naturligtvis med hänsyn tagen till de allmänna rättigheter och friheter som erkänns i medlemsstaterna och de grundläggande rättigheter när det gäller den personliga integriteten och dataskydd som finns inskrivna i EU:s stadga om grundläggande rättigheter. De rättsvärdande instanserna bör också få tillräckliga befogenheter för att beordra eller se till att specifika data snabbt bevaras.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Behovet av att bekämpa pedofili

4.1.1. ESK välkomnar kommissionens beslut att senare i år lägga fram ett "förslag till rådets rambeslut med föreskrifter för tillnärmningen av lagar och påföljder avseende barnpornografi på Internet"⁽³⁾. ESK anser att denna tillnärmning av lagar och påföljder inte enbart bör röra pedofili utan också andra områden: kampen mot sekter, mot rasistiska idéer, mot sexism och mot pornografi och våld över huvud taget.

4.2. Behovet av att reglera avlyssning

4.2.1. ESK delar de farhågor som uttrycks i meddelandet: "Missbruk och omdömeslös användning av avlyssningsmöjligheterna, särskilt i internationella sammanhang, kan leda till frågor om de mänskliga rättigheterna och undergräva medborgarnas tillit till informationssamhället". ESK vill dock komplettera denna analys genom att peka på behovet av att respektera konfidentialiteten inom alla områden, även inom företag. De mänskliga rättigheterna och privatlivet bör respekteras i alla företag. Detta innefattar skydd också för personliga meddelanden som anställda skickar eller tar emot via företagets kommunikationssystem (respekt för den personliga integriteten)⁽⁴⁾. Denna respekt innebär också att man måste förhandla om hur man skall använda sådan personlig information som måste insamlas för att nätverkets tekniska funktion skall kunna säkerställas men som också möjliggör kontroll av de enskilda anställda och deras förehavanden. De nödvändiga förhandlingarna om en "stadga för IT-användningen" är ett sätt att åstadkomma balans mellan respekten för den personliga integriteten och de krav som företagets funktion ställer (dubbla e-postlådar etc.).

(1) Se KOM(2000) 202 slutlig.

(2) ICANN:s ledning består av 19 medlemmar varav fem företrädare olika världsdelar (Nordamerika, Europa, Asien-Stillahavsområdet, Afrika, Latinamerika-Västindien). Valen skedde under föga demokratiska former: alla Internetanvändare som ville kunde rösta, och mycket få kände till detta "val".

(3) "Rådets beslut av den 29 maj 2000 om bekämpning av barnpornografi på Internet"; EGT L 138, 9.6.2000. ESK:s yttrande om "Ett program för skydd av barn på Internet", under beredning. ESK:s yttrande om "Kampen mot sexuellt utnyttjande av barn och sexturism", EGT C 284, 14.9.1998. ESK:s yttrande om "Förslag till rådets rekommendation om skyddet av minderåriga och den mänskliga värdigheten inom de audiovisuella tjänsterna och informationstjänsterna" — KOM(97) 570 slutlig, EGT C 214, 10.7.1998.

(4) Ett avtal har t.ex. nyligen slutits inom företaget Deutsche Telekom som garanterar total konfidentialitet i fråga om meddelanden som de anställda skickar via företagets intranet och via Internet.

I kommissionens meddelande nämns bara helt kort nätverket för avlyssning av information på global nivå kallat Echelon. ESK stöder kommissionens strävan att på Europaparlamentets begäran bringa full klarhet i detta nätverk, som delvis (material, avlyssningscentra etc.) finns i en av medlemsstaterna. Det vore motsägelsefullt att arbeta fram detaljerade regler för avlyssning om dessa regler inte alls respekteras av ett nätverk av stater som genom att hänvisa till den militära säkerheten döljer mindre lovvärda syften, t.ex. ekonomiskt spionage. Därför anmodar ESK ministerrådet att ingripa kraftfullt i detta ärende.

4.3. *Behovet av att lagra vissa trafikdata*

4.3.1. Brott på Internet har vissa välbekanta kännetecken: de är relativt lätta att begå (när man behärskar IT), de kräver inte stora resurser, de kan begås på distans utan fysisk närvaro, de kan omedelbart få konsekvenser för ett stort antal Internetanvändare och orsaka stor skada. I gengäld lämnar de spår i olika delar av det nätverk som använts. De olika aktörerna i nätverken raderar av tekniska skäl dessa spår så snart faktureringen är genomförd, vilket gör polisens arbete nästan omöjligt. ESK anser att detta problem är ett av de mest akuta, och det måste lösas om man vill säkerställa god funktion på Internet. Kommittén stöder därför kommissionen när den uppmanar "alla berörda parter att prioritera en ingående diskussion om den komplicerade frågan om bevarande av trafikdata". Denna diskussion bör behandla tekniska frågor (Vilken information skall bevaras? Hur länge?) och ekonomiska frågor (Vem skall betala dessa nya åtgärder?)⁽¹⁾. I utkastet till konvention om Internetrelaterad brottslighet⁽²⁾ från Europarådet anges mer i detalj formerna för hur informationen skall bevaras. Det kan dock dröja länge innan denna konvention antas och genomförs, och det är därför nödvändigt att påskynda genomförandet av specifika åtgärder inom EU:s medlemsländer⁽³⁾.

4.4. *Behovet av att reglera anonymt tillträde till och bruk av Internet*

4.4.1. I meddelandet påpekas att frågan om anonymitet är en kärnfråga: å ena sidan är möjligheterna att vara anonym väsentlig om man vill bevara de grundläggande rättigheterna i

fråga om privatlivet, å andra sidan innebär möjligheterna att kommunicera on-line utan att avslöja sin verkliga identitet att det är omöjligt att bekämpa vissa typer av brott. ESK delar kommissionens inställning att samma grundläggande rättsliga principer bör tillämpas på Internet som på andra områden: "Internet är inte ett anarkistiskt getto där samhällets regler inte gäller". ESK anser att det krävs tekniska och rättsliga lösningar för att förhindra att surfandet på Internet leder till registrering och undersökning av Internetanvändarnas vanor. Att skicka oönskade anonyma meddelanden till en viss enskild adress⁽⁴⁾ bör också förbjudas, särskilt när de skickas från allmänna platser (t.ex. Internetkaféer, bibliotek). Faktum är att utvecklingen av anonyma utskick hotar inte bara de enskilda utan hela samhället. Ekonomiska och sociala kommittén är medveten om de svårigheter som ett förbud (också ett begränsat förbud) mot anonymitet innebär. Kommittén vill dock ta tillfället i akt att nyansera påståendet att det måste finnas "en möjlighet att förbli anonym om de grundläggande rättigheterna till personlig integritet och yttrandefrihet skall kunna bibehållas i cyberrymden". Att ställa sig bakom den tanken skulle medföra brott mot mottagarnas rättigheter (som enskilda eller i grupp) — dessa bör ha möjlighet att veta exakt vem de kommunicerar med om de skall kunna skydda sin personliga integritet och sina intressen.

4.5. *De specialiserade nationella enheternas roll*

4.5.1. Kommittén samtycker till att man upprättar specialiserade enheter på nationell nivå som tilldelas olika uppgifter, bl.a. att väcka åtal mot datorrelaterade brott och utveckla utredningsteknik. ESK håller också med kommissionen om att det behövs statistik över den datorrelaterade brottsligheten: "Det är viktigt att samla in tillförlitliga uppgifter om omfattningen av den datorrelaterade brottsligheten". ESK föreslår därför att de specialiserade enheternas ansvar skall utsträckas även till detaljerad och relevant statistik över den datorrelaterade brottsligheten som offentliggörs, så att denna statistik inte anförtros privata forskningsinstitut eftersom dessa alltid står i nära förbindelse med IT-sektorn. Större säkerhet och kampen mot datorrelaterad brottslighet kräver att man gör en uppskattning av antalet olagliga handlingar, av gärningsmännen och orsakerna till handlingarna samt särskilt av de utgifter som åsamkas privatpersoner och företag på grund av säkerhetssystem eller olika former av svindel och virus.

⁽¹⁾ Finansieringsproblemet har redan behandlats i vissa länder (Belgien, Nederländerna, Storbritannien m.fl.) och lett till olika slutsatser.

⁽²⁾ Europarådet — Utkast till konvention om Internetrelaterad brottslighet — Utkast nr 25, 9.1.2001.

⁽³⁾ ESK:s initiativyttrande om "Konsekvenserna av elektronisk handel på inre marknaden (OIM)"; EGT C 123, 25.4.2001.

⁽⁴⁾ Meddelanden som skickas till offentliga eller privata fora kan även fortsättningsvis få vara anonyma eftersom alla deltagare där accepterar anonymiteten.

4.6. Skapandet av ett europeiskt forum

4.6.1. ESK stöder kommissionens förslag att skapa ett europeiskt forum som skall samla ett stort antal aktörer och ha som mål att märkbart förbättra samarbetet på EU-nivå. Kommittén framhåller att forumet i första hand bör diskutera önskvärda och icke-önskvärda särdrag hos IT-samhället. Forumets uppgift bör i synnerhet vara att utveckla regleringssystem samt att informera institutionerna och medborgarna om behovet av dylika system och motivera detta behov. Det bör erkännas att Internet delvis har utvecklats utan att beröras av de traditionella kontrollmetoderna, vilket är en av orsakerna till att utvecklingen har varit så snabb. Internets betydelse har dock blivit alltför stor för att det skall kunna undgå allt slags kontroll. Internetentusiaster fortsätter att insistera på att "all reglering av Internet bromsar dess utveckling". De hänvisar också till somliga Internetanvändares ideal vad gäller fritt samarbete för att kunna fortsätta utveckla idén att de "globala digitalbyarna" inte får regleras av staterna och hävdar att etiska riktlinjer är nog. Det är på tiden att Europa för fram åsikten att det behövs kontroll och bestämmelser. Man får inte glömma att Internet är ett redskap bland andra och att det bör regleras liksom annan ekonomisk verksamhet. Elektronisk handel inom den privata sektorn och elektroniska administrativa tjänster kan utvecklas endast om konsumenterna och medborgarna har förtroende för Internet. Detta förtroende kräver att politiska och ekonomiska bestämmelser samt skattebestämmelser införs snarast; det räcker inte med att företag och privatpersoner köper säkerhetssystem. Att betona behovet av kontroll kan komma att bli ett av det europeiska forumets viktigaste uppgifter, och därtill bör alla Internetanvändare blir medvetna om att de skall ta avstånd från extrema attityder (varken för stor godtrogenhet eller för stor misstro).

4.6.2. ESK anser att en dylik diskussion är nyttig för det organiserade civila samhället och kommer att delta i forumet.

4.7. Direkta åtgärder från näringslivets sida

4.7.1. ESK stöder konstatandet i förslaget att "många företag, t.ex. banker, företag som sysslar med elektronisk kommunikation, företag inom kreditkorts- och upphovsrättssektorn riskerar – liksom deras kunder – att utsättas för datorrelaterade brott". ESK anser dock att man i meddelandet inte i tillräckligt hög grad betonar de enorma risker som säkerhetsbristerna på Internet medför för små och medelstora företag. De som konstruerar kommersiella webbplatser för företag måste uppmuntras att använda de säkerhetssystem som finns. Stora företag har naturligtvis de personalresurser och ekonomiska resurser som behövs för att garantera en viss säkerhet, men många små och medelstora företag saknar de

nödvändiga resurserna. Dessa företag kan därför orsakas stor ekonomisk skada (data förstörs och går förlorad, konfidentiella data stjäls osv.) eller tvingas att tillfälligt eller permanent upphöra med sin verksamhet (virus i datasystemen osv.). Vissa former av bedrägerier på Internet kan leda till mycket stora "dolda" utgifter: T.ex. kan massförsändelse av reklam per e-post ("spam") orsaka mottagaren stora ekonomiska kostnader och framför allt avsevärd tidsförlust⁽¹⁾. För närvarande görs mycket litet för att förhindra dylik verksamhet. ESK framhåller att kommittén förespråkar ett system som bygger på att kunden anmäler sitt intresse för elektronisk post av kommersiell natur⁽²⁾.

4.8. FoTU-projekt som finansieras av unionen

4.8.1. ESK godkänner riktlinjerna i det FoTU-projekt som det hänvisas till i meddelandet. Kommittén framhåller dock att det är nödvändigt att följa upp överväganden om och forskningen kring två teman som förefaller väsentliga:

4.8.1.1. Tema 1 (tekniska spørsmål): Hur komplext kan Internet bli utan att man behöver riskera en alltför stor sårbarhet? Det råder enighet om att ett systems sårbarhet beror på hur komplext det är. Eftersom den ekonomiska verksamheten blir alltmer beroende av datasystem kan man fråga sig när sammankopplade nät utgör en fara på grund av att de blir alltför känsliga för tekniska fel och datorrelaterad brottslighet. Alla mänsklighetens uppfinningar har sina begränsningar i fråga om storleken (flygmaskiner, fartyg, tunnlar, höghus osv.); ju större någonting är desto sårbarare. Varför skulle detta inte gälla även för Internet och nätverk?

4.8.1.2. Tema 2 (psykologiska, sociologiska och kulturvetenskapliga studier): Vilka är de psykologiska särdragen i datorrelaterad brottslighet i den immateriella världen, jämfört med traditionell brottslighet i den "verkliga" världen? Det är möjligt att avsaknaden av "synliga" effekter spelar en avgörande roll. Hur kan man göra effekterna av datorrelaterad brottslighet "synliga" och märkbara så att alla kan känna av de negativa effekterna? Hur kan man t.ex. förklara att det är brottsligt att stjäla en programvara även om den som blivit bestulen inte lider någon direkt skada eftersom han fortfarande har tillgång

⁽¹⁾ Enligt en undersökning som EU nyligen lät utföra (februari 2001) omfattar massförsändelsen av reklam per e-post 500 miljoner meddelanden per dag världen över. Denna extra kommunikation, som betalas av mottagaren, orsakar webbanvändarna kostnader på över 10 miljarder euro.

⁽²⁾ ESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom sektorn för elektronisk kommunikation" — KOM(2000) 385 slutlig — 2000/0189 COD; EGT C 123, 25.4.2001.

till programvaran (till skillnad från någon som blivit bestulen i den "traditionella världen")? På vilket sätt kan man framhäva de ekonomiska förlusterna av datavirus som ofta får mycket större ekonomiska konsekvenser än bränder eller bombattentat, även om de fysiska effekterna blir mindre uppseendeväckande (inga lågor, ljud etc.)? Hur kan man bekämpa datarelaterad brottslighet när en stor del av datarelaterad ekonomisk brottslighet (särskilt spridning av virus och intrång i vissa datasystem) inte görs utifrån samma traditionella grunder (pengar, makt, hämnd osv.) och ofta är "obefogade" handlingar som i större utsträckning bygger på storhetsvansinne ("jag är starkare än de mest komplicerade systemen") och önskan att bli känd än att uppnå vinst? Finns det något samband mellan datarelaterad brottslighet och utslagning? Hur bör en förebyggande politik utformas?

4.8.2. Förtroendet för Internet kommer inte att öka om dessa problem inte analyseras och framhävs bättre så att de kan behandlas på ett mer tillfredsställande sätt.

5. Slutsatser

5.1. ESK är överens med kommissionen om vikten av att sprida och använda den nya digitala tekniken. Vikten av denna teknik — och särskilt Internet — blir uppenbar när man märker att en stor del av den ekonomiska verksamheten är "beroende" av den. Detta "databeroende" kommer bara att öka.

5.1.1. ESK instämmer även med kommissionens analys att det kommer att bli nödvändigt att tillämpa allt effektivare praktiska och rättsliga metoder i takt med att den ekonomiska verksamheten blir mer och mer beroende av tekniken.

Inom ramen för denna utveckling välkomnar ESK kommissionens initiativ. ESK understryker vikten av att fatta vissa snabba beslut och nödvändigheten att skynda på fastställandet av regler.

5.2. Kommittén vill dock bidra till diskussionen genom att framhäva följande aspekter:

5.2.1. I kommissionens meddelande föreslås ett antal straffåtgärder. Det är dock viktigt att även vidta mer omfattande förebyggande åtgärder, som utbildning och bekämpning av utslagning.

5.2.2. Det är viktigt att lägga större vikt vid säkra infrastrukturens system.

5.2.3. Om ansvaret för säkerheten, som kommissionen framhåller, till viss del kan läggas på användarna är det även lämpligt att definiera de stora aktörernas, som t.ex. telekommunikationsoperatörernas och staternas, roll. Även om "starka eller erfarna" användare (stora företag, institutioner osv.) kan ta detta ansvar, kan verkligen "svagare eller oerfarna" användare (små företag, enskilda och framför allt barn) göra det?

5.2.4. Det är nödvändigt att analysera medlemsstaternas och EU:s befogenheter vad gäller förvaltningen och kontrollen av stora Internetoperatörer.

5.2.5. En tillnärmning av de processrättsliga befogenheterna bör prioriteras för att förbättra skyddet för dem som utsätts för brott. De myndigheter som tillämpar lagstiftningen måste inom ramen för sina nya befogenheter respektera den grundläggande rätten till privatlivet och skydd av personuppgifter som fastställs i Europeiska unionens stadga om grundläggande rättigheter.

5.2.6. I likhet med kommissionen anser kommittén att det är nödvändigt att reglera olika former av avlyssning. Man bör gå vidare i denna riktning och peka på behovet av att respektera konfidentialiteten inom alla områden, även inom företag. ESK instämmer med och stöder Europaparlamentets ansträngningar att bringa full klarhet i nätverket för avlyssning av information på global nivå kallat Echelon, och begär att rådet skall behandla denna fråga ingående.

5.2.7. Behovet av att lagra trafikuppgifter, reglera anonymt tillträde till, och bruk av Internet är frågor som främst måste behandlas för att Internet skall fungera väl och för att bekämpa datorrelaterad brottslighet.

5.2.8. Upprättandet av ett europeiskt forum som samlar ett stort antal aktörer i syfte att förbättra samarbetet på EU-nivå är ett positivt initiativ. ESK som representant för det organiserade civila samhället har beslutat att delta aktivt i forumets arbete.

5.2.9. Det är viktigt att i större utsträckning än vad som görs i meddelandet understryka och analysera den stora risk som små och medelstora företag utsätts för på grund av säkerhetsbristerna på Internet (förstörda och borttappade filer, stulna konfidentiella filer, virus i datasystemen osv.).

5.2.10. Huvuddragen i FoTU-programmet som kommissionen framhäver i meddelandet går i rätt riktning. Två frågor är dock av avgörande betydelse:

- Till vilken nivå kan man utveckla Internet utan att systemet blir alltför sårbart?
- Vilka är de psykologiska särdragen i datorrelaterad brottslighet i den virtuella världen, jämfört med traditionell brottslighet i den "verkliga" världen?

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommittén

ordförande

Göke FRERICH

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Europeiska programmet om satellitbaserad radionavigation (Galileo)"

(2001/C 311/05)

Den 1 mars 2001 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Europeiska programmet om satellitbaserad radionavigation (Galileo)".

Sektionen för transporter, energi, infrastruktur och informationssamhället, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 17 juli 2001. Föredragande var Giannino Bernabei.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande enhälligt.

1. Bakgrund

Utvecklingen av ett europeiskt satellitnavigationssystem för positionsbestämning för civilt bruk kan när det väl ingår i det bredare Galileo-programmet med dess olika tjänster utgöra ett positivt bidrag till såväl ekonomin och samhället som, på ett globalt plan, till alla medborgares välbefinnande och säkerhet vad gäller att skapa förbättrad livskvalitet och främja personlig utveckling, under förutsättning att den enskildes privatliv och frihet skyddas.

Det europeiska Galileo-systemets konkurrensförmåga på global nivå, som garanterar fullständig autonomi och fortsatt tillförlitlighet vad gäller tjänsterna utan militära ingripanden samt dess inverkan på ekonomin och sysselsättningen vad gäller att skapa nya företag, nya tjänster, nya yrkeskategorier och bättre ekonomisk och social sammanhållning inom det med kandidatländerna utvidgade EU, förutom att det skapar möjligheter till samarbete och bidrar till utvecklingen.

Möjligheterna hos de spjutspetstjänster som säkerställs genom Galileo inom grundläggande sektorer som fasta och rörliga kommunikationer och elektronisk ekonomi, transportsäkerhet och integrerad transportlogistik, telemedicin och hälsovård, utbildning och distansutbildning, räddningsinsatser och medborgarnas säkerhet, jordbruksutveckling och skydd av miljön och naturtillgångar.

Mot bakgrund av ovanstående vill Ekonomiska och sociala kommittén rekommendera rådet, Europaparlamentet och kommissionen att

- snabbt anta en gemensam och entydig strategi med ett avgränsat mandat och med ett väldefinierat program för utveckling i syfte att skapa en övergripande strategi för systemets samtliga delar och tjänster som går långt bortom tekniken för satellitnavigation och positionsbestämning, för att få till stånd en veritabel innovativ revolution av de tjänster som riktar sig till hela den ekonomiska sfären, till samhället och till medborgarna,

- integrera en sådan strategi i en entydig vision "med dubbla användningsområden" inom vilken ryms alla ansvarsområden inom den gemensamma politiken för Europeiska kommissionen, Västeuropeiska unionen och sekretariatet för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken vid rådet,
 - genom anpassade makroekonomiska studier fastställa de direkta och indirekta effekterna av genomförandet av det globala Galileo-systemet på offentliga och privata organisationssystem och på enskilda organisationssystem i Europa,
 - under år 2001 lansera ett "gemensamt företag" enligt artikel 171 i EG-fördraget och att därefter skapa en europeisk Galileobyrå som skall införa ett permanent öppet nätverk med systemets samtliga aktörer, inklusive slutanvändarna,
 - dela upp detta gemensamma företag, som skall verka till och med 2005, och den följande Europeiska Byrån, i fyra pelare: en styrkommitté i form av ett institutionellt ledningsforum öppet för offentliga och privata aktörer, en etisk kommitté på hög nivå för att säkerställa respekten för öppenhetskraven samt garantera enbart civila ändamål och skydd av privatlivet, ett regleringsorgan som skall garantera den tekniska interoperabiliteten, och ett operativt organ med det amerikanska JPO (Joint Program Office) som förebild,
 - snabbt fastställa standarder enligt den "nya gemenskapsstrategin", liksom möjliga tjänster och den verksamhet som skall hanteras av Galileo-systemet, också för att ge det civila samhället en klar uppfattning om systemets positiva ekonomiska och sociala återverkningar och för att uppnå det breda samförstånd som krävs,
 - vidta lämpliga åtgärder för ett fullständigt skydd av privatlivet och rätten till privatliv och sekretess, såväl för enskilda som företag, vad gäller rörelsefrihet och sekretess rörande affärstransaktioner och ekonomiska val i samband med lokalisering och utvinning av naturtillgångar genom att i samtliga fall undvika att Galileo-tillämpningarna leder till en teknisk övervakning av medborgare och företag,
 - förbereda en struktur för marknadsföringen i form av ett PR-företag för Galileo, med deltagande också av den privata sektorn som successivt bör överta det ekonomiska ansvaret för detta företag, medan det teknisk-politiska ansvaret åvilar den offentliga sektorn,
 - påskynda inträdet på marknaden av en första operativ fas år 2004 genom integrering av EGNOS och av utplaceringsfasen av satellitsystemet Galileo år 2006 för att säkerställa inrättandet av ett system för ett etappvis genomförande som skulle möjliggöra god avkastning, ge en omedelbar uppfattning av "produktens användbarhet" och göra den bekant för den stora allmänheten,
 - att säkerställa samarbete och driftkompatibilitet med GLONASS och GPS och deras framtida versioner genom internationella avtal som täcker garantier för specifikationer, satellitkonstellationer och markbunden infrastruktur samt ger en tydlig och balanserad definition av de immateriella och industriella rättigheter som hör samman med dessa,
 - befästa de frekvensband som tilldelades Galileo vid den internationella radiokonferensen (WRC) 2003 och samordna frekvenserna med det befintliga globala systemet för satellitnavigation,
 - genomföra en realistisk och välstrukturerad informationskampanj för att garantera full trovärdighet på en konkurrensutsatt högriskmarknad av global dimension, inte bara för anställda utan också för de olika socioekonomiska kategorierna, och inte minst den stora allmänheten, i syfte att verka för största möjliga acceptans och stöd.
- 1.1. Kommittén ber rådet, Europaparlamentet och kommissionen att sätta upp en noggrann och väl definierad tidsplan för ett etappvist genomförande och att regelbundet hålla kommittén underrättad så att den kan delta aktivt i den framtida utvecklingen av tillämpningarna.
- ## 2. Inledning
- 2.1. Programmet Galileo är ett initiativ från Europeiska unionen med en dubbel målsättning:
- att ge ett europeiskt bidrag till det framtida globala systemet för satellitnavigation och positionsbestämning (GNSS: globalt satellitnavigationsprogram) och
 - att erbjuda tekniskt avancerade tjänster till näringslivet, företagen, medborgarna och det europeiska samhället för att göra gemenskapssystemet konkurrenskraftigt på global nivå.

2.2. Det rör sig om en spjutspetsteknologi som gör det möjligt

- för en stationär eller rörlig användare, som är försedd med en mottagare som kan fånga upp och bearbeta signaler som sänds av flera satelliter, att i varje ögonblick och med stor noggrannhet, utöver en mycket exakt tid, bestämma sin position i longitud, latitud och altitud,
- för systemet att positionsbestämma alla objekt eller subjekt på territoriet, och att fastställa händelser eller kopplingar till kommunikationssystem och databaser.

2.3. Hittills har denna teknik dominerats av USA med GPS-systemet, som finansieras och kontrolleras av militären, vilka således styr kontinuiteten och kvaliteten på systemets civila användning. Dessa militära myndigheter kan till exempel när som helst blockera eller störa signalen. Också Ryssland har, via GLONASS-systemet, tillgång till tekniken för satellitnavigering, även om detta system av ekonomiska skäl används i mycket begränsad omfattning.

2.4. I sitt första meddelande av den 10 februari 1999 ⁽¹⁾, och på grundval av de projekt som initierats i det fjärde och femte ramprogrammet för FoTU, presenterade kommissionen ett självständigt program för satellitbaserad radionavigation kallat Galileo, som är driftskompatibelt med GPS-systemet men oberoende av detta och som skall genomföras i fyra faser: utformningsfasen avslutades i slutet av år 2000, utvecklings- och valideringsfasen pågår fram till år 2005, utplaceringsfasen till år 2007 och funktions- och driftsfasen fr.o.m. år 2008.

2.5. Den 19 juli 1999 bad rådet (transporter) kommissionen att förbereda utformningsfasen av projektet Galileo i samarbete med Europeiska rymdorganisationen (ESA) och medlemsstaterna.

2.6. Den 11 november 2000 röstade rådet (forskning) fram en resolution och ett samarbetsprotokoll mellan Europeiska kommissionen och Europeiska rymdorganisationen.

2.7. Vid Europeiska råden i Köln 1999, Feira och Nice 2000 betonades Galileos strategiska betydelse och man uttryckte en politisk vilja att fortsätta utformningen av detta program.

2.8. Vid Europeiska rådet i Stockholm 23–24 mars 2001 framhölls även "vikten av att inleda Galileo-programmet för satellitnavigering utan dröjsmål". Man bad den privata sektorn

att anta utmaningen "genom ett bindande åtagande för utplaceringsfasen" vad gäller deltagande i och finansiering av projektet. Europeiska rådet noterade att den privata sektorn är redo att komplettera de offentliga budgetarna för utvecklingsfasen och uppmanade rådet att före slutet av 2001 inleda nästa fas av projektet och framför allt att inrätta "en gemensam effektiv förvaltningsorganisation" ⁽²⁾. I Stockholm föreslog man att det snarast skulle fattas ett beslut om denna organisation "oberoende av om det blir ett gemensamt företag enligt artikel 171 i fördraget, en byrå eller något annat lämpligt organ". Den känsligaste frågan i den oavslutade diskussionen är alltså på vilket sätt Galileo skall utvecklas ⁽²⁾.

2.9. Rådet (transporter) antog vid sitt möte den 4–5 april 2001 en resolution i vilken det bekräftade sitt stöd till programmet Galileo och framhöll att detta bidrar till större europeisk sammanhållning, att satellitnavigation erbjuder stora möjligheter och att det krävs ett fullt tillgängligt system under europeisk kontroll. Fördelarna med driftskompatibilitet, komplementaritet och tjänstegarantier framhölls också. Man kom överens om att en finansiering med 100 miljoner euro för 2001 skall ske genom programmet TEN, att ESA och EU skall fördela ansvaret mellan sig, att det krävs garantier för en enhetlig administration och finansiell kontroll, och att det måste inrättas en tillfällig förvaltningsstruktur i väntan på beslutet om en definitiv struktur senast i december 2001.

2.10. Vid rådets (transport/telekommunikation) möte den 27–28 juni 2001 behandlades kommissionens förslag till bildande av det gemensamma företaget Galileo ⁽³⁾ (om vilket kommittén skall utarbeta ett yttrande) och beslöts att utveckla satellitnavigationstjänsterna på grundval av "tekniska krav, användarnas behov, ekonomisk hållbarhet och den ekonomiska och sociala nyttan av olika tjänster, i nära samarbete med privata och andra tänkbara partner".

Rådet skall även granska den kostnadseffektivitetsanalys som kommissionen lade fram i juni 2001.

2.11. I förslagen i det sjätte ramprogrammet för FoTU ägnar kommissionen i avsnittet om det tematiska området "Flyg- och rymdteknik" utrymme åt utvecklingen av programmet Galileo, i överensstämmelse med inledandet av en integrerad rymdstrategi.

⁽¹⁾ Meddelande av den 10 februari 1999, KOM(1999) 54 slutlig.

⁽²⁾ Slutsatserna från Europeiska rådet i Stockholm, punkt 42.

⁽³⁾ KOM(2001) 336 slutlig.

3. Initiativyttrandets syfte

3.1. ESK anser det viktigt att utarbeta ett initiativyttrande om Galileo-programmet eftersom lanseringen av detta system kan komma att få betydande återverkningar på företagets konkurrenskraft, vara till nytta för medborgarna och utgöra avancerade instrument för politiken på gemenskapsnivå och nationell nivå för säkerställande av en hållbar konkurrenskraftig och dynamisk utveckling.

3.2. I detta perspektiv avser kommittén att studera hur långt programmet har avancerat och att bedöma dess potential vad gäller tjänster till användarna, tillämpningar som gagnar det civila samhället och den europeiska ekonomins konkurrenskraft, systemets makroekonomiska fördelar, dess politiska och strategiska omfattning, bestämmelser för finansiering och förvaltning, samarbetsmöjligheter och dess kompatibilitet med andra befintliga system.

3.3. ESK har redan uttryckt sig positivt om utvecklingen av den europeiska flyg- och rymdindustrin och framhållit "sitt fulla stöd till ett nytt strategiskt program, utvecklat i samråd med industrin och försett med nya förvaltningsfunktioner på europeisk nivå för FoTU"⁽¹⁾ liksom om satellittjänster för personkommunikation⁽²⁾ och om användningen av radio-spektrum⁽³⁾.

Vidare har kommittén betonat vikten av FoTU på flyg- och rymdområdet i sina yttranden om fjärde och femte ramprogrammet och tillhörande specifika program⁽⁴⁾.

4. Programmets utveckling

4.1. I juli 1999 och november 2000⁽⁵⁾ antog kommissionen två meddelanden i syfte att förbereda utformningsfasen av programmet och att kontrollera resultaten. Detta gjordes i samarbete med Europeiska rymdorganisationen och genom att mobilisera den europeiska rymdindustrin och potentiella leverantörer av tjänster.

Målet med Galileo är att installera en konstellation av EU-satelliter, som kommer att omfatta 30 satelliter i en icke stationär omloppsbana runt jorden på ca 23 000 km höjd, till en beräknad sammanlagd kostnad på ca 3,25 miljarder euro.

4.2. På grundval av en kostnads/vinstanalys har de europeiska resurser som krävs för utvecklings- och valideringsfasen (2001–2005) uppskattats till 1,1 miljarder euro som skall fördelas lika mellan Europeiska kommissionen och Europeiska rymdorganisationen (ESA). För installationsfasen (2005–2007) planeras ett gemenskapsbidrag på ytterligare 600 miljoner euro till det offentlig-privata partnerskapet under installationsfasen, medan kommissionen anser att Galileo från och med 2007 kommer att vara så lönsamt att det inte längre kommer att behöva några bidrag.

4.3. Kommittén understryker att planerna på ett offentlig-privat partnerskap snarast kräver en säker rättslig och ekonomisk ram och en struktur för samordnad förvaltning för Galileo-programmet mellan kommissionen, Europeiska rymdorganisationen och privata investerare som skulle vilja bidra till dess finansiering inom ramen för ett sådant partnerskap.

4.4. Under utformningsfasen uppnåddes ett viktigt resultat på internationell nivå genom att man på världskonferensen om radiokommunikation (WCR) i Istanbul i juni 2000 erhöill en utvidgning av frekvensbanden avsedda för satellitnaviga-tion. Detta resultat skall naturligtvis bekräftas och ratificeras vid nästa WCR 2003 på grundval av kompatibilitetsstudier, som därför bör inledas snarast möjligt.

5. Den internationella ramen

5.1. För närvarande pågår tre projekt på den internationella arenan: Global Positioning System (GPS), som redan har varit i drift i åtskilliga år, det ryska systemet GLONASS, som trots att det inte är i drift ändå erbjuder avancerade tekniska lösningar, och Galileo-programmet, vars utformningsfas håller på att avslutas för att övergå i utvecklings- och valideringsfasen.

5.2. Det amerikanska systemet Global Positioning System är säkert mer avancerat med tanke på att det bygger på att ett redan befintligt militärt system öppnas för civilt bruk. Systemet får brukas gratis för civilt bruk, men styrs av militären, som kan anpassa tillträdet alltefter nationella säkerhetshänsyn.

5.3. Den ryska federationen har stor erfarenhet av utveckling och drift av satellitnavigationsystem och olika kontakter pågår för närvarande med gemenskapen för att undersöka möjligheten att uppnå driftskompatibilitet mellan GLONASS-systemet och Galileo. Ett möjligt samarbetsområde skulle kunna vara ett samordnat bruk av de tillgängliga frekvensbanden.

(1) ESK:s yttrande om "Kommissionens meddelande till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om europeisk flyg- och rymdindustri: den globala utmaningen", EGT C 95, 30.3.1998.

(2) ESK:s yttrande, EGT C 140, 18.5.2000.

(3) KOM(2000) 407 slutlig, ESK:s yttrande, EGT C 123, 25.4.2001.

(4) Kommittén har även utarbetat ett yttrande om förslaget till sjätte ramprogrammet om FoTU.

(5) Meddelande av den 22 november 2000, KOM(2000) 750 slutlig.

5.4. Europeiska unionen anser att samarbetet och komplementariteten med internationella partner är mycket viktiga för Galileo, särskilt när det gäller stater som redan har utvecklat en fungerande standard, såsom USA. Tillsammans med USA håller Europa på att studera olika tekniska frågor om kompatibilitet för GPS III, som redan befinner sig i ett avancerat planeringsskede. Syftet är att undvika marknadsföringsproblem och samtidigt respektera principen om att det europeiska systemet inte skall vara sårbart, genom att garantera kontinuiteten i tjänsterna utan driftsavbrott av skäl som ligger utanför systemet självt.

Unionen är dessutom beredd att i forskningen kring Galileo-programmet och i utvecklingen och den industriella tillämpningen av detta engagera alla länder som skulle vilja bidra till att skapa ett effektivt, tillförlitligt och säkert system.

6. Galileo för användarna: möjlighet till spjutspets-tjänster

6.1. Enligt kommittén bör användningen av och marknaden för satellitnavigationssystemet göra det möjligt att täcka ett brett spektrum av offentliga och privata tjänster som är viktiga för ett integrerat europeiskt område, t.ex:

- Marknadsorienterade tjänster som rör många olika användningsområden och tillhandahålls via en särskild kanal.
- Tjänster för transportsäkerhet (säker navigering vid olika transportsätt, dvs. luftfart, sjöfart, landsvägstrafik och järnvägstrafik).
- Tjänster för telemedicin (diagnoser vid behandling av patienter, lokalisering av resurser och produkter), räddningsinsatser, akutsatser.
- Tjänster som rör rättsväsendet (bekämpning av mindre brottslighet, narkotikasmuggling och andra former av brottslighet med stor utbredning etc.).
- Tullrelaterade tjänster (automatisk kontroll av transittrafik).
- Övervakning av integrerad och intermodal logistik samt av miljö, jordbruk och naturtillgångar.
- Hjälp med radionavigation och autopilot både under färd och när fordonet närmar sig och kommer fram till destinationen.

6.2. Kommittén anser att Galileo på kort tid bör erbjuda konkurrenskraftiga och högkvalitativa tjänster och samtidigt uppnå så hög kapacitet att programmet kan erbjuda den precision dessa tillämpningar kräver med garantier för signa-

lens tillförlitlighet, kontinuitet, prestanda och neutralitet som krävs för ansvarsåtaganden inom en fastställd ram men som innebär balanserade finansiella åtaganden i förhållande till följande tjänster:

- 1) Öppna kostnadsfria tjänster för den stora allmänheten (massmarknad), tillämpningar med dubbla respektive enkla frekvenser och tillämpningar med tidsprecision.
- 2) Kommersiella tjänster som bygger på öppna signaler och används för spridning av krypterade meddelanden med mervärde och kommersiella och yrkesmässiga tillämpningar som kräver högre prestanda och tjänstegarantier.
- 3) Säkerhetstjänster som grundar sig på internationella standarder med signaler som garanterar tillförlitlighet och utgår från GRID-system (system för distribuerad data-/multimediabehandling över nätverk) med hög kapacitet för krypterade meddelanden.
- 4) Tjänster av offentligt intresse, certifierade tjänster som kräver prestandagaranti och en mycket hög säkerhetsnivå och kan aktiveras med särskilt tillstånd i krissituationer, för tillämpningar av offentligt intresse som inte får drabbas av avbrott eller störningar.

6.2.1. Som ett komplement till dessa fyra grundtjänster bör Galileo erbjuda ett databanksystem för att garantera en effektiv och säker användning av andra externa befintliga nät, markbundna eller satellitbaserade, i en multifunktionell ram, t.ex. systemen UMTS, UHF och DHS eller system för forskning och vetenskaplig och teknisk utveckling. Samtidigt måste Galileo utveckla regionala certifierings- och tillförlitlighetssystem med garanti av tillförlitligheten i GPS-signalerna och tjänster som sammanhänger med dessa, genom driftskompatibilitet mellan Galileo och system i Nordamerika och i Europa-Asien.

6.3. Kommittén vill framhålla att det är nödvändigt att integrera Galileos rymdinfrastruktur med de olika markbundna systemen och teknikerna för att motsvara användarnas krav var dessa än befinner sig: i stadsmiljö (där överföringarna via satellit utan markbundna relästationer kan blockeras av byggnader), i riskzoner (byggplatser, fabriker, lagerlokaler), i isolerade områden (där installationskostnaden och underhållet av markbundna kommunikationssystem kan vara oekonomiska), i områden på höga latituder (där satellitsignalerna är svagare) eller i fria områden till lands, sjöss och i luften (där riskerna är större).

6.4. Enligt kommitténs åsikt bör navigationsinfrastrukturen grundas på de krav som uttryckts av de erbjudna tjänsternas potentiella användare, allt ifrån slutanvändare till tjänsteleverantörer och till de offentliga myndigheter som ansvarar för tillämpningen av föreskrifter och förordningar på olika områden.

6.5. Kommittén är övertygad om att det krävs ett samråd i stor skala för att få en tydlig uppfattning av behovet av en global tjänst som täcker hela jordklotet, inbegripet världshaven och ökenområdena, inte bara för att man skall kunna tillhandahålla kontinuerliga tjänster när det gäller tillämpningar för sjö- och luftfart, utan också för att ge underleverantörer av teknisk utrustning och mottagarutrustning möjlighet till stordriftsfördelar på en icke-segmenterad marknad.

6.6. För att man skall uppnå ett optimalt utnyttjande är integreringen av navigationssystemet med kommunikationssystemen grundläggande för att göra det möjligt att överföra uppgifter om position, navigation och tidsbestämning och integrera dem i mervärdetjänster. Begreppet "tjänstebukett" bör således ingå bland navigationssystemets parametrar.

6.7. Kommittén understryker att det är nödvändigt att programmet säkerställer korta tidsfrister och hög kvalitet, samt att man utarbetar tjänster för olika användningsområden, så att man kan erbjuda leverans av konkurrenskraftiga och globala tjänster inte bara till medborgarna, företagen eller EU:s eller ESA:s myndigheter, utan att dessa tjänster också skall kunna saluföras i större skala till externa aktörer på världsmarknaden.

6.8. Ett Galileo-program öppet för externa användare, särskilt på området kommunikationstjänster, kräver att regelverket snabbt fastställs, särskilt när det gäller systemet för tillstånd och förbindelser för telekommunikationsnät och teletjänster. Tjänsterna skulle kunna användas för att förbättra kartografin i Europa och övriga områden, särskilt i de utvecklingsländer med vilka gemenskapen har särskilda förbindelser. Tillämpningar för jordobservation kommer också att undersökas inom ramen för strategin för en hållbar global utveckling.

6.8.1. Enligt kommittén är det mycket viktigt att ombord på satelliterna utveckla ett undersystem som möjliggör en modern tjänst för eftersökning och räddning inom ramen för de allmänna tjänsterna. Man måste upprätthålla intresset från de stater som undertecknat den internationella konventionen om COSPAS-SARSAT, som bygger ett globalt system av detta slag, för att utveckla en ny kompletterande tjänst som tillhandahålls av Galileo. Enligt ESK bör ett sådant system utvecklas som ett komplement till USA:s system, inom ramen för de framtida generationerna av GPS.

7. Mot en gemensam strategi

7.1. I detta stadium av Galileo-programmets utveckling är det enligt kommittén absolut nödvändigt att alla berörda

parter, i synnerhet kommissionen, ESA, medlemsstaternas offentliga myndigheter och den privata sektorn, utformar en gemensam, entydig strategi som baseras på följande:

- En enhetlig förvaltningsstruktur som tydlig definierar de berörda aktörerna, har ett avgränsat mandat och är försedd med en väldefinierat program för utveckling av nya generationer tjänster, i form av ett gemensamt företag enligt artikel 171 i EG-fördraget som skulle vara en enhetlig samtalspartner internt och externt, i avvaktan på att man eventuellt inrättar en verklig europeisk Galileo-byrå på lämplig rättslig grund.
- Utformning och inrättande av ett PR-företag för Galileo, som har integrationskapacitet, marknadskunnande, finansiella resurser och expertis i fråga om utformningen av navigationssystem samt kapacitet att utveckla och utnyttja marknaden.
- Inrättande av ett system för ett etappvis genomförande som lämpar sig för successiv kontroll och utvärdering via praktiska demonstrationer på marknaden. Samtidigt bör Galileo integreras med det europeiska systemet för geostationär navigation, EGNOS, som lanserades 1996 och kommer att vara operationellt 2004, och med det regionala markbundna systemet, GRAS. Detta skulle påskynda marknadsinträdet och fortare ge avkastning både i fråga om tjänsterna för yrkesverksamma inom luftfart, sjöfart och vägtrafik, och tillämpningar för allmänheten, särskilt för bilister och tjänster som rör säkerhet och räddningstjänst.
- Påskyndning av installationsfasen av satellitnätet Galileo, så att man redan 2006 kan lansera ett första paket tjänster för offentligt och privat bruk vars utformning den privata sektorn bör ha deltagit fullt ut i. Syftet är att utan dröjsmål erbjuda en första konkurrenskraftig tjänstebukett med brett användningsområde som kan garantera att Galileo blir en framgång tack vare sin kapacitet att omvandla idén om positionsbestämning till begreppet "rörlighets-hantering" genom ett direkt samband mellan lokalisering och mobil information till användarens tjänst.
- Samexistens och driftkompatibilitet med GLONASS och GPS och deras framtida versioner genom lämpliga garantier för de olika systemens utveckling och tekniska funktion. Detta gäller särskilt signalernas egenskaper, satellitkonstellationer och markbunden infrastruktur. Garantier bör formaliseras utifrån internationella avtal och Galileo-programmet bör placeras under civil kontroll för att bevara dess civila karaktär.

- Samordning av frekvenserna med det befintliga globala systemet för satellitnavigation liksom med övriga system om det skulle ske en ny tilldelning av frekvensband som redan används. Tilldelningarna under världsradiokonferensen WCR 2000 beträffande det specifikt europeiska frekvensområdet bör fastställas under WCR 2003 enligt följande principer: tre breda frekvensband för Galileo-signaler med kapacitet att överföra navigeringsrelaterade, tillförlitliga och kommersiella data avsedda för öppna kommersiella tjänster och räddningstjänster, två breda, reglerade band för reglerade offentliga tjänster med säkerhetskryptering samt signaler som tillhandahålls på begäran och integrerade EGNOS-Galileo-signaler som stöd för Galileos tjänsteutbud.
- Definition av tekniska normer att utforma och avtala på global nivå, eftersom de operativa och kommersiella normerna bör utformas av ett forum av direkt berörda operatörer, och på grund av att Galileo-systemet är avsett för ett stort antal slutanvändare och för en mängd olika infrastrukturer. Därför behövs det en samling detaljerade normer som även är flexibel i sin tillämpning på olika scenarier och olika operatörers tekniska krav. Enligt gemenskapspolitikens "nya förhållningssätt" på telekommunikationsområdet bör dessa krav definieras kvalitativt medan den kvantitativa delen lämnas till standardiseringsorgan som CENELEC, IMO, ISO, ICAO och ETSI på grundval av en samordnad åtgärd och en ny struktur bestående av sakkunniga från olika områden.
- En tidsplan med successiva och säkra etapper och tidsgränser som även är flexibla för att man skall kunna uppnå bästa möjliga position på den globala marknaden med hänsyn till den tekniska utvecklingen och konkurstrycket på denna marknad.

7.2. Enligt kommittén är en sådan strategi mycket viktig för att stödja det europeiska systemets konkurrensförmåga på global nivå och garantera det fullständiga autonomi och fortsatt tillförlitlighet utan militära ingripanden. Samtidigt bör strategin främja programmets inverkan på ekonomin och sysselsättningen, både i fråga om de mänskliga, finansiella och administrativa resurser som används för att utforma, validera, utföra och förbättra systemets tekniska prestanda och i fråga om användarna och tjänsterna. Detta bör få positiva effekter i form av nya företag, nya tjänster, nya yrkeskategorier och en ny ekonomisk och social sammanhållning inom det med kandidatländerna utvidgade EU. Dessutom bör det ge nya möjligheter till samarbete och bidra till utvecklingen.

7.3. Kommittén framhåller också betydelsen av en realistisk och välstrukturerad informationskampanj för att garantera full trovärdighet på en konkurrensutsatt högriskmarknad. En särskild budgetpost bör säkerställa en hög kvalitet i hela genomförandet av Galileo-systemet och garantera en solid bas för utvecklingen av industriella, kommersiella och allmännyttiga produkter, tjänster och tillämpningar. Denna åtgärd bör grunda sig på en sammanhängande och centraliserad global strategi som både inom och utanför EU ger ett enhetligt budskap beträffande insynen, säkerheten, kontinuiteten och tillförlitligheten hos tjänsterna för konsumenten/användaren.

8. Från ett gemensamt företag till Europeiska Galileo-byrån

8.1. Kommittén anser att det är viktigt att Galileo-systemets enda förvaltningsstruktur är enhetlig och synlig. Detta är viktigt för utvecklingen av den gemensamma transportpolitiken, i synnerhet beträffande trafikstockningar i städerna, sjöfartssäkerhet och järnvägssäkerhet, säkerhet på vägar och i luften, men även för andra politikområden som jordbruk, skogsbruk, fiskeri, regional utveckling och miljö, liksom industripolitiken och EU:s utrikespolitik.

8.2. Därför rekommenderar kommittén rådet och Europaparlamentet att inom en bestämd tid, fram till slutet av år 2003, skapa en enhetlig plattform för nya generationer tjänster i form av ett gemensamt företag enligt artikel 171 i fördraget. ESK rekommenderar också att denna plattform åtföljs av en veritabel europeisk Galileo-byrå, baserad på faktorer som teknik, forskning, reglering och standardisering. Den skall vara fullständigt öppen mot operatörer och användare men även utåt i syfte att tillhandahålla tjänster på världsmarknaden, ha behörighet att kontrollera och verifiera tidsplanen för etapper och tidsgränser samt ha hög kapacitet att kommunicera för att garantera att hela processen genomförs enligt höga europeiska kvalitetsnormer.

8.3. Först skulle det gemensamma företaget och därefter Europeiska Byrån inbegripa fyra pelare: en styrkommitté i form av ett institutionellt ledningsforum öppet för offentliga och privata aktörer, en etisk kommitté på hög nivå för att säkerställa respekten för öppenhetskraven, enbart civila ändamål och skydd av privatlivet, ett regleringsorgan som skall garantera den tekniska interoperabiliteten, och ett operativt organ med det amerikanska JPO (Joint Program Office) som förebild.

9. Galileos PR-företag

9.1. Kommittén anser att det är mycket viktigt att man redan nu förbereder en struktur för marknadsföringen i form av ett PR-företag för Galileo, i vilket de offentliga myndigheterna deltar via Europeiska Galileobyrån. Syftet är att inrätta system för att definiera och godkänna kostnaderna och fastställa hur man skall utvidga, utveckla, förstärka och underhålla systemet. Detta företag bör gradvis övergå från att vara helt offentligt till att kontrolleras av privata investerare som till slut bör ha fullt ekonomiskt ansvar för företaget, medan kontrollen och det teknisk-politiska ansvaret åvilar den offentliga sektorn.

9.2. Enligt kommittén bör den privata sektorn redan från början äga poster i Galileos PR-företag, även om det bara är minoritetsposter, som ändå garanterar att de deltar i utformningen av tjänsterna och systemet. Den privata sektorn bör successivt överta det fulla ansvaret, åtagandena och riskerna i takt med att avkastningen på investeringarna i de tjänster som blir operativa ökar.

9.3. Att man inför ett system för att etappvis genomföra Galileo i olika moduler bör göra det möjligt att på kortare tid verifiera att produkten är gångbar på marknaden och garantera processens trovärdighet, men också att snabbare förbättra lönsamheten och därmed gradvis befria den offentliga sektorn från en del av de ekonomiska bördorna i Galileos förvaltning. Det teknisk-politiska ansvaret för Galileo bör emellertid förbli hos det offentliga, eftersom det rör sig om en sektor av mycket hög strategisk betydelse.

10. Galileos driftskompatibilitet med övriga system för satellitnavigering

10.1. Enligt kommittén måste man undvika ett "standardiseringskrig" genom att garantera att Galileo-programmet är helt driftskompatibelt med övriga befintliga och framtida system för satellitnavigering. Ett oavvisligt krav på det europeiska systemet bör samtidigt vara att man kontrollerar att tjänsten är helt tillförlitlig och kontinuerlig och att det europeiska systemet för navigation och positionsbestämning är civilt.

10.2. I sammanhanget anser kommittén att det är viktigt att man skapar en ny struktur som samlar de europeiska och internationella standardiseringsorganen inom de berörda sektorerna för att garantera ett samordnat tillvägagångssätt baserat på kvalitetskrav och flexibla kvantitativa normer som passar mångfalden av operatörer, infrastrukturer och mottagarterminaler.

10.3. Kommittén betonar att samexistensen och driftskompatibiliteten bör få en formell rättslig ram genom internationella avtal som omfattar garantier för signalernas egenskaper, satellitkonstellationen och infrastrukturen på marknivå. Dessa garantier bör även omfatta en flerårig budgetram som är tillräckligt långfristig för att garantera att tjänsterna fortsätter att tillhandahållas ömsesidigt.

10.4. Kommittén anser att det bör fastställas tydliga regler för de immateriella och industriella rättigheterna för att bevara rättigheterna till utvecklingen av Galileos tekniska tillämpningar och till de nya europeiska tjänsterna. Dessa regler bör klargöra förhållandet med immaterialrätten utanför Europa, särskilt med avseende på de rättigheter som härrör från utnyttjandet av det amerikanska GPS-systemet.

11. Galileo-systemet och det civila samhället

11.1. Det är kommitténs djupa övertygelse att man endast genom att klart bedöma Galileo-systemets framtida ekonomiska och sociala återverkningar på alla delar av det civila samhället kan uppnå det samförstånd som behövs för att medborgaren/bidragsgivaren skall ta på sig den börda som genomförandet av detta system innebär.

11.2. Därför anser kommittén att det är mycket viktig att definiera de erbjudna tjänsterna och de nya företag och arbetstillfällen som blir resultatet av den strategi som stats- och regeringscheferna beslutade om i mars 2001 vid Europeiska rådet i Stockholm, dvs. "att bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi, med möjlighet till hållbar ekonomisk tillväxt med fler och bättre arbetstillfällen och en högre grad av social sammanhållning" ⁽¹⁾.

11.3. I fråga om transport och miljö bör man framhålla att det finns en användning och marknad för systemet för satellitnavigering när det gäller att bidra till att minska utsläppen, särskilt koldioxidutsläppen, i enlighet med Kyoto-protokollets krav. Galileos ökning av effektiviteten på transportområdet, särskilt när det gäller privatbils-, lastbils- och busstransporter men även lätta nyttofordon och luftfartstjänster, är redan en av de tjänster som användarna efterfrågar mest, både i miljösammanhang och eftersom den medför minskad stress, kortare transporttider och följaktligen lägre bränslekostnader. Säkerheten vid väg-, järnvägs- och lufttransporter är tillsammans med de transeuropeiska nätens utveckling och det

⁽¹⁾ Slutsatserna från Europeiska rådet i Stockholm den 22–23 mars 2001.

gemensamma europeiska luftrummet kontroll och förvaltning viktiga frågor för medborgarna och samhället, i linje med det lagstiftningsarbete som för närvarande pågår inom gemenskapspolitiken ⁽¹⁾.

11.4. När det gäller sjöfarten kan satellitnavigering göra navigeringen säkrare under alla stadier av resan, tillhandahålla bilder och fartygspositioner, övervaka illegala utsläpp i havet och automatiskt identifiera fartyg, minska risken för olyckor med katastrofala följder för miljön eller människor, vilka kan orsakas av olika faktorer såsom vädret, rutten eller lasten, främja havsfaunans utveckling och den biologiska mångfalden samt förbättra övervakningen av fisket och oceanernas och polarisens rörelser.

11.5. Beträffande jordbruk och miljö betonar kommittén vilket viktigt bidrag Galileo-systemet kan ge i form av en heltäckande definition av de erbjudna tjänsterna när det gäller kartläggning av arealer, tidpunkter och förhållanden för skörd, riktad användning av gödningsmedel och bekämpningsmedel, bevattningssystemens nivåer och utformning, skogsbrukets framtidsutsikter, skydd av jordarna och bekämpning av öken-spridningen samt förstärkning av landsbygdsutvecklingen.

11.6. Beträffande kommunikationssystemens konvergens, särskilt de för mobil kommunikation, är det enligt kommittén viktigt att man ger medborgarna, företagen och samhället en tydlig vision av vilka möjligheter som erbjuds av säkra och tillförlitliga tjänster som kan kombineras med olika valmöjligheter. Kombinationen positionsbestämning och kommunikation är relevant såväl för privat bruk som för handeln mellan företag, i kontakterna med offentliga myndigheter, för användningsområden som e-lärande och e-handel samt för nya integrerade plattformar för ett "mobilt Internet".

11.7. Enligt kommittén rör en viktig fråga jämvikten mellan tjänster som är tillgängliga för allmänheten utan kostnad, betaltjänster och allmännyttiga tjänster, liksom kostnaden för dessa tjänster för individen och samhället. Kommittén har redan haft tillfälle att yttra sig om samhällsomfattande tjänster för telefoni och telekommunikation och om de kostnader som avregleringen av telesektorn medför ⁽²⁾. Det är för övrigt

uppenbart att kostnaderna för tjänsterna kan variera och garantera ökad tillgänglighet alltefter utnyttjandegraden på den europeiska och globala marknaden.

11.8. Problemet huruvida dessa tjänster skall tillhandahållas mot en avgift förblir öppet, särskilt när det gäller kontrollen av intresserade användares tillträde till signalen, såsom flygtrafikledare, flygbolag, förvaltare av nät av offentligt intresse, järnvägsbolag, vägtrafikövervakare, tull etc. En annan fråga som måste besvaras är den som gäller tjänster med höga säkerhetskrav. Ett alternativ med kryptering av signalen bör enligt kommittén tas med i den finansiella beräkningen, och bekräftas under valideringsfasen.

11.9. Beträffande tjänster av allmänt intresse för användare som är mycket beroende av stor precision, hög signalkvalitet och helt tillförlitliga överföringar, måste man enligt kommittén lösa certifieringsproblemet för att garantera tillförlitlighet och kontinuitet utan funktionsstörningar, i enlighet med föreskrifterna för olika transportsätt såsom ICAO:s föreskrifter om lufttransport och IMO:s föreskrifter om sjötransport.

12. De socioekonomiska effekterna av Galileo-programmet

12.1. Kommittén anser att de sociala effekterna av Galileo är mycket viktiga för antagandet och främjandet av detta program, både när det gäller sociala fördelar, livskvalitet, nya och bättre jobb och nya företag med höga tekniska kvalifikationer.

12.2. Utvecklingen av rymdindustrin och tillhörande sektorer har redan behandlats i ett tidigare yttrande från ESK ⁽³⁾. Det handlar om en strategisk sektor där Europa har en framträdande ställning på världsmarknaden och gör stora ansträngningar i fråga om mänskliga och ekonomiska resurser samt forskningsresurser, vilket de många olika projekt som antagits inom gemenskapens fleråriga program för FoTU visar prov på.

12.3. De små och medelstora företagen i Europa kan dra stora fördelar av Galileo-programmet, både de företag som är direkt inblandade i verksamheten inom rymdprogrammet och de små och medelstora företag som utnyttjar och utvecklar tillämpningar och tjänster som är en följd av programmet. Enligt ESK bör man främja spin off-effekterna av dessa tillämpningar och tjänster, vilket redan har gjorts i USA där över 300 små och medelstora företag har uppstått till följd av GPS-tillämpningar.

⁽¹⁾ Kommittén har antagit olika yttranden om säkerheten inom olika transportsätt, exempelvis ESK:s yttranden om "Sjösäkerhet/Erika I", EGT C 14, 16.1.2001, och "Sjösäkerhet/Erika II", EGT C 221, 7.8.2001, s. 54, samt ESK:s yttrande om "Meddelande om prioriteringar när det gäller vägtrafiksäkerheten inom EU: Lägesrapport och klassificering av åtgärder", EGT C 14, 16.1.2001.

⁽²⁾ ESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om samhällsomfattande tjänster och användares rättigheter avseende elektroniska kommunikationsnät och kommunikationstjänster", EGT C 139, 11.5.2001.

⁽³⁾ KOM(2001) 336 slutlig.

12.4. När det gäller sysselsättningen har Galileo-systemet stora makroekonomiska effekter både i form av investeringar i mänskliga resurser och ny verksamhet och i form av utveckling av europeiska tjänster som grundar sig på europeisk teknik. Det handlar dels om att utbilda forskare och teknisk personal med höga kvalifikationer, dels om nya aktörer och organisationer för tjänster som har stor utvecklingspotential.

12.5. Galileo-programmet kan innebära viktiga framsteg inom utvecklingen av telemedicinen, särskilt inom datortomografin genom att möjliggöra konsultationer på distans för behandling och vård av patienter. Det skulle kunna visa sig av vikt före och efter universitetsutbildningen och vid fortbildningen inom de medicinska yrkena.

12.6. Enligt kommittén skulle Galileo-programmet medverka till att inom unionen sprida kunskap om de kulturella särdragen i de olika regionerna och till att lansera utbildningsprogram för hela gemenskapen.

12.7. När det gäller privatlivets helgd anser kommittén att man bör utveckla insatser som garanterar sekretess och respekt för de individuella och grundläggande rättigheterna och affärshemligheter. Detta bör ske genom att de nuvarande gemenskapsbestämmelserna rörande privatlivets helgd⁽¹⁾ tillämpas

(1) Se ESK:s yttrande om "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om behandling av personuppgifter och skydd för privatlivet inom sektorn för elektronisk kommunikation", EGT C 123, 25.4.2001, s. 53.

fullt ut och genom att teknisk apparatur för skydd och kryptering görs tillgängliga för de nya tjänsterna för integrerad positionsbestämning och kommunikation.

12.7.1. ESK rekommenderar att man inom ramen för det gemensamma företaget och därefter Europeiska Byrån inrättar en etisk kommitté på hög nivå för att säkerställa öppenheten, enbart civila ändamål och skydd av privatlivet under samtliga faser av utvecklingen och de slutliga tillämpningarna av Galileo-programmet.

13. Slutsatser

13.1. Mot bakgrund av ovanstående synpunkter uttrycker kommittén sitt fulla stöd för Galileo-programmet som ett element av strategisk betydelse för det europeiska systemets konkurrenskraft, för den positiva verkan som Galileo kan få på global nivå, för dess innovativa återverkningar på det ekonomiska, sysselsättningsmässiga och sociala området och för den förbättrade livskvalitet som Galileo kan garantera det civila samhället.

13.2. I detta hänseende ber kommittén att få bli regelbundet informerad om Galileo-programmet så att den kan delta aktivt i utvecklingen av de framtida tillämpningarna, och hoppas på en snabb utformning av en gemensam strategi och en ökad utvecklingstakt så att inte bara operatörerna utan också den stora allmänheten skall få tillgång till en första omgång attraktiva och effektiva tjänster.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 3072/95 om den gemensamma organisationen av marknaden för ris"

(2001/C 311/06)

Den 17 maj 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 19 juli 2001. Föredragande var María Luísa Santiago.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september), antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 97 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Som ett resultat av förhandlingarna vid Uruguayrundan ändrades 1995 den gemensamma organisationen av marknaden för ris genom rådets förordning (EG) nr 3072/95. Genom förordningen upprättades ett stödssystem för ris, beviljat per hektar, för att kompensera den minskning av de institutionella priserna som infördes genom samma förordning.

1.1. Den period som fastställdes för kompensationsbetalning var mellan den 16 oktober och den 31 december.

1.2. Genom rådets förordning (EG) nr 1593/2000 av den 17 juli 2000 införlivades ris i det integrerade kontrollsystemet

för EU-stöd. Eftersom kompensationsbetalning för jordbruksgrödor görs mellan den 16 november och den 31 januari, måste perioden för de båda marknadernas kompensationsbetalningar harmoniseras.

2. I kommissionens förslag fastställs att perioden för kompensationsbetalning för ris skall ändras till mellan den 16 november och 31 januari.

3. Ekonomiska och sociala kommittén ställer sig positiv till kommissionens förslag.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EEG) nr 2358/71 om den gemensamma organisationen av marknaden för utsäde och om fastställande av stödbeloppen för utsädessektorn för regleringsåren 2002/2003 och 2003/2004"

(2001/C 311/07)

Den 17 maj 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Sektionen för jordbruk, landsbygdsutveckling och miljö, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 19 juli 2001. Föredragande var Nikoíaos Liólios.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 92 röster för och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Som kommissionen anger i sitt förslag till ändring av förordningen på detta område⁽¹⁾ har Europeiska unionens utsädessektor på senare år konfronterats med allvarliga problem. Enligt kommissionen kan man konstatera en betydande ökning av odlade arealer och producerade kvantiteter, samtidigt som det skett en ökning i importen och gemenskapens lager. Detta innebär att jämvikten på utsädesmarknaden äventyras. Kommissionen konstaterar även att de sektorsrelaterade utgifter som belastar budgeten har genomgått en ökning som accelererade under 1999 och under 2000 nådde en utgiftsnivå på 109,5 miljoner euro.

1.2. Mot bakgrund av dessa konstateranden föreslår kommissionen följande:

- Förlängning av stöden till utsädessektorn för skördarna 2002/2003 och 2003/2004.
- Avskaffande av åtskillnaden mellan utsäde av *Lolium perenne* L. i tre olika sorter, och fastställande av ett enhetsstöd för skördarna 2002/2003 och 2003/2004.
- Införande av en stabiliseringsmekanism för produktion av annat utsäde än ris, för vilket det redan finns en sådan. Mekanismen skall vara analog med den som gäller för risutsäde.

2. Kommentarer

2.1. Gemenskapen insåg att situationen för marknaden för vissa utsäden är särpräglad, och antog därför 1971 förordningen om den gemensamma organisationen av mark-

naden för utsäde⁽²⁾. Denna situation kvarstår och har förvärrats genom nya faktorer, som beror på olika problem i livsmedelskedjan (se även punkt 2.5.5).

2.1.1. Utsädena har stor betydelse för sysselsättningen och producenternas inkomster, den socioekonomiska balansen i många av gemenskapens jordbruksregioner, bevarandet av den biologiska mångfalden och, åtminstone delvis, garantin för utsädesförsörjningen i EU (artikel 33.1 i EG-fördraget).

2.2. Det är ett faktum att situationen på utsädesmarknaden inte gör det möjligt att garantera en skälig inkomst för producenterna, och att det därför krävs produktionsstöd i enlighet med artikel 3.1 i rådets förordning (EEG) nr 2358/71. Det faktum att den gemensamma organisationen av marknaden för utsäde saknar andra mekanismer (interventionspriser, importkontroll, etc.) påverkar i hög grad marknadens funktion inom ramen för en ordning med ett fast bidrag per 100 kg producerat utsäde.

2.2.1. När det gäller fastställande av stödbeloppen föreslår kommissionen att de nuvarande beloppen skall förlängas, med det enda syftet att kontrollera de sektorsrelaterade utgifter som belastar gemenskapens budget. Detta förslag kan i princip accepteras, men det bör samtidigt påpekas att man har underlåtit något mycket viktigt. I artikel 13 i förordning (EEG) nr 2358/71 omnämns uttryckligen behovet av att ta vederbörlig hänsyn till de mål som anges i artikel 33 i EG-fördraget. I denna artikel slås det fast att ett av den gemensamma jordbrukspolitikens viktigaste mål är att "tillförsäkra jordbruksbefolkningen en skälig levnadsstandard, särskilt genom en höjning av den individuella inkomsten för dem som arbetar i jordbruket". Eftersom det inte finns tillräckliga uppgifter och dokumentation i kommissionens förslag kan man tvivla på att detta verkligen är inriktat på detta mål.

⁽¹⁾ KOM(2001) 244 slutlig — 2001/0099 (CNS).

⁽²⁾ Rådets förordning (EEG) nr 2358/71, av den 26 oktober 1971, EGT L 246, 5.11.1971, s. 1.

2.2.2. Kommissionen föreslår att de stödbelopp som fastställs för de olika utsädessorter som omfattas av den gemensamma marknadsorganisationen skall tillämpas under regleringsåren 2002/2003 och 2003/2004. Fram till 1999 fastställdes dessa belopp årligen inom det så kallade prispaketet. Förordning (EEG) nr 1405/99⁽¹⁾ (om den gemensamma organisationen av marknaden för utsäde och om att fastställa stödbelopp för utsäde för regleringsåren 2000/2001 och 2001/2002) innebär att rådet enligt allmän praxis fastställde stödbelopp för två år i taget. Kommissionen hävdar i sitt förslag att den har tagit hänsyn till de kriterier som fastställs i artikel 3.2 i förordning (EEG) nr 2358/71 mot bakgrund av marknads förutsebara utveckling. Om detta verkligen har gjorts vore det lämpligt att låta stödbeloppen gälla för flera regleringsår. Då skulle de som är verksamma inom sektorn kunna planera sin verksamhet bättre tack vare mer stabila villkor.

2.3. I bilagan till förslaget finns en förteckning över de utsädessorter som omfattas av den gemensamma marknadsorganisationen. För två av dessa sorter fastställs beloppet till noll, vilket i praktiken innebär att de utesluts ur stödordningen. Det finns en möjlighet att motivera att vissa utsädessorter skall omfattas av stödordningen, genom att man hänvisar till den särskilda marknadssituationen och principen om lika behandling av olika utsädessorter (t.ex. när det gäller bomull). Kommissionen tycks dock inte ha övervägt denna möjlighet.

2.4. Kommissionens förslag om att avskaffa indelningen av utsäde av *Lolium perenne* L. i tre sorter har redan beslutats av rådet (i förordning (EEG) 1405/99, bilaga I). I sitt yttrande om denna förordning⁽²⁾ framhåller ESK att fastställandet av ett enhetsstöd för denna utsädessort inte får leda till att stödet till en viss sort minskar och ett antal utsädesproducenter missgynnas. Kommissionen har inte beaktat denna kommentar i sitt förslag.

2.5. Kommissionens förslag om att införa en stabiliseringsmekanism som är analog med den som redan finns för risutsäde innebär dock, till skillnad från de andra två förslagen, en viktig reform av sektorn.

2.5.1. I motiveringen i förslaget är kommissionen mer uppriktig och förklarar att det huvudsakliga motivet för att införa en stabiliseringsmekanism i stödordningen är att begränsa de utgifter som belastar gemenskapens budget. Dessutom visar kommissionen på ett direkt samband mellan fastställande av stödbelopp och införandet av en stabiliseringsmekanism: "Bibehållande av de stödbelopp som gäller för närvarande kan endast godtas om en stabiliseringsmekanism införs som syftar till att sätta rimliga gränser för utgifterna"⁽³⁾.

Denna formulering skulle kunna tolkas som utpressning mot sektorn, något som inte är särskilt smickrande för en EU-institution.

2.5.2. I sitt försök att rättfärdiga införandet av en stabiliseringsmekanism förklarar kommissionen vidare att både arealerna och produktionen inom utsädessektorn har ökat kraftigt, vilket har medfört en ökning av exporten och gemenskapens lager. Om sådana argument inte kompletteras med exakta uppgifter framstår de som tvivelaktiga. Detta kan till exempel gälla arter inom grupperna gräs och småfröiga baljväxter, som båda har ett cykliskt produktionsförlopp. Frö från dessa arter kan enbart användas till utsäde, och lagerföring är därför både naturligt och nödvändigt. Fröproducenterna, som står som ägare till frösorterna, planerar produktionen med utgångspunkt i lagerstorleken och med beaktande av marknadsutsikterna för arten i fråga. Härigenom anpassas marknaden på sikt efter konsumtionen genom självreglering.

2.5.3. Att välja år 1994 till referensår är diskutabelt. De besädda arealerna låg detta år på en lägre nivå än under hela nittioalet, eftersom tre utsädesproducerande länder anslöt sig till EU 1995. Den importfrihet som utmärker den gällande stödordningen och det faktum att EU har en betydande utsädesimport har stor inverkan på lagerstorleken, vilket påverkar produktionspriserna och de producerade kvantiteterna.

2.5.4. Den cykliska produktionsutvecklingen nådde en topp 1998 för gräs och 1999 för baljväxter. Man kan konstatera en minskning av arealerna och en nedgång i produktionen, vilket kommer att begränsa utgifterna för stöd till denna sektor. Detta är en normal utveckling för fröarter som enbart kan användas till utsäde. Av detta framgår att sektorn kan anpassa sig till både marknads behov och gemenskapens budget även om det inte finns någon stabiliseringsmekanism.

2.5.5. I kommissionens dokument görs inga hänvisningar till de följdverkningar som införandet av en stabiliseringsmekanism kan få både för producenterna och för stödordningens funktion. Inte heller behandlas den allmänna utveckling som jordbrukssektorn genomgått på senare år och som inneburit en ökning av vissa växtsorter (såsom proteinhaltiga växter och foderväxter för ekologiska användningsområden).

2.5.6. När det gäller stabiliseringsmekanismen anger kommissionen att den skall vara analog med den som redan finns för risutsäde. Hur en stabiliseringsmekanism för ris tillämpas beror på särdragen hos stödordningen och marknaden för denna produkt, särdrag som inte är desamma för andra utsädessorter. Lagerföring och cykliska svängningar gäller däremot inte för ris, eftersom ris används som livsmedel.

⁽¹⁾ EGT L 164, 30.6.1999, s. 17–22.

⁽²⁾ Ekonomiska och sociala kommitténs yttrande om "Kommissionens förslag till priser på jordbruksprodukter (1999/2000)", EGT C 169, 16.6.1999, s. 20.

⁽³⁾ Se motiveringen i KOM(2001) 244 slutlig — 2001/0099 (CNS).

2.5.7. Tillämpningen av en stabiliseringsmekanism i form av nationella garanterade kvantiteter kan leda till att stödet inte kommer att ligga på samma nivå i hela gemenskapen, vilket strider mot artikel 3.1 i förordning (EEG) nr 2358/71. Det finns risk att stödet till fröodlarna i de olika medlemsstaterna godtyckligt minskar eller avskaffas, eftersom det är fröproducenterna som står som ägare till frösorterna och som planerar produktionens omfattning.

2.5.8. Förslaget till stabiliseringsmekanism är allmänt hållet och odefinierat. Man anger inte hur stora de garanterade maximikvantiteterna skall vara, hur de skall beräknas eller hur relationen mellan överskridna kvantiteter och minskat stöd skall se ut, och man ger inte heller andra grundläggande uppgifter rörande stabiliseringsmekanismen. Kommissionen överlåter mycket viktiga beslut om sektorns framtid på förvaltningskommittén i stället för på rådet, och undviker därmed att höra de övriga institutionerna och ESK.

3. Slutsatser

3.1. ESK instämmer i kommissionens förslag när det gäller att förlänga det nuvarande stödet till utsädessektorn.

3.2. ESK föreslår att rådet och kommissionen undersöker möjligheten att låta detta stöd gälla för en längre period än de närmaste två regleringsåren.

3.3. Kommissionen får kritik av kommittén för att den inte har tagit hänsyn till kommitténs tidigare framförda åsikt att åtskillnaden mellan sorterna inom *Lolium perenne* L. bör avskaffas. Rådet och kommissionen uppmanas att fastställa ett enhetsstöd för denna utsädessort, för att vissa producenter inte skall missgynnas.

3.4. ESK är positiv till att man undersöker möjligheten att låta ytterligare utsädessorter omfattas av stödordningen.

3.5. Kommittén motsätter sig kommissionens förslag när det gäller införande av en stabiliseringsmekanism i stödordningen, eftersom denna mekanism framstår som oklar, odefinierad, otillräckligt underbyggd och förefaller onödig.

3.6. Bortsett från de utgifter som belastar gemenskapsbudgeten verkar kommissionen inte ha tagit hänsyn till andra viktiga mål i EG-fördraget eller till den allmänna utvecklingen inom EU:s jordbrukssektor.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Sociala allmännyttiga tjänster utförda av privata företag utan vinstsyfte"

(2001/C 311/08)

Den 1 mars 2001 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbeta ett yttrande om "Sociala allmännyttiga tjänster utförda av privata företag utan vinstsyfte".

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 18 juli 2001. Föredragande var Jean-Michel Bloch-Lainé.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 92 röster för och en nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Det är ingen tillfällighet att kommittén har tagit initiativ till att utarbeta detta yttrande. Yttrandet har sin upprinnelse i de allt starkare strömningar som tillsammans successivt formar och berikar det man kallar den "europeiska sociala modellen". Det är fråga om lovande trender vars huvudpunkter kan sammanfattas enligt följande:

- a) En strävan att göra Europeiska unionen till något mer än en ekonomisk och monetär sammanslutning med en gemensam marknad, något mer än en "plats för frihet, trygghet och lika rättigheter". Målet i dag är att visa att socialpolitiken inte är ett bihang, ett sekundärt verksamhetsområde vid sidan av och underkastad den ekonomiska politiken, utan en effektiv och produktionskraftig faktor särskilt på grund av att den främjar sammanhållningen.
- b) En strävan att så effektivt som möjligt kontrollera den ständigt skiftande mångfalden i det moderna samhället, att på bästa sätt utnyttja samhällets många och varierande resurser, värden, dess styrka, dess rikedom av engagemang och generositet, att se dess pluralism snarare som en fördel än en nackdel och därigenom skapa ett så stort fält som möjligt för det "organiserade civila samhällets" olika roller och ansvarsområden.
- c) En strävan att bringa i samklang sådana begrepp som union och subsidiaritet, skillnader och gemensamma regler samt konkurrens och allmännytta, vilka inte bör anses stå i strid med varandra utan utgöra krav som kompletterar varandra.

1.2. På begäran av Europeiska rådet i Lissabon⁽¹⁾ uppdaterade kommissionen den 20 september 2000 sitt meddelande från 1996 om "tjänster i allmänhetens intresse i Europa". I detta klargörande dokument hänvisas, särskilt i punkt 30,

i enlighet med synpunkterna ovan till sådana tjänster i allmänhetens intresse vars "verksamhet är av huvudsakligen social och icke-vinstdrivande karaktär och inte har för avsikt att delta i kommersiella aktiviteter". Detta avser här bl.a. verksamhet som bedrivs av "fackliga organisationer, politiska partier, kyrkliga organisationer, konsument sammanslutningar, akademiska och vetenskapliga sammanslutningar samt välgörenhets- och hjälporganisationer".

1.3. I detta yttrande behandlas — såsom namnet antyder — "sociala tjänster". De är bara en del av helheten men omfattar vissa särdrag som karakteriserar "den europeiska sociala modellen".

Med termen⁽²⁾ avses i detta sammanhang en kategori av privata organisationer utan vinstsyfte, vilkas ställning varierar från en stat till en annan (föreningar och stiftelser), vilka verkar inom hälsovårdssektorn och den sociala sektorn men vid behov även kan idka ekonomisk verksamhet som är underordnad deras huvudsakliga sociala mål. Termen "utan vinstsyfte" innebär här att eventuella vinster inte delas ut, utan investeras i utvecklandet av organisationernas sociala, allmännyttiga verksamhet. Detta innebär naturligtvis också att det huvudsakliga målet för dessa organ inte är en maximering av vinsten.

1.4. De omständigheter som har lett till detta initiativ är lika grundläggande som komplicerade:

- a) De faktiska förhållanden som denna definition täcker varierar stort i unionens olika medlemsstater. De är resultatet av olika länders historia och kulturer som inte kan reduceras till en entydig identitet, vilket komplicerar situationen. Då man granskar de olika förhållandena

⁽¹⁾ Europeiska rådet i Nice har bekräftat de allmännyttiga tjänsternas roll, och antagandet av stadgan om grundläggande rättigheter innebär att det faktiska utövandet av dessa rättigheter stärks, särskilt i fråga om sociala tjänster.

⁽²⁾ Man bör här komma ihåg att sociala tjänster som bygger på solidaritet i vissa länder i unionen (särskilt Italien och Sverige) ofta handhas av kooperativa organ.

närmare kan man dock inte undgå att upptäcka gemensamma, beständiga drag beträffande deras mål, verksamhetssätt, ställning och de tjänster de erbjuder. Av denna orsak kan de inte betraktas enbart som en marginell samling splittrade faktorer som enbart utgör ett stöd, utan de måste tas för vad de är, dvs. en helhet som samtidigt är både stark och sårbar, bekant och främmande.

- b) Då man på detta område, liksom på andra områden, försöker förstå de faktiska förhållandena hindras man av vaga termer och definitioner: "allmännyttig", "sociala tjänster", "den sociala marknaden", "ekonomisk, välgörenhet", "social nytta" osv. Ingen av dessa termer betyder vare sig i praktiken eller juridiskt sett exakt samma sak i de olika medlemsstaterna (inte ens inom de olika staterna). Detta är dock ingen orsak till att undvika problemet eller till att inte vidta åtgärder. Förnuftet säger att man måste beakta de semantiska inexaktheterna och anpassa sig efter dem så väl som möjligt, samtidigt som man naturligtvis kontinuerligt bör försöka minska dem och koncentrera sig på en verklighet som är säker i och med att den är upplevd och verifierad.

1.5. Detta är avsikten med yttrandet, vars mål är att

- betona det de sociala tjänsterna kan bidra med (punkt 2),
- kartlägga de problem som berör dem (punkt 3),
- föreslå åtgärder (punkt 4).

2. De sociala tjänsternas bidrag till allmänhetens intresse i Europa

2.1. Genom förklaring nr 23 till Maastrichtfördraget erkänner Europeiska unionen "frivilliga organisationer och stiftelser, såsom institutioner med ansvar för sociala inrättningar och tjänster" samt behovet av samarbete med institutioner inom den sociala sektorn. Betydelsen av detta samarbete betonas för övrigt i vitboken om framtiden för europeisk socialpolitik. Av någon orsak är dock den mycket viktiga uppgift dessa organisationer fyller relativt okänd. De innehar olika roller i olika medlemsstater beroende på hur medborgarnas politiska, medborgerliga, ekonomiska och sociala rättigheter har säkrats i respektive land och hur det sociala trygghetssystemet är uppbyggt. Organisationernas ställning beror på den historiska, kulturella och ideologiska bakgrunden i landet samt på hur staten, de lokala myndigheterna samt den privata kommersiella respektive icke-vinstdrivande sektorn fungerar. Oavsett hur oenhetliga strukturerna är förekommer det dock ändå alltid vissa oföränderliga faktorer.

- a) Det främsta gemensamma draget är att de sociala organisationer som verkar inom det civila samhället i många länder de facto ansvarar för att erbjuda tjänster och förvalta inrättningar som verkar inom hälsovården och den sociala sektorn, t.ex. ålderdomshem, vårdanstalter för funktionshindrade, instanser för ungdomsskydd, social utbildningsverksamhet, härbärgen, anpassningscenter, daghem, barnpassning, vårdcentraler, sociala centra, privata vårdinrättningar utan vinstsyfte, hemtjänster, sjukvårdstjänster, basvårdstjänster, hemvårdstjänster, personlig assistans etc.

- b) I många EU-länder har de offentliga myndigheterna klokt nog valt att i tiotals år förlita sig på privata men icke-kommersiella aktörer inom hälsovårdssektorn och den sociala sektorn. De kan definieras som privata aktörer som verkar inom allmännyttan utan vinstsyfte, och deras faktiska och potentiella roll stärks i och med att det är och under överskådlig tid kommer att förbli nödvändigt att minska de offentliga utgifterna (dvs. minska deras tillväxttakt) i förhållande till allt större och allt mer komplicerade behov.

- c) Dessa privata icke-vinstdrivande organisationer bidrar till den ekonomiska tillväxten och landets välbefinnande. De spelar en viktig roll för skapandet av arbetsplatser samt utvecklingen på lokal nivå.

2.2. De sociala tjänster som omfattas av yttrandet utgör en väsentlig del av de sociala trygghetssystemen i alla medlemsstater. Utan dessa tjänster skulle inte ens de bäst planerade och mest omfattande ekonomiska bidragen effektivt nå sina mål och få den verkan som eftersträvas, eftersom lämpliga redskap skulle saknas. För att de ekonomiska bidragen skall ha så stor verkan som möjligt behövs olika former av kanaler som garanterar konsultation, stöd, uppmuntran, kompletterande åtgärder, närhet och flexibilitet. Det är även viktigt att de offentliga myndigheterna i största möjliga utsträckning låter de berörda sociala tjänsterna omfattas av myndigheternas strategiska riktlinjer.

2.3. De "sociala tjänster" som behandlas här främjar de allmännyttiga tjänsterna framför allt på tre sätt:

- a) De avspeglar ständigt föränderliga sociala behov och försvarar de mest utsatta folkgrupperna:

- Tack vare en bra utblick över läget upptäcker och klarlägger de ständigt ökande brister, sociala behov och nödlägen, vilkas källor blir allt fler och vilka till innehållet och uttrycket blir allt komplexare.

- De påverkar de offentliga myndigheterna för att säkerställa att alla beviljas och garanteras grundläggande rättigheter.
 - De strävar efter att nå utanför det strikta begreppet hjälp och sporrar de människor som omfattas av tjänsterna att ta sitt liv i egna händer och själva ta ansvar för det.
 - De har en stor förmåga till innovation för att fylla behoven.
- b) De skapar eller förnyar de sociala nätverken:
- Utöver att erbjuda tjänster gynnar de begreppet växelverkan genom att involvera individer och familjer i den offentliga verksamheten.
 - De utvecklar nätverksanda genom att se längre än till det omedelbara resultatet.
 - De bildar ett system där människor från olika sociala miljöer — såväl frivilliga, anställda som användarna av tjänsterna — delar med sig av sina kunskaper och erfarenheter.
- c) De väcker en känsla av solidaritet hos medborgarna:
- De stimulerar samhällets förmåga att ta ansvar och föra en dialog med beslutsfattarna (offentliga myndigheter, ekonomiska aktörer).
 - De är öppna för alla och inte enbart för vissa folkgrupper.
 - De vittnar om att sammanhållning, solidaritet och kampen mot utslagning inte är beroende av enbart de offentliga myndigheterna, även om dessa fortsättningsvis bör ha en viktig roll som garant i det sammanhanget, samt om vilka uppgifter det civila samhället bör uppfylla på frivillig och samstämmig basis.
 - De stöder sig i olika hög grad på frivilligt arbete, på verksamhet som inte finansieras enbart med skatter eller donationer.
 - Det finns dock risk för att vissa av de aktörer som erbjuder sociala tjänster mister en del av sin innovationsförmåga och sin förmåga att bekämpa utslagning till följd av att de är beroende av offentlig finansiering.

3. Orosmoment

De som tillhandahåller "sociala allmännyttiga tjänster", som föreliggande yttrande handlar om, känner i dag stor oro ⁽¹⁾. Är denna grundad och i så fall varför?

I flera medlemsstater är tre aktörer verksamma inom området hälsa och socialpolitik, nämligen offentliga myndigheter, vinstdrivande företag och privata icke-vinstdrivande organisationer. På grund av denna konkurrenssituation (som inte gäller vissa för vinstdrivande företag ointressanta sektorer) måste man se till att den tredje sortens aktörers särdrag inte glöms bort eller helt negligeras. Man måste också verka för en inte alltför sträng tillämpning av reglerna för offentlig upphandling.

Det är inte den relativa okunskapen eller underskattningen av sektorns vikt eller roll som är skäl till oron. Det som utgör problemet — och det är verkligen ett problem — är frågan om dess framtid med hänsyn till EU:s konkurrenslagstiftning.

3.1. I förstone kan man ifrågasätta huruvida oron är berättigad.

- a) I kommissionens meddelande om "tjänster i allmänhetens intresse" anges (punkt 30): "Enligt domstolens rättspraxis finns det ytterligare en del verksamhet som inte omfattas av gemenskapslagstiftningen för konkurrens och inre marknad, i fall där de organisationer som bedriver verksamheten är av huvudsakligen social och icke-vinstdrivande karaktär och inte har för avsikt att delta i kommersiella aktiviteter" ⁽²⁾.
- b) I meddelandet anges att när de organisationer som det gäller börjar bedriva ekonomisk verksamhet, skall vid tillämpningen av gemenskapsbestämmelserna "hänsyn tas till den sociala och kulturella kontext där verksamheten bedrivs".
- c) Enligt meddelandet skall konkurrensreglerna i princip inte tillämpas när de berörda organisationernas verksamhet bl.a. rör:
 - Tjänster knutna till kravet på anslutning till de obligatoriska socialförsäkringen.
 - Verksamhet vid institutioner med sociala uppdrag som till största delen är icke-vinstdrivande och vars syfte inte är att utöva kommersiell verksamhet.

⁽¹⁾ Det är inte den enda oro de känner, utan de oroar sig även för att de skall "mekaniseras" och att deras uppgift skall reduceras till att verkställa beslut, tillhandahålla tjänster och vara ett komplement på grund av den offentliga finansiering som kommer dem till del. Men det problemet skiljer sig från det som behandlas i detta yttrande, och det skulle med fördel kunna behandlas i ett annat yttrande.

⁽²⁾ KOM(2000) 580 slutlig.

- Verksamhet som i alla avseenden är begränsad till främst en medlemsstat och som därigenom inte hindrar handeln mellan medlemsstaterna.

Efter sådana upplysningar frestas man att fråga sig: Varför denna oro? Är inte faran inbillad?

3.2. Vid närmare beskådan har det inget med inbillning att göra och rädslan hos företagen för de berörda sociala tjänsterna är inte spelad, och det av följande skäl:

- a) För att kunna uppfylla sina uppdrag bedriver flera av dem ekonomisk verksamhet på områden där vinstdrivande företag verkar som anser sig utsatta för riskerna av en viss form av illojal konkurrens.
- b) I flera medlemsländer har staten med rätta ansett det som sin plikt att noggrant — särskilt på skatteområdet — granska enhetligheten i de undantag från nationella och europeiska konkurrensregler som beviljas för sociala allmännyttiga tjänster. Denna granskning har gett upphov till diskussioner som är långt ifrån avslutade. Ty den principiella ståndpunkt som antagits av staten i denna debatt kan beskrivas som följer: "Det viktiga är inte vem ni är, utan vad ni gör".
- c) När det gäller tillämpningen av konkurrensreglerna nämns i kommissionens meddelande tre principer:
 - Neutralitet i fråga om huruvida de företag som utför tjänsterna är offentliga eller privata.
 - Det är medlemsstaternas ansvar att avgöra om en tjänst ligger i allmänhetens intresse.
 - De begränsningar som medlemsstatens ingrepp innebär för konkurrenspolitiken måste vara proportionella, dvs. får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att garantera att tjänsten genomförs på ett effektivt sätt.

Men detta räcker inte som förklaring till allt.

3.3. Man kan förstå att organisationerna för de "sociala tjänster" som det handlar om är så angelägna om att bli upplysta om de "spelregler" som i framtiden skall gälla för dem i unionen. För dessa organisationer är det en fråga om en synlig rättssäkerhet på ett område som minst sagt är en tämligen stor gråzon.

4. Några förslag till åtgärder

Efter att ha erinrat om och förordat några hållpunkter vill kommittén föreslå en handlingsplan.

4.1. Hållpunkter

- a) Om så krävs är det viktigt att påminna om att Europeiska unionen och var och en av dess medlemsstater har valt principen om en öppen marknadsekonomi (art. 4 och 98 i EG-fördraget), grundad på fri konkurrens (art. 3.1 g i fördraget), som skall skyddas mot otillbörlig snedvridning. Konkurrensprincipen är inte den enda princip som har fastställts av EU, utan det finns även andra. EU-länderna har också ställt sig bakom genomförandet av en socialpolitik (art. 136 i fördraget), stärkandet av ekonomisk och social sammanhållning (art. 158 i fördraget) och en hög nivå i fråga om socialt skydd (art. 2 i fördraget).
- b) Den sociala tryggheten är medlemsstaternas ansvar. Kommissionen är emellertid "fördragets väktare". Dess uppgift att ingripa vad gäller tillämpningen av "konkurrensreglerna" och "inre marknaden" får inte ifrågasättas.
- c) Det åligger kommissionen att efter att ha rådfrågat medlemsstaterna vinnlägga sig om att så långt som möjligt främja klarhet och rättssäkerhet, att beakta de sociala allmännyttiga tjänsternas ställning med hänsyn till den allmänna utvecklingen och till främjandet av det civila samhället. Av de skäl som framhållits i den första delen av detta yttrande har de som tillhandahåller dessa tjänster rätt att förvänta sig tydligare gränser för konkurrensrelaterad ekonomisk verksamhet, för att därmed få större klarhet och effektivt kunna utföra sina uppdrag.
- d) Kommittén anser att sociala tjänster måste behandlas annorlunda än tjänster som tillhandahålls av aktörer med andra uppdrag i allmänhetens intresse (transporter, energi, kommunikationer, etc.)
- e) Den fråga som förvisso är svår men grundläggande vad gäller den europeiska sociala modellen är att veta hur man för de sociala tjänsterna i unionen skall bereda en legitim och meningsfull plats mellan det "rent offentliga" och det "rent vinstdrivande". De organisationer som erbjuder sociala tjänster tvingas normalt att inom vissa sektorer bedriva ekonomisk verksamhet. Men vill man respektera deras bidrag och deras verksamhet måste man akta sig för att underskatta dem och för att utan urskillning behandla dem som vinstdrivande företag, med vilka de arbetar sida vid sida eller på vissa områden parallellt.

När organisationerna för sociala tjänster, främst samman slutningar, stiftelser och välgörenhetsorganisationer, är verksamma på det ekonomiska området nöjer de sig inte med att erbjuda segmenterade kommersiella tjänster som vinstdrivande företag, som faktiskt gör detta på ett meningsfullt och ändamålsenligt sätt. Med sitt parallella arbete skapar de också en social struktur.

- f) Unionen måste respektera de regler som den grundar sig på, och särskilt konkurrensreglerna. Det kommer inte på fråga att föreslå att dessa skulle förbigås, kringgå eller ändras. Målet är att tolka dem, förvalta dem och tillämpa dem på bästa sätt och därigenom att utveckla bestämmelserna för deras genomförande. Det vore beklagligt om man när det gäller denna fråga skulle låta gemenskapens konkurrensregler och strävan att ge de sociala allmännyttiga tjänsterna en passande, specifik och ändamålsenlig behandling gå på kollisionkurs. De aktörer som utan vinstsyfte tillhandahåller privata sociala tjänster kräver inte "särskilda jaktmarker". De vägrar inte att konkurrera med alla andra aktörer när det gäller tjänsternas kvalitet. Men de begär att kvalitetskriterierna inte skall innebära en begränsning. De hävdar — och de behöver ständigt göra det — att man förutom de normala säkerhets- och yrkes-kompetenskrav som ställs på alla aktörer på området, måste se till den särskilda förmågan att behandla människor som individer. Ordet "person" betyder inte exakt samma sak som "individa", "person i upptagningsområdet", "vård- eller bidragstagare", "användare", "kund" osv.

Dessa aktörer begär även att man i en konkurrenssituation tar hänsyn till att de är verksamma på ett svårt och kostsamt område som knappast intresserar privata aktörer med vinstsyfte. De vill peka på nackdelen med att de aktörer som bedriver verksamhet med vinstsyfte — och som för övrigt utövar sitt yrke på ett bra sätt och självklart gör stor nytta — endast (och med åtnjutande av offentlig finansiering) skulle ägna sig åt personer med god betalningsförmåga, samtidigt som de skulle begära strikt likabehandling i konkurrenshänseende.

"Den europeiska sociala modellen" skulle därmed försvagas på lång sikt.

- g) Ett sådant misstag skulle bara kunna leda till det som logikerna kallar en apori, dvs. en logiskt olöslig motsägel se, eller med ett mer lättfattligt ord — en återvändsgränd. Det vore beklagligt. En av förutsättningarna för att kunna komma över denna apori är att man när det gäller villkoren för konkurrensreglernas genomförande erkänner den ökade betydelse som unionens sociala mål fått i och med Amsterdampfödraget.

4.2. Handlingsplan

För att fortsätta vägen mot en tydligare avgränsning av konkurrensreglerna för sociala allmännyttiga tjänster och vinstdrivande företag finns två tänkbara strategier.

4.2.1. Den första vore att ändra artikel 16 i fördraget genom att sätta upp en allmän undantagsprincip för de kategorier av sociala allmännyttiga tjänster som enbart erbjuds av privata icke-vinstdrivande aktörer. Denna rekommendation är logisk och har sina förespråkare, vilka gärna hänvisar till EG-domstolens dom av den 17 juni 1997 (rättsfall Sodemare):

- En sådan åtgärd skulle medföra tydlighet och vara tecken på en vilja att i unionens grundläggande texter skriva in en strävan efter jämvikt mellan konkurrensprincipen och önskan att undvika de farliga effekterna av en alltför strikt tillämpning av denna princip, nämligen en försvagning av den sociala sammanhållningen, avskräckande av icke vinstdrivande aktörer, "utgallring" av enbart "goda risker", etc.
- Men denna lösning skulle kunna innebära risker. Den skulle kunna bana väg för allvarligt missbruk, mana till "missnöjesyttringar" från vinstdrivande aktörer, och genom villkorslösa undantag erbjuda de sociala tjänsterna fördelar som vore skadliga först och främst för dem själva. Detta skulle innebära att man med hänsyn till den etiska tydlighet som de åberopar skulle erbjuda dem ett slags "förgiftat äpple" och därmed göra dem en otjänst.

4.2.2. En annan strategi, av pragmatiskt slag, som redan tämligen framgångsrikt har införts i vissa av unionens länder, vore att på grundval av en fördjupad analys av och diskussion om frågan upprätta tydligare kriterier för den vinstdrivande verksamheten i de organisationer som erbjuder sociala tjänster och därmed göra det möjligt att bättre bedöma vad som rör tillämpningen av konkurrensreglerna och vad som kan undantas från dessa.

4.2.2.1. Detta kan prövas på ett tämligen enkelt sätt, utan att det förlamar processen, och efter ett samråd som skulle kunna förordas av kommissionen, som också skulle precisera målet, de generella linjerna och i vilken anda detta skall ske. En sådan process skulle leda till att de europeiska organisationerna formulerade en tydlig och samstämmig tolkning, där man erkänner vissa omständigheter som skulle medföra att vissa konkurrensregler, såsom de i kapitel I och II i EG-fördragets avdelning VI, inte tillämpas. Vid en lämplig tidpunkt skulle kommissionen kunna upprätta undantagsförordningar efter bemyndigande från rådet (art. 89, rådets förordning 7 maj 1998, art. 83, rådets förordningar (EEG) nr. 19/65 och (EEG) nr. 2821/71), och/eller utfärda direktiv (art. 86.3 i EG-fördraget, t.ex. direktivet om öppenhet).

4.2.2.2. Kommittén underskattar inte vidden av det fördjupningsarbete som måste genomföras för att gå framåt i denna fråga. Den anser emellertid att tidsfristerna inte får bli för långa. Om man beslutar sig för att genomföra detta arbete, skulle kommittén vara beredd att bidra aktivt.

5. Slutsats

5.1. Det är uppenbart att det inte är lätt att förena respekten för konkurrensreglerna med den speciella ekonomiska verksamhet som bedrivs av organisationer för sociala allmännyttiga tjänster.

5.2. De privata sociala allmännyttiga tjänsterna hör varken till den offentliga sektorn eller till den kommersiella. De är emellertid intimt förknippade med den förstnämnda genom

det samråd som de deltar i och genom det finansiella stöd som de erhåller. De ingriper också allt oftare i den kommersiella sektorn. De tjänster som de erbjuder kan likväl inte reduceras till offentliga normer och inskränker sig inte till ett utbud av kommersiella tjänster.

5.3. I många medlemsstater är dessa organisationer rädda både för att bli utnyttjade och att negligeras. Dessa farhågor är inte obefogade, snarare tvärtom. Det är skälet till att de kräver undantag, vilka ibland kan vara kontroversiella.

5.4. Genom att kräva att deras speciella förhållanden skall beaktas är det inte förnuftet de utmanar, utan fantasin. Det är två skilda ting, och det ena utesluter inte det andra. Kommittén anser — och det är själva syftet med detta yttrande — att det vore fel att i detta fall inte göra ett försök i den riktningen, med tanke på vad som står på spel, som t.ex. den sociala sammanhållningen och kampen mot social utslagning.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Memorandum om livslångt lärande"

(2001/C 311/09)

Den 26 april 2001 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén att i enlighet med artikel 23.3 i arbetsordningen utarbета ett yttrande om "Memorandum om livslångt lärande".

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 18 juli 2001. Föredragande var Christóforos Koryfidis och medföredragande José Isaías Rodríguez García-Caro och Bernd Rupp.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 99 röster för och 3 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Detta initiativytttrande handlar om livslångt lärande och kommissionens memorandum om detta ämne ⁽¹⁾. Det bör även räknas in i ESK:s insatser i samband med åtagandet att ge snabba svar när kommittén hörs av EU:s politiska institutioner. I detta skede är yttrandet främst inriktat på att kommittén skall kunna påverka den rapport som kommissionen skall utarbета ⁽²⁾ med utgångspunkt i erfarenheterna av detta samråd och en eventuell handlingsplan.

2. Memorandumet

2.1. I memorandumet lyfts bl.a. följande punkter fram:

- Kommissionen ger uttryck för sin syn på livslångt lärande med följande ord: "Livslångt lärande är inte längre bara en aspekt på allmän och yrkesinriktad utbildning utan det måste bli den ledsagande principen för tillhandahållande av och deltagande i hela spektrumet av inlärningsmiljöer".
- Livslångt lärande sätts i relation till en nödvändighet och en vision: "Livslångt lärande är en förutsättning för en lyckad övergång till en kunskapsbaserad ekonomi och ett kunskapsbaserat samhälle", och det finns en vision om att denna övergång skall bli verklighet "under nästa årtionde" och (på samma sätt) skall omfatta "alla som bor i Europa, utan undantag".
- Kommissionen försöker definiera på vilket sätt övergången till en kunskapsbaserad ekonomi och ett kunskapsbaserat samhälle skall ske och vilken roll det livslånga lärandet skall spela i denna process.

- Dess syfte är att "inleda en Europa-omfattande debatt om en övergripande strategi för genomförandet av livslångt lärande för såväl individer som institutioner, och på alla områden inom det offentliga och det privata livet".

2.2. Memorandumet innehåller sex centrala budskap (mål) för frågor och dialog runt genomförandet och utvecklingen med utgångspunkt i begreppet livslångt lärande. Dessa budskap avslutas med en förteckning över följande debattfrågor:

Centralt budskap nr 1: Nya grundläggande färdigheter för alla.

Centralt budskap nr 2: Mer investering i mänskliga resurser.

Centralt budskap nr 3: Innovation i undervisning och inläring.

Centralt budskap nr 4: Att värdesätta lärandet.

Centralt budskap nr 5: Nytt tänkande inom studie- och yrkesvägledning.

Centralt budskap nr 6: Att föra lärandet närmare individerna.

2.3. Memorandumet innehåller två bilagor. I bilaga I beskrivs europeiska och internationella exempel på goda idéer inom livslångt lärande, och i bilaga II görs en uttömmande analys av utsikterna att utarbета indikatorer och riktmärken för livslångt lärande.

3. Allmänna kommentarer

3.1. Memorandumet om livslångt lärande har ett särskilt värde och en särskild betydelse för ESK och det organiserade civila samhället. Det utgör en bra utgångspunkt om man vill bilda sig en uppfattning om hur människors liv har förändrats genom den digitala tekniken och de nuvarande ekonomiska och sociala mekanismerna (omfattningen, cyklerna och hastigheten har ändrats och rörligheten och konkurrenskraften har

(1) SEK(2000) 1832 (Inledning).

(2) Kommissionen planerar att utarbета en rapport till denna höst.

ökat när det gäller kreativitet och innovation, och individen och samhället utsätts för ett starkt tryck när det gäller att anpassa kunskaper, teknik och arbete till de nya situationerna). Samtidigt ger memorandumet möjlighet att finna lösningar på de stora aktuella problem som ungdomar och vuxna i Europa, arbetstagare, arbetslösa och de europeiska medborgarna i allmänhet möter i sitt dagliga liv.

3.1.1. I detta sammanhang rekommenderar ESK att begreppet livslångt lärande får så stor utbredning som möjligt och att memorandumet sprids i största möjliga utsträckning, så att det uppstår medvetenhet om och förståelse för detta initiativ i hela den europeiska gemenskapen.

3.2. Det är inte första gången som kommittén ägnar sig åt frågan om livslångt lärande och kommissionens memorandum om detta.

3.2.1. Kommittén anser sig ha bidragit aktivt till utarbetandet av memorandumet på två olika sätt:

- Genom sin medverkan i förberedande seminarier och diskussion som kommissionen anordnade under den långa förberedelsefasen för memorandumet.
- Genom sitt omfattande arbete i form av yttranden om allmän och yrkesinriktad utbildning ⁽¹⁾.

3.3. ESK stöder kommissionens grundinställning i samtliga frågor (se inledningen i memorandumet), och instämmer särskilt i följande:

- Påpekandet att Europeiska rådet i Lissabon (mars 2000) medförde förändringar för inriktningen för både politik och åtgärder i Europeiska unionen.
- Konstaterandet att de europeiska systemen för allmän och yrkesinriktad utbildning måste genomgå en anpassning om övergången till en kunskapsbaserad ekonomi och ett kunskapsbaserat samhälle skall lyckas ⁽²⁾.
- Nödvändigheten av att inleda en Europa-omfattande debatt med största möjliga medverkan av medborgarna och med syftet att genomföra en bred strategi för livslångt lärande ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Framför allt yttrandet om "Vitbok från kommissionen om utbildning — Lära och lära ut: På väg mot kunskapssamhället" (EGT C 295, 7.10.1996, s. 25) och informationsrapporten om "Utbildningens europeiska dimension: karaktär, innehåll och framtidsutsikter". I fotnoten på sidan 2, s. 43 i kommissionens memorandum om livslångt lärande finns det en hänvisning till det sistnämnda dokumentet.

⁽²⁾ Se punkterna 3 och 5 i informationsrapporten.

⁽³⁾ Se punkt 4.4 i informationsrapporten och Cedefops rapport om att lära i vår tid.

- Uppfattningen att livslångt lärande inte längre bara är en aspekt på allmän och yrkesinriktad utbildning, utan att det måste bli den ledsagande principen för tillhandahållande av och deltagande i hela spektrumet av inlärningsmiljöer ⁽⁴⁾.

3.3.1. När det gäller målet om en detaljerad och enhetlig strategi för livslångt lärande vill ESK påpeka följande.

3.3.1.1. Strategin är nödvändig, men ger enligt ESK anledning till följande kommentarer:

- En genomtänkt och försiktig övergång för hela Europa till den digitala tidsåldern, informationssamhället och ett kunskapsbaserat samhälle är en grundförutsättning för Europas framtid (som union och i ännu högre grad som nationalstater) ⁽⁵⁾.
- Övergången medför i stort sett samma problem överallt, och det blir därför lättare att lösa dem genom gemensamma insatser (även när dessa insatser framför allt begränsar sig till att sprida och utnyttja etablerad praxis och en öppen samordningsmetod).
- Övergången går via utbildning.

3.3.1.2. Strategin är realistisk, även om kommittén anser följande:

- Den gynnsamma politiska konjunkturen gör det lämpligt för EU att vidta strategiska utbildningsåtgärder ⁽⁶⁾.
- De europeiska medborgarna konfronteras med problem till följd av bland annat ekonomins globalisering, problem som motiverar att man enas om en politik på detta område som kan accepteras både på politisk och social nivå.
- Även den tekniska konjunkturen är gynnsam för att omfattande områden inom utbildningssektorn skall kunna utvecklas på ett enhetligt sätt med hjälp av digital teknik.

3.3.1.3. ESK anser att denna strategi är nödvändig. Den kan också visa sig vara till nytta när man skall lösa de nuvarande problemen i Europa, framför allt svårigheter som rör

- arbetslösheten och utnyttjande av de möjligheter som den nya ekonomin erbjuder,

- de europeiska medborgarnas närmande till den digitala tekniken,

⁽⁴⁾ Punkt 3.2, sjätte strecksatsen.

⁽⁵⁾ Se kommissionens vitbok om utbildning, KOM(95) 590 slutlig (inledningen).

⁽⁶⁾ Se EGT C 123, 25.4.2001 (punkt 4.2.1.2, första stycket).

- den europeiska integrationen, nya europeiska styrelseformer och konkurrenskraft i hela den europeiska ekonomin.

3.4. Kommittén är medveten om sitt uppdrag och om det organiserade civila samhällets roll i utvecklingen av en helhetsstrategi för livslångt lärande. Av denna orsak ägnar sig kommittén åt denna fråga med särskild noggrannhet och uppmärksamhet. De synpunkter som kommittén hittills gett uttryck för ger, liksom dess nuvarande arbete, svar på många av de frågor som behandlas i memorandumet.

3.4.1. De åsikter om livslångt lärande som ESK hittills framfört kan sammanfattas på följande sätt:

- "Dagens utbildningssystem, som har en strikt kronologisk utformning och grundar sitt referenssystem på individens ålder, räcker inte till för att rusta de europeiska medborgarna inför de krav som ställs av kunskapssamhället och ekonomin. Det är därför absolut nödvändigt att individen snabbt får skörda utbildningens frukter. Detta förutsätter att man tänker om på detta område, på samma sätt som när det gäller begreppet 'livslångt lärande'" ⁽¹⁾.

- Följande grundläggande principer kan tillämpas på livslångt lärande ⁽²⁾:

- Anpassningsprincipen: Enligt denna princip syftar det livslånga lärandet till att anpassa medborgarna till villkoren för att leva i det moderna samhället — som genomgår ständiga förändringar — och till att göra det möjligt för varje individ att inhämta, fräscha upp, förbättra och komplettera sin kunskap och kompetens.
- Rörlighetsprincipen: Medborgarnas möjligheter att utan begränsningar kombinera arbete med utbildning och fortbildning under hela livet är också en grundläggande princip för det livslånga lärandet. Principen omfattar också en möjlighet för medborgaren att bland alla utbildningsformer och utbildningsnivåer fortsätta sina studier om och när han eller hon så önskar.
- Helhetsprincipen: Med stöd av denna princip är inte det livslånga lärandet begränsat till vuxenutbildningen utan omfattar alla utbildningsfaser och utbildningsformer.

- Enligt ESK:s uppfattning är det livslånga lärandet avgörande för att göra de europeiska medborgarna förtrogna med informationssamhället, den nya tekniken och den nya ekonomin ⁽³⁾.

- Kommittén vill att det livslånga lärandet skall tillgodose behovet av anpassning till den nya företagarandan och bidra till nya sociala färdigheter ⁽⁴⁾.

- Kommittén anser också att det livslånga lärandet kan bidra till att vi kan reagera på ett klokt sätt på samhällets nya livsrytm och på att allt sker mycket snabbare enligt en ny logik som bygger på ovannämnda utmaningar. Inom ramen för det livslånga lärandet kan dagens aktiva EU-medborgare bidra till att påverka den politiska, ekonomiska och tekniska världsutvecklingen ⁽⁴⁾.

- ESK hoppas slutligen att det europeiska utbildnings- och lärdomsområdet skall omfatta de nya utbildningsområdena, t.ex. livslångt lärande och utbildning som är kopplad till informationssamhället och den nya ekonomin. Kommittén rekommenderar även att dessa områden främjas inom ramen för en öppen samordningsmetod och klart definierad jämförande utvärdering ⁽⁵⁾.

3.4.2. I de punkter som citeras ovan upprepar kommittén sitt stöd för kommissionens främjande av livslångt lärande och svarar samtidigt på en rad viktiga frågor i memorandumet:

- Bland annat besvarar man positivt frågan om huruvida det är alla medborgares personliga rättighet att förvärva och fräska upp färdigheter under hela livet.
- Man klagar på behovet av att på ett dialektiskt sätt knyta samman och bedöma utbildningsformer under det gemensamma begreppet livslångt lärande.
- Det framgår klart att det finns ett tydligt behov av samarbete för att livslångt lärande skall kunna genomföras, ett samarbete som inte bara omfattar medlemsstaterna utan även de sociala aktörerna, alla utbildningsnivåer och de lokala och regionala myndigheterna.

3.4.3. De konkreta debattfrågor som kommissionen nämner i sitt memorandum (t.ex. frågor om de olika centrala budskapen) är alla viktiga för ESK. I detta tidiga skede skulle kommittén särskilt vilja ta upp de aspekter som den tidigare behandlat och som den direkt berörs av ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ EGT C 295, 7.10.1996, s. 25 (punkt 3.2.3).

⁽²⁾ EGT C 295, 7.10.1996, s. 25 (punkterna 3.2.4.1, 3.2.4.2 och 3.2.4.3).

⁽³⁾ EGT C 139, 11.5.2001 (punkt 4.4).

⁽⁴⁾ EGT C 139, 11.5.2001 (punkt 3.1.2.1).

⁽⁵⁾ EGT C 139, 11.5.2001 (punkt 4.1).

⁽⁶⁾ Beträffande kommissionens frågor och ESK:s motsvarande synpunkter, se punkt 5.

3.4.3.1. I detta sammanhang anser ESK att vissa aspekter i memorandumet behöver klargöras och att vissa begrepp och förfaranden behöver konkretiseras ytterligare.

4. Särskilda kommentarer

4.1. Definitioner

4.1.1. Livslångt lärande: försök att avgränsa begreppet

4.1.1.1. Livslångt lärande är enligt ESK:s uppfattning den utbildning som de europeiska medborgarna på ett systematiskt och aktivt sätt tillägnar sig under hela livet för att individen och kollektivet skall kunna leva vidare och för att olika individuella och samhälleliga behov skall tillgodoses (dessa behov beror på omfattningen av grundkraven för utveckling av individernas och samhällets möjligheter).

4.1.1.2. Följande krävs för individens och samhällets fortlevnad:

- Att medborgarna aktivt anpassar sig till politiska, ekonomiska, sociala, miljörelaterade, tekniska och forskningsrelaterade sammanhang som ständigt förändras.
- Att medborgarna kontinuerligt anpassar sig till de nya mekanismer och den snabba rytmen och hastighet som krävs och bestäms av varje nytt sammanhang (oberoende av om de uppstår enligt överenskommelse eller inte).
- Att medborgarna på ett aktivt och medvetet sätt bidrar till att undersöka och utforma de nya sammanhangens omfattning, demokratisk kontroll av mekanismerna samt den rytmen och hastighet som präglar dem.
- Att man underlättar tillgången till allmän och yrkesinriktad utbildning liksom till livslångt lärande på nationell och europeisk nivå.

4.1.2. Enligt denna definition är livslångt lärande inte bara en ny form, nivå eller dimension av utbildningen. Dess syfte är inte heller enbart att garantera att de europeiska medborgarna får anställning. Det livslånga lärandet är ett övergripande och modernt synsätt och begrepp för på varandra följande utbildningsåtgärder som omfattar samtliga steg i den allmänna och yrkesinriktade utbildningen, alla åldrar och livets samtliga områden. Endast ett livslångt lärande kan leda till ett förverkligande av det demokratiska informationssamhället.

4.1.2.1. Kommittén utgår under alla förhållanden ifrån att en gedigen, bred, allmän och yrkesinriktad grundutbildning både är en del av och ligger till grund för ett livslångt lärande.

4.1.2.2. Mot denna bakgrund bör de allmänna och yrkesinriktade utbildningssystemen samtidigt ses som etablerade samhällsinstitutioner med grundmurade strukturer och traditioner och som en plattform för utbyte mellan lärare och elever för personlig och samhällelig utveckling. Tillsammans utgör de en väl beprövad utbildningsstruktur som vi under det moderna samhällets utveckling har börjat att ta för given. Principen om livslångt lärande förutsätter nya tankemönster och förändrade undervisnings- och inlärningsmetoder. Kommittén kan i detta yttrande inte gå in i detalj på de frågeställningar som därmed uppkommer. Man bör dock hålla i minnet att principerna och hörnstenarna för en ny utbildningsstruktur fortfarande återstår att utarbeta. Kommittén utgår ifrån att en gemensam europeisk dimension på så sätt kommer att kunna förankras i medlemsstaternas utbildningssystem.

4.2. Definition av angränsande områden

4.2.1. Livslångt lärande och skolutbildning

4.2.1.1. ESK anser att livslångt lärande bör förhålla sig till skolutbildning som helheten till en del. Detta innebär bland annat att man i teorin kan tala om ett enda — dvs. ett enhetligt — system, och att detta system bör vara sammanhängande och komplementär när det gäller utbildningsåtgärderna. Enligt kommittén måste den nuvarande uppdelningen av uppgifter inom utbildningssystemet omprövas. Staten skall även i fortsättningen ha det främsta ansvaret för grundutbildningen, och ansvaret för allmän och yrkesinriktad fortbildning skall som hittills fördelas rättvist mellan staten, arbetsmarknadens parter och den enskilda individen. För att ett livslångt lärande skall bli verklighet är det nödvändigt att staten, i enlighet med vad som föreslås i memorandumet, vidtar stödåtgärder till förmån för företag och enskilda personer, och att arbetsgivarna och arbetstagare engagerar sig mer i fortbildningen.

4.2.2. Livslångt lärande och högre utbildning

4.2.2.1. Om man skall kunna anta de utmaningar som livslångt lärande innebär i förhållande till produktion och kontinuerlig utveckling, miljön samt individens och samhällets självförverkligande, är det nödvändigt med öppna förbindelser mellan livslångt lärande och högre utbildning. Kommittén anser att denna relation ytterst bör se likadan ut som relationen mellan livslångt lärande och skolutbildning, och att dessa förbindelser under nuvarande tekniska omständigheter och med hjälp av bland annat digital teknik skulle kunna grunda sig på följande faktorer:

- Stabila och kontinuerliga kanaler för kommunikation, utbyte och sammankoppling mellan olika universitet och utbildningsinstitutioner ⁽¹⁾ för livslångt lärande.
- Samarbetsformer för att lösa de problem som rör produktionskrafter, lokala myndigheter, allmänheten och aktiva medborgare.
- Högre läroanstalter som motsvarar behovet av kontinuerlig utbildning för medborgarna i de olika regionerna, och ger möjligheter till specialisering och kontinuerlig vidareutbildning för lärare på olika utbildningsnivåer.

4.2.3. Livslångt lärande, utbildning utanför läroanstalterna och informell utbildning

4.2.3.1. Den yrkesutbildning och övriga utbildning som ges på informell grund och utanför utbildningsanstalterna är mycket viktig för den utveckling som Europas samhällen och ekonomi just nu genomgår. Informellt lärande i den dagliga miljön, självstudier, den specialisering och fortbildning som företag och fackföreningar erbjuder arbetstagarna, det utbildningsutbud som medborgaren får tillgång till genom tryckta och elektroniska medier, marknaden, de icke-statliga organisationerna och litteraturen — allt detta är ovärderligt och oerhört viktigt. Problemet med den informella utbildningen är att den normalt inte ger några formella kvalifikationer i form av intyg eller bevis. ESK anser att man måste utveckla instrument och förfaranden som leder till en allmängiltig certifiering för att erkänna informella former av utbildning och kunskaper som inhämtats genom arbetslivserfarenhet och kompetens. Det är viktigt att alla länder gör myndigheter och framför allt arbetsmarknadens parter delaktiga, enligt nationell praxis.

4.2.3.2. Mot bakgrund av detta stöder kommittén kommissionens insatser för att utarbeta och införa gemensamma indikatorer och kriterier för livslångt lärande. Parlamentet, rådet och kommissionen uppmanas därför att vidta de åtgärder som krävs för att ett omfattande europeiskt system för utfärdande av bevis eller intyg på förmågor och färdigheter skall kunna omsättas i praktiken snarast möjligt.

4.2.4. Livslångt lärande och det organiserade civila samhället ⁽²⁾

4.2.4.1. Livslångt lärande rör och riktar sig till alla medborgare. Det organiserade civila samhället har därför en central funktion i utvecklingen av det livslånga lärandet.

4.2.4.2. Resultatet av de insatser som det organiserade civila samhället och i synnerhet arbetsmarknadens parter tidigare gjort visar att det organiserade civila samhället bör spela en avgörande och viktig roll i samordningen, förbättringen och vidareutvecklingen av ett omfattande system för livslångt lärande.

4.2.4.3. I fråga om metoderna gäller det framför allt att undersöka, utvärdera och förbättra de former för informellt och formellt lärande som arbetsmarknadens parter och icke-statliga organisationer hittills har utvecklat. När dessa utbildningsmetoder förbättrats bör de knytas till utbildningssystemen på en omstrukturerad och bred bas. Resultatet skall bli ett funktionellt koncept som stöder sig på modern digital teknik, omfattar ett brett spektrum av utbildningsåtgärder och kan möta dagens sociala och ekonomiska utmaningar.

4.2.4.4. Om det livslånga lärandet skall kunna utvecklas på ett framgångsrikt sätt beror i samtliga fall på om och i vilken utsträckning det organiserade civila samhället, och framför allt arbetsmarknadens parter, deltar aktivt i denna process. Denna medverkan får inte begränsa sig till utformningsskedet, utan måste omfatta konkret utveckling och praktisk tillämpning.

4.2.4.5. Enligt ESK:s uppfattning har Cedefop ett stort ansvar när det gäller att kartlägga, bedöma och förbättra alla olika former av informell utbildning, utbildning utanför läroanstalterna och institutionaliserat införande av livslångt lärande i allmänhet.

4.3. Införande av metoder

4.3.1. Livslångt lärande och utbildningsinstitutioner

4.3.1.1. ESK är övertygad om att livslångt lärande kan utvecklas på olika sätt, så att det motsvarar de regionala förhållandena och erfarenheterna i de olika medlemsstaterna. Därför anser kommittén att de mångsidiga lokala utbildningscentrum som nämns i slutsatserna från toppmötet i Lissabon, med några smärre förändringar kan visa sig bäst lämpade att samordna vidareutvecklingen av detta koncept. Nya och moderna mångsidiga lokala utbildningscentrum som fungerar oberoende av administrationen har nämligen följande fördelar:

- De kan lättare omvandlas till knutpunkter i nätverket och samarbetet mellan deltagarna, d.v.s. skol- och universitetsutbildningen, arbetsmarknadens parter och det organiserade civila samhället i allmänhet, marknaden och myndigheterna på lokal, regional och nationell nivå samt EU-nivå.

⁽¹⁾ Se vidare punkt 4.3.1.

⁽²⁾ En utförligare analys av det organiserade civila samhällets roll för den institutionaliserade utvecklingen av livslångt lärande kommer att göras i nästa fas av rådfrågningen, i samband med kommissionens slutgiltiga rapport om detta ämne.

- De kan lättare anpassa sig till olika lokala behov och särskilda omständigheter (användning av utbildningssystemets infrastruktur, utnyttjande av lokala erfarenheter och av de olika gemensamma förfarandena och samarbetsformerna på området etc.).
- Eventuellt kan de lättare bli accepterade av allmänheten som nya institutioner som inte möts av förutfattade meningar eller förknippas med negativa erfarenheter.
- De kan ge arbetstillfällen i samband med utvecklingen av program för livslångt lärande som är öppna och grundar sig på befintlig lokal potential för utveckling av denna typ av tjänster.
- Slutligen kommer det att bli lättare att rekrytera lärar- och administrationspersonal som är yngre, bättre kvalificerade och mer lämpade för arbetet ur den befintliga lokala och regionala utbildningspersonalreserven.

Administrationn vid sådana institutioner måste uppvisa balans på lokal nivå. Och denna balans kräver ett harmoniskt och progressivt förhållande mellan å ena sidan produktionskrafterna och sociala krafter, och å andra sidan de som undervisar och söker kunskap.

4.3.2. Livslångt lärande och utbildningslokaler

För att begreppet livslångt lärande skall kunna utvecklas på ett normalt sätt bör man först och främst använda befintliga strukturer, framför allt

- skolor som inte används på grund av befolkningsutvecklingen,
- skolor som kan användas utanför det ordinarie undervisningsschemat,
- andra offentliga byggnader som ingår i den sociala tjänstesektorn (kulturcentrum, ungdomscentrum etc.),
- lämpliga privata lokaler som ställs till förfogande av de ansvariga för det praktiska genomförandet av konkreta program för livslångt lärande (centrum för industriutbildning och yrkesutbildning, musikskolor, språkinstitut etc.).

4.3.3. Livslångt lärande och olika former av utbildningsutbud

4.3.3.1. Mot bakgrund av de befintliga modellerna bör utbudet av livslångt lärande

- påverkas av arbetsmarknadens parter, det organiserade civila samhället i allmänhet, marknaden, allmänheten, lärare och myndigheter (särskilt på lokal och regional nivå),

- samordnas av mångsidiga lokala utbildningscentrum,
- tillhandahållas av dessa utbildningscentrum eller av andra offentliga eller privata utbildningscentrum på uppdrag av de förra,
- utvecklas utifrån samarbete med konkreta utgångspunkter och motiv, särskilda mål, konkret innehåll och handlingsplan samt ett särskilt system för att bedöma resultaten,
- få så individuell utformning som möjligt och anpassas till medborgarnas utbildningsbehov.

4.3.4. Kostnaderna för att tillhandahålla ett utbud av livslångt lärande

4.3.4.1. Kostnadsfördelningen i fråga om undervisningsutbudet inom ramen för ett livslångt lärande är en uppgift på många olika plan som inte kan ses ur ett rent finansiellt perspektiv. Totalkostnaderna måste också fördelas på alla parter som drar nytta av de nya kunskaperna, inte minst näringslivet som får tillgång till välutbildad arbetskraft i överensstämmelse med en omstrukturerad arbetsmarknad, ändrade arbetsprocesser och nya yrkesprofiler.

4.3.4.2. Det är framför allt statens uppgift att skjuta till tillräckliga medel på samtliga statliga förvaltningsnivåer, i syfte att garantera högkvalitativa utbildningssystem på lång sikt i hela Europa.

4.3.4.3. Framför allt på lokal och regional nivå uppmanas aktörer inom det organiserade civila samhället att tillsammans med det lokala näringslivet bidra till kostnaderna för det livslånga lärandet, även i form av logistik (lokaler och utrustning) och mänskliga resurser (sakkunskap, nätverkskapital, tid).

4.3.4.4. Statens och näringslivets finansieringsansvar måste särskilt framhållas. Hela samhället och samtliga företag drar nytta av att befolkningens kvalifikationer höjs och anpassas kontinuerligt inom samtliga åldersgrupper.

4.3.4.5. Kommittén anser att man bör tillsätta en vetenskaplig utredning som undersöker kostnaderna för det livslånga lärandet per person. Utredningsresultatet kan därefter ligga till grund för en öppen samhällsdebatt om hur en ändamålsenlig och korrekt kostnadsfördelning skall se ut med hänsyn till utbildningens betydelse och syfte.

4.4. *Faran för att vissa utestängs från livslångt lärande*

4.4.1. ESK anser att kostnaderna för att tillhandahålla ett utbud av livslångt lärande inte under några omständigheter får leda till att medborgare eller hela grupper av personer eller regioner utestängs från livslångt lärande och dess resultat. Därför önskar kommittén att staten tillsammans med andra aktörer i samhället bekämpar social marginalisering även på området för livslångt lärande. Detta mål bör aktivt eftersträvas inom ramen för EU:s öppna samordningsmetod. Därvid bör man även beakta den tyngdpunkt som i nuvarande gemenskapspolitik lagts vid integrationen av personer i alla åldrar med särskilt svag ställning.

5. **Särskilda förslag till de sex centrala budskapen**

5.1. *Centralt budskap nr 1: Nya grundläggande färdigheter för alla*

Mål: Att garantera allmän och fortlöpande tillgång till lärande för att man ska kunna förvärva eller förnya de färdigheter som behövs för ett varaktigt deltagande i kunskaps-samhället

5.1.1. Införandet av den allmänna skolplikten räknas med rätta som en av det moderna industrisamhällets största social-politiska bedrifter. I vissa medlemsstater garanterar en avslutad skolgång på högre nivå rätt till högre utbildning. ESK förordar starkt en ändring av dessa medborgarliga rättigheter i ljuset av dagens förhållanden. Å ena sidan bör minimikrav på personlig tillgång till utbildning och kvalificering på allmänna och yrkesinriktade områden införas som gäller tills man uppnått en viss kvalifikationsnivå (med avseende på den samhälleliga och ekonomiska utvecklingen). Å andra sidan bör den nuvarande garanterade rätten till vidareutbildning och kvalificering på grundval av uppnådda examensbevis utvidgas. Skolgången på högre nivå bör sammankopplas med högskolestudierna i syfte att göra hela utbildnings- och kvalificeringssystemet, även mellan de olika medlemsstaterna i unionen, mer öppet både vertikalt och horisontellt sett.

5.1.2. Enligt ESK är dessa åtgärder en förutsättning för att sysselsättningsriktlinjerna 3, 4 och 6 skall kunna genomföras. Konkreta gemensamma förslag måste utarbetas av medlemsstaterna i samarbete med Europeiska kommissionen i syfte att utarbeta ett ramavtal som fastställer vilka grundläggande kvalifikationer alla medborgare bör ha för att aktivt kunna delta i kunskapssamhället och den kunskapsbaserade ekonomin.

5.1.2.1. ESK understryker att strategin måste ta fasta på följande:

- Att det behövs utbildning i de nya grundläggande färdigheterna, samtidigt som man inte får glömma att analfabetism är ett centralt problem i vissa medlemsstater.
- Att det gäller att stimulera intresset för utbildning, främst bland de lågutbildade.
- Att det krävs åtgärder för att sprida information om de möjligheter som finns på utbildningsområdet.

5.2. *Centralt budskap nr 2: Mer investering i mänskliga resurser*

Mål: Att tydligt öka investeringen i mänskliga resurser för att prioritera Europas största tillgång — dess folk

5.2.1. ESK är medveten om att utgångslägena i de olika medlemsstaterna är mycket komplicerade och skiljer sig mycket åt med avseende på storleken och sammansättningen av offentliga, privata och enskilda bidrag till utbildning och kvalifikationer. ESK föreslår att man skall göra en systematisk och detaljerad genomgång och utvärdering av nuvarande metoder under ledning av samordnande europeiska instanser (t.ex. Cedefop som redan gjort förarbeten på detta område, och där aktörer i näringsliv och samhälle är väl företrädade i ledningen) och i samarbete med andra internationella organisationer som har erfarenhet på området (framför allt OECD). Dessa bör utarbeta en rapport som kan ge väl underbyggda svar på de frågor som ställs i memorandumet.

5.3. *Centralt budskap nr 3: Innovation i undervisning och inlärning*

Mål: Att utarbeta effektiva metoder och miljöer för undervisning och inlärning för ett ständigt livslångt och livsvitt lärande

5.3.1. ESK stöder uttryckligen kravet att göra utbildnings- och kvalifikationssystemen mer öppna för innovativa undervisnings- och inlärningsmetoder, självklart med särskild hänsyn till införandet av ny teknik, men även genom att rikta större uppmärksamhet på fördelarna av etablerade metoder, som länge tillämpats i informella inlärningsmiljöer, i utbildning utanför skolorna och i det organiserade civila samhället samt av lokala och regionala myndigheter vad gäller arbetstagare och företag. ESK föreslår att ett samarbete inleds mellan EU:s sjätte ramprogram och relevanta europeiska instanser (särskilt Cedefop och Eurydice). I detta sammanhang bör en grundläggande översyn och utvärdering av beprövade och nya pedagogiska metoder göras som tar hänsyn till de viktigaste skillnaderna mellan olika grupper (bland annat ålder, kön, social ställning, kulturell och etnisk tillhörighet). En rapport bör

sedan läggas fram för rådet (utbildning) av en grupp europeiska sakkunniga efter att en utvärdering och kommentarer gjorts beträffande den verkliga utvecklingen av kvalitativa riktmärken. I denna grupp sakkunniga bör även aktörer i näringsliv och samhälle vara företrädare i tillräcklig utsträckning.

5.4. Centralt budskap nr 4: Att värdesätta lärandet

Mål: Att avsevärt förbättra de sätt på vilka deltagande i och resultat av lärande uppfattas och värderas, särskilt icke-formellt och informellt lärande

5.4.1. Det enda sättet att effektivt genomföra de idéer som kommer fram i samband med frågorna för utvärderingen av utbildningen i memorandumet är genom intensiv information och en förbättrad dialog mellan aktörerna i näringsliv och samhälle och de aktörer som har ansvar för att utvärdera och utarbeta kvalifikationssystem på utbildningsområdet. ESK är redo att aktivt delta i utvecklingen av en sådan strategi i samarbete med företrädare för den allmänna och yrkesinriktade utbildningen på europeisk nivå.

5.5. Centralt budskap nr 5: Nytt tänkande inom studie- och yrkesvägledning

Mål: Att se till att var och en har enkel tillgång till information och råd av god kvalitet om möjligheter till lärande i hela Europa och under hela livet.

5.5.1. Det finns tillräckliga belägg för att det är nödvändigt att utveckla, utvidga och finslipa hela utbudet av rådgivning. Det är också viktigt att framhålla att det krävs ett nytt sätt att

se på yrkesvägledning: Det måste säkerställas att alla får tillgång till utbildningsvägarna under hela livstiden, och yrkesvalet måste motsvara efterfrågan. ESK välkomnar att denna fråga uppmärksammas i memorandumet eftersom frågan trots olika insatser på nationell och europeisk nivå inte fått den uppmärksamhet som den är värd i fråga om politik och åtgärder. ESK är beredd att genom ett övertygningsarbete på lokal och regional nivå bidra till en ökad medelstillsättning och en bättre utformning av och koppling mellan de olika nuvarande och potentiella tillhandahållarna av tjänster (som beskrivs inom ramen för frågorna till detta tema i memorandumet) samt bidra med den sakkunskap som aktörerna i näringsliv och samhälle utan tvekan har på grund av deras dagliga kontakter med medborgarna (framför allt men inte uteslutande med yrkesarbetande och arbetssökande).

5.6. Centralt budskap nr 6: Att föra lärandet närmare individerna

Mål: Att tillhandahålla möjligheter till livslångt lärande så nära inlärarna som möjligt, på hemorten och med stöd av IKT-baserade hjälpmedel där detta är lämpligt.

5.6.1. Det är glädjande att man i memorandumet uttryckligen erkänner den potential som olika europeiska instanser, exempelvis ESK, har när det gäller att främja och förstärka partnerskapen på lokal och regional nivå. Det finns säkert många olika möjligheter att på ett bättre sätt utnyttja de nätverk och infrastrukturer som aktörerna i näringsliv och samhälle samt andra organisationer i det civila samhället har för att tilldela medel och mänskliga resurser på ett mer målinriktat sätt till förmån för medborgarna i egenskap av elever och lärare (även med omväxlande roller). ESK kommer att utarbeta ytterligare förslag och rekommendationer i frågan.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om tillämpning av en ordning med allmänna tullförmåner under tiden 1 januari 2002–31 december 2004"

(2001/C 311/10)

Den 11 juli 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovannämnda förslag.

Ekonomiska och sociala kommittén beslutade att utse Kenneth Walker till huvudföredragande för yttrandet.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 62 röster för och 1 nedlagd röst.

1. Inledning

1.1. Rådets förordning (EG) nr 2820/98 av den 21 december 1998 ⁽¹⁾ rörande tillämpningen av en flerårig ordning med allmänna tullförmåner kommer att upphöra att gälla den 31 december 2001. Vissa riktlinjer beträffande Allmänna preferenssystemets (nedan även kallat "GSP") roll under tioårsperioden 1995–2004 ⁽²⁾ antogs av kommissionen 1994. Det behövs nu en ny förordning för riktlinjernas genomförande under återstoden av perioden, dvs. åren 2002–2004.

1.2. Riktlinjerna från 1994 har lett till förändringar i flera viktiga avseenden. Alltsedan 1995 har Europeiska unionens GSP-ordningar varit utformade så att man i stället för att på traditionellt sätt bevilja tullfritt marknadstillträde för begränsade kvantiteter tillämpar det s.k. anpassningssystemet, som innebär att man ger begränsade förmåner för obegränsade kvantiteter. Samtidigt infördes nya regler om s.k. gradering, som innebär att specifika exportsektorer i enskilda förmånsländer kan uteslutas från att omfattas av förmånerna. Därefter har det införts bestämmelser om ytterligare förmåner inom ramen för särskilda stimulansordningar, vilka syftar till att främja målen för en hållbar utveckling, särskilt skyddet av arbetstagares rättigheter och skyddet av miljön.

1.3. De flesta av dessa ändringar representerade något helt nytt, och det var därför svårt att förutse vilka verkningar de skulle få. Lyckligtvis har det visat sig att många av de farhågor som väcktes innan ändringarna infördes var ogrundade. Så har exempelvis beslutet att inte längre tillämpa kvoter och tak inte lett till någon större ökning av förmånsimporten. I den mån det finns bestämmelser i den nuvarande förordningen som uppenbart är alltför försiktigt hållna, eller alltför komplicerade, bör de ändras.

1.4. Samtidigt kan det emellertid konstateras att en del av de förväntningar som låg till grund för de nuvarande reglerna inte har infriats. Potentiella förmånstagare för de särskilda stimulansordningarna har dragit sig för att utnyttja de möjlig-

heter som erbjuds. Det förefaller därför nödvändigt att anpassa åtgärderna så att de verkligen tillämpas.

1.5. Den nuvarande GSP-förordningen är den första som omfattar alla de olika arrangemangen och sektorerna. Tidigare reglerades dessa genom olika förordningar. Alla regler och förfaranden har emellertid inte till fullo harmoniserats eller förenhetligats genom förordningen. I riktlinjerna från 1994 anges det klart och tydligt att en förenkling är nödvändig. Merparten av de föreslagna ändringarna har just detta syfte och innebär inga ändringar i sak.

2. Kommissionens förslag

2.1. Anpassning

2.1.1. När den nuvarande GSP-förordningen antogs uppgick den handelsvägda genomsnittliga förmånsmarginalen inom ramen för det allmänna preferenssystemet till 3,68 %. Den nuvarande genomsnittliga tullnedsättningen för icke känsliga produkter är av den storleksordningen och förefaller vara tillräckligt attraktiv. En schablonnedsättning av mest gynnad nations-tullsatsen med 3,5 procentenheter torde alltså vara lämplig för alla känsliga produkter.

2.1.2. För flertalet av dessa produkter skulle en schablonnedsättning av tullsatsen med 3,5 procentenheter resultera i samma förmånsbehandling som den som de åtnjuter enligt den nuvarande förordningen, eller en något bättre, medan ett begränsat antal produkter skulle få en mindre förmånlig behandling.

2.1.3. När det gäller specifika tullar är det emellertid, eftersom dessa skiljer sig så mycket åt, uteslutet att göra en schablonnedsättning. Den nuvarande ordningen med en procentuell nedsättning bör därför tillämpas också i fortsättningen. För att förenkla ordningen bör en enhetlig nedsättning på 30 % tillämpas för alla berörda produkter.

⁽¹⁾ EGT L 357, 30.12.1998, s. 1.

⁽²⁾ KOM(94) 212 slutlig.

2.2. Gradering

2.2.1. Vad beträffar uteslutningen av länder behöver det ena av de två kriterierna — bruttonationalprodukt per capita — revideras. Ett neutralt kriterium som regelbundet ses över bör användas, lämpligen det tröskelvärde som Världsbanken använder för sin klassificering av länder som höginkomstländer.

2.2.2. För att ordningen skall bli mer objektiv bör förteckningen över förmånsländer ses över årligen.

2.2.2.1. Detta kan emellertid resultera i bristande förutsebarhet. För att ett land skall avföras från förteckningen över förmånsländer bör det därför krävas att det har uppfyllt kriterierna för uteslutning under tre år i följd.

2.2.2.2. För att alla länder skall behandlas rättvist bör, slutligen, ett land som avförts från förteckningen på nytt införas om det under tre år i följd inte har uppfyllt kriterierna för uteslutning.

2.2.3. När det gäller graderingen bör de två grundläggande reglerna — den så kallade lions share-regeln (nedan kallad "lejonpartsregeln") och graderingsmekanismen — bibehållas. För att graderingen skall bli mer neutral och automatisk bör den tillämpas med större regelbundenhet, lämpligen en gång per år.

2.2.3.1. Som komplement till denna ändring bör det införas en ny bestämmelse om att graderingen endast skall äga rum om förmånslandet i fråga uppfyllt något av kriterierna under tre år i följd. Detta villkor bör anses vara uppfyllt även om det inte är samma kriterium som uppfyllts under vart och ett av de tre åren.

2.2.4. Varken i riktlinjerna från 1994 eller i den nuvarande förordningen har det förutsetts någon möjlighet att återta graderingen om kriterierna inte längre uppfylls. Den möjligheten bör finnas, av samma skäl som när det gäller uteslutningen av länder.

2.2.5. Så snart som den nya GSP-förordningen antagits av rådet kommer kommissionen att se över vilka sektorer som kommer att behöva graderas enligt den nya ordningen. Resultatet av översynen kommer att träda i kraft den 1 januari 2003.

2.3. Särskilda stimulansordningar

2.3.1. Under senare tid har ordningarna börjat uppskattas mera av de potentiella förmånsländerna. För att underbygga denna tendens synes det absolut nödvändigt att se till att ordningarna blir mer attraktiva. I linje med den nuvarande ordningen, och i en strävan att samtidigt förenkla den, bör de ytterligare förmånerna dubblas de allmänna förmånerna och alltså innebära att en mest gynnad nationsvärdetull schablonnedsätts med ytterligare 3,5 procentenheter och en specifik tull med ytterligare 30 %. En sådan regel skulle också ha fördelen av att vara lätt att förstå.

2.3.2. De särskilda stimulansordningarna får för närvarande tas i anspråk också för sektorer som omfattats av gradering för det berörda landet, dock endast om graderingen ägt rum inom ramen för graderingssystemet (och inte med stöd av lejonparts klausulen). För att ordningarna skall bli mer attraktiva för de utvecklingsländer som kommit längre i sin utveckling (vilka är de som mest sannolikt kommer att omfattas av gradering och mest sannolikt uppfyller kraven enligt socialklausulen) bör de få utnyttjas även om graderingen ägt rum med stöd av lejonparts klausulen.

2.3.3. Så som den sociala stimulansordningen för närvarande är utformad måste två förutsättningar vara uppfyllda för rätt att omfattas av ordningen. Dels måste landet i fråga uppfylla kraven för att få status som förmånsland enligt ordningen, dels måste det intygas att produkter som exporteras från det landet har tillverkats i enlighet med de relevanta arbetsnormerna. Detta gäller alla insatsvaror, även importerade. Detta krav är emellertid i praktiken inte genomförbart, eftersom förmånslandet inte har någon möjlighet att kontrollera efterlevnaden. Kravet bör därför slopas.

2.3.4. I den särskilda stimulansordningen till skydd för arbetstagares rättigheter hänvisades ursprungligen till Internationella arbetsorganisationens (ILO) konventioner nr 87, nr 98 och nr 138. Den särskilda ordningen bör hänvisa till alla de grundläggande arbetsnormerna och därför bör det av förmånsländerna krävas att de faktiskt uppfyller kraven också i ILO:s konventioner nr 29, nr 100, nr 105, nr 111 och nr 182.

2.3.5. När det gäller den särskilda ordningen till skydd för miljö saknas det fortfarande internationellt överenskomna normer och ett internationellt erkänt certifieringssystem. Samtidigt har vissa nationella certifieringssystem i viss utsträckning blivit internationellt erkända. För att beakta detta har förslaget till förordning utformats i mer allmänna ordalag än den nuvarande förordningen.

2.4. Särskild ordning till stöd för de minst utvecklade länderna

2.4.1. I det förslag till förordning som här läggs fram beaktas den nya förordning genom vilken praktiskt taget alla produkter från de minst utvecklade länderna får införas tullfritt.

2.5. Särskild ordning för att bekämpa tillverkning av och handel med narkotika

2.5.1. Kommissionen bör skaffa sig en klar bild över i vad mån syftena med denna förmånsordning verkligen nås. Kommissionen bör därför följa upp ordningens tillämpning och verkningar och därvid beakta resultaten av undersökningar som gjorts av oberoende internationella organisationer och organ samt diskutera dessa med förmånsländerna. Utvärderingarna bör inte leda till att ordningen upphävs före 2004, men bör göra det lättare att besvara frågan om den bör upprätthållas därefter.

2.6. Tillfälligt upphävande

2.6.1. Allmänna preferenssystemet bör generellt i större utsträckning än nu utnyttjas som ett medel för att främja skyddet av de grundläggande arbetsnormerna. Allvarlig och systematisk kränkning av dessa normer föreslås därför kunna läggas till grund för ett tillfälligt upphävande av GSP-förmåner. Omfattande skadeverkan på miljön som härrör från tillverkningen av vissa produkter föreslås också kunna läggas till grund för ett tillfälligt upphävande.

3. Kommentarer

3.1. Kommittén välkomnar kommissionens förslag till förordning som ändrar systemet med allmänna tullförmåner så att tillämpningen av 1994 års riktlinjer om GSP:s roll för perioden 1995–2004 förlängs till slutet av denna period. I ljuset av de erfarenheter som gjorts hittills är det uppenbart att riktlinjerna behöver justeras i viss mån.

3.2. En förmån som uttrycks i procent av mest gynnad nations-tullsatsen minskar ofrånkomligen om denna tullsats sänks. Kommittén är införstådd med detta. Vi stöder följaktligen en schablonnedsättning av mest gynnad nations-tullsatsen med 3,5 procentenheter för alla känsliga produkter.

3.2.1. När det gäller specifika tullar är det, eftersom dessa skiljer så mycket åt, ogenomförbart att göra en schablonnedsättning. Den nuvarande ordningen med en procentuell nedsättning med 30 % bör därför tillämpas också i fortsättningen.

3.3. Vad beträffar uteslutningen av länder, konstaterar kommittén, behöver det ena av de två kriterierna — bruttonationalprodukt per capita — revideras. Ett neutralt kriterium som regelbundet ses över bör användas, och ESK anser att det tröskelvärde som Världsbanken använder uppfyller dessa krav.

3.4. Kommittén delar kommissionens farhågor om att en årlig revidering av förteckningen över förmånsländer kan leda till bristande förutsägbarhet, vilket skulle kunna undergräva stödet för processen. Vi håller följaktligen med om att länder bör uppfylla kriterierna för uteslutning tre år i följd innan de avförs från förteckningen över förmånsländer och att de bör föras upp på nytt om de under tre år i följd inte har uppfyllt kriterierna för uteslutning.

3.5. ESK stöder förslaget att bibehålla båda de grundläggande reglerna — lejonpartsregeln och graderingsmekanismen. Vi

menar också att graderingen i högre grad bör göras neutral och automatisk genom att genomföras årligen.

3.5.1. Kommittén stöder tanken att graderingen bara skall göras när förmånsländer uppfyller ett av kriterierna (inte nödvändigtvis samma) tre år i rad.

3.6. ESK noterar att de särskilda stimulansordningarna inte har motsvarat förväntningarna och håller med om att det är av största vikt att göra dem mer attraktiva. Eftersom detta initiativ hittills inte varit någon framgång kan man tvivla på att kommissionen gått tillräckligt långt i denna riktning.

3.6.1. Kommittén ställer sig bakom principen att slopa modellen med dubbla förutsättningar.

3.6.2. Vi välkomnar förslaget att förmånsländerna skall åläggas att i praktiken följa ILO:s konventioner 29, 100, 105, 111 och 182, utöver gällande krav.

3.7. ESK noterar med tillfredsställelse att föreliggande förslag till förordning tar hänsyn till den nya förordningen som innebär att praktiskt taget alla produkter från de minst utvecklade länderna får införas tullfritt, men påpekar att detta gäller med en rad villkor och undantag.

3.8. Kommittén ser det som positivt att kommissionen skall se över den särskilda ordningen för att bekämpa tillverkning av och handel med narkotika och mäta dess effektivitet. Vi hoppas att resultaten av denna åtgärd integreras i kommissionens förslag om fortsättningen av GSP-systemet efter 2004.

3.9. ESK noterar kommissionens förslag att man bland grunderna för ett tillfälligt upphävande av GSP-förmåner i fortsättningen bör ta upp allvarlig och systematisk kränkning av grundläggande principer i arbetslivet samt omfattande skadeverkan på miljön. Kommittén förstår och stöder resonemanget bakom förslaget men befarar att det kan bli ett inslag av subjektivitet. Vem skall exempelvis definiera begreppen "allvarlig", "systematisk" och "omfattande", och hur skall man kunna se till att dessa kriterier tillämpas lika strikt i varje enskilt fall?

3.10. Det är välkommet att kommissionen har tagit tillfället i akt att utnyttja förordningen till att driva fram en förenkling, men ESK konstaterar att man inte har gått så långt som till att

göra alla regler och förfaranden harmoniserade och enhetliga. Det är givet att en nära förestående, mer genomgripande översyn år 2004 inte talar för några drastiska förändringar i

detta skede, men kommittén hoppas att man då verkligen kommer att lyfta fram behovet av att förenkla, harmonisera, effektivisera, kodifiera, reducera och likrikta hela systemet.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Bedömning av hur väl förberedda vi är på eurons införande med fokus på de största bristerna och vad som behöver göras för att åtgärda dem"

(2001/C 311/11)

Den 31 maj 2001 beslutade Ekonomiska och sociala kommittén i enlighet med artikel 23.2 i arbetsordningen att utarbeta ett yttrande om "Bedömning av hur väl förberedda vi är på eurons införande med fokus på de största bristerna och vad som behöver göras för att åtgärda dem".

Sektionen för Ekonomiska och monetära unionen, ekonomisk och social sammanhållning som ansvarar för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 24 juli 2001. Föredragande var Umberto Burani.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 74 röster för, inga emot och 2 nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. Ekonomiska och sociala kommittén framförde i sitt yttrande av den 29 mars 2001⁽¹⁾ kommentarer och förslag rörande kommissionens meddelande till rådet, Ekonomiska och sociala kommittén, Regionkommittén och Europeiska centralbanken med titeln "Praktiska aspekter på euron: aktuell situation och kommande uppgifter"⁽²⁾. Införandet av euron är nu nära förestående, men trots att många åtgärder är under genomförande eller planeras att genomföras av en rad offentliga och privata institutioner förefaller inte alla problem ha beaktats fullt ut. Under alla omständigheter verkar det krävas en perfekt samordning av initiativen, något som är långtifrån självklart trots de goda avsikterna hos alla inblandade.

1.2. Mot bakgrund av detta anordnade ESK den 14 maj 2001 en hearing med arbetsmarknadens parter, i vilken

företrädare för kommissionen och Europeiska centralbanken bidrog med värdefull information och kommentarer. De åsikter som framkom gjorde det möjligt att få en helhetsbild av situationen. De korta kommentarer som här följer utgör ännu ett bidrag till diskussionen inför de ytterligare åtgärder som skall vidtas. Kommittén vill erinra om att dess kommentarer och förslag i det tidigare yttrande som omnämns i punkt 1.1 fortfarande är aktuella och äger giltighet.

1.3. Kommittén har inte för avsikt att ta ordet ur munnen på de myndigheter som är ansvariga för initiativen, utan bara att belysa vissa faktorer som — även om de är av mindre betydelse — kan leda till praktiska eller psykologiska problem som försvårar övergången från elva olika valutor till en enda. Denna manöver saknar motstycke i historien, och även om man kan dra viss lärdom av tidigare erfarenheter måste man till största delen utgå från dagsaktuella fakta och en god portion fantasi och sunt förnuft.

⁽¹⁾ EGT C 155, 29.5.2001, s. 57.

⁽²⁾ KOM(2000) 443 slutlig.

2. Meddelandet

2.1. Företrädare för medborgarna (konsumenter, familjer, "svaga" grupper, befolkning på landsbygden och i bergsområden) har bekräftat det som ESK konstaterade i sitt tidigare yttrande⁽¹⁾, nämligen att endast en liten del av befolkningen i euroländerna var fullt medveten om villkoren för övergången så sent som hösten 2000. Situationen hade förbättrats i januari 2001 — enligt Eurobarometerns undersökning som omnämns i kommissionens meddelande⁽²⁾ — men enligt ESK är den långtifrån tillfredsställande. Om man ser till de personalresurser och ekonomiska resurser som används av gemenskapens och medlemsstaternas myndigheter, branschorganisationerna och de privata företagen, måste man erkänna att den informationskampanj som inleddes 1996 och fortsatte till slutet av 2000 inte har nått ett önskvärt resultat. "Kostnaderna per kontakt" (om man med detta avser de personer som verkligen kommer ihåg budskapen, och inte alla som budskapen riktats till) har varit ytterst höga för samhället och de privata organisationerna, långt över de 2 euro per medborgare som kommissionen uppgett i sina beräkningar.

2.2. Allteftersom datumet för eurons införande närmar sig håller situationen på att utvecklas i positiv riktning. Orsakerna är nu tydliga, men "neutrala" experter på masspsykologi skulle ha kunnat förutsäga dem från första början: ett budskap som förmedlas alltför långt i förväg, rör en "icke-akut" händelse och saknar praktisk tillämpning anses aldrig ha konkret betydelse. Mottagarna har en tendens att bara ägna det förströdd uppmärksamhet och att slutligen glömma bort det. Vi måste erkänna att så har skett. Man har till och med glömt bort att skriftlig information bara läses i liten utsträckning, särskilt om den är gratis, och att endast de som anser den vara "nyttig" och "brådskande" tar den till sig.

2.3. Utan att komma med beskyllningar i efterhand bör man nu dra lärdom av tidigare erfarenheter och misstag. Kampanjerna bör genomföras först alldeles innan själva händelsen (och intensifieras under årets sista kvartal), och man bör använda sig av det medium som har störst spridning och — när allt kommer omkring — är billigast: TV. Budskapen måste vara enkla, behandla alla tänkbara praktiska situationer och innehålla lösningar och förslag som alla kan förstå. Bara om allmänheten utan möda kan tillägna sig gedigen kunskap, kan de sedan förstå att läsa den skriftliga informationen (foldrar och broschyrer), vilken bör betraktas som ett stöd för minnet, inte för inlärning.

2.4. Problemet med de svagaste grupperna (fattiga, synskadade, analfabeter etc.) kvarstår. I detta fall måste man göra stora ansträngningar utan att ha alltför stora illusioner om

resultatet. De konkreta svårigheter som präglar situationen för missgynnade samhällsgrupper och vissa grupper av funktionshindrade kan inte — utom i mycket liten grad — motverkas av information, som i bästa fall kan få dem att känna sig mindre "ensamma". Det krävs helt andra åtgärder som inte har något att göra med informationskampanjen om euron.

3. Tillgången till sedlar och mynt

3.1. Det problem som först och främst verkar oroa handelssektorn är huruvida man från första dagen kommer att ha tillgång till tillräckligt mycket kontanter i euro för att kunna ge växel tillbaka till kunderna, oavsett om de betalar i nationell valuta eller euro. Om mynt sprids i förväg skulle detta behov kunna tillgodoses, men det kommer säkert att uppstå brister och problem när det gäller att beräkna beloppen, något som bara delvis kan lösas med miniräknare och kassaapparater. De största problemen kommer att drabba de små och medelstora butikerna, som av naturliga skäl har mindre kapacitet att hantera problemen. För större butiker och varuhus är situationen annorlunda och farhågorna mindre, särskilt i de länder där konto-, kredit- och kontantkort redan står för en stor del av omsättningen.

3.2. Europeiska centralbanken (ECB) har förklarat att den motsätter sig att sedlar sprids i förväg, av rättsliga skäl och säkerhetsskäl. Handelssektorn har reagerat negativt på denna ståndpunkt. ESK anser att denna fråga bör lösas på nationell nivå, där varje centralbank — efter att ha hört handelssektorn och bankerna — är bättre rustad att bedöma situationerna och konsumenternas betalningsvanor. Det bör vara möjligt att hitta en jämvikt mellan de olika behoven, ECB:s behov av att undvika att falska sedlar cirkulerar från första början, och handelns behov av att vänja personalen vid att hantera och känna igen sedlarna innan de har kommit i omlopp.

3.3. Frågan om växel till kunderna bör för övrigt behandlas på ett flexibelt sätt, med tanke på att den nationella valutan förblir laglig under övergångsfasen. I de fall (som dock måste vara ett undantag från regeln) då euro inte finns tillgänglig skall man kunna ge tillbaka växel i den nationella valutan, och det skall — normalt sett — vara kundens skyldighet att acceptera detta. Denna möjlighet ses varken med blida ögon av handeln (eftersom detta självklart medför svårigheter i bokföringen) eller av kommissionen (som ser det som en försening i den fullständiga övergången till euron), men det går inte att se hur problemet med brist på euro att ge tillbaka i växel — något som naturligtvis endast bör förekomma i enstaka fall — annars skulle kunna lösas. ESK vill än en gång erinra om att betalkort bör vara den bästa lösningen i de flesta fallen.

⁽¹⁾ EGT C 155, 29.5.2001, s. 57.

⁽²⁾ KOM(2001) 190 slutlig, 3.4.2001.

3.4. En annan aspekt är allmänhetens tillgång på euro. Man måste undvika att alla medborgare skyndar sig till banken för att växla in den nationella valutan eller till bankomaten för att få ut nya sedlar. En känsla av ångslan och brådska skapar köer och nervositet. Det finns ingen anledning till detta eftersom den nationella valutan fortfarande kan användas under en relativt lång period (45–60 dagar). En omställning à la "big bang" må vara önskvärd, men man bör inse att detta inte är realistiskt och att det skulle skapa fler problem än det skulle lösas. Även i detta fall måste informationen till allmänheten lyfta fram att växlingen inte är akut. Det finns med andra ord ingen anledning till panik om man inte har euro i handen några dagar efter den första dagen år 2002.

4. Avrundning av priser

4.1. Redan i sitt yttrande om "Grönbok om villkoren för övergång till en gemensam valuta" ⁽¹⁾ varnade kommittén för faran med avrundning av priser. Vid konvertering från en nationella valuta som ofta inte är uppdelad i hundradelar till en annan med ett högre enhetsvärde och därför med nödvändighet uppdelad i hundradelar, kan frestelsen att runda av till 5 eller noll (exempelvis från 32 till 35 eller från 77 till 80) vara stor. Detta gäller företrädesvis varor med ett relativt lågt pris. Konsumentorganisationerna bör vara mycket vaksamma för att göra den stora allmänheten uppmärksam på problemet och verka för en sund konkurrens mellan de kommersiella aktörerna. Detsamma gäller för nationella och lokala myndigheter, men man bör beakta att alla tvångsåtgärder bör uteslutas i en situation där det råder fri prissättning.

4.2. Avrundning av priser inom handeln är en eventualitet som måste undvikas. Men den är för ögonblicket rent hypotetisk, bland annat till följd av de avtal som ingåtts inom olika branscher eller på nationell nivå. Det finns dock tecken på en sådan utveckling inom de allmänna transporterna i vissa länder, där några operatörer återoppar svårigheter med kassahållningen för att försvara en avrundning (uppåt) av priserna i euro. Detsamma gäller telekommunikationer och — i vissa fall — gas, el och vatten. Med tanke på att priserna för en biljett med stadstransporter och priserna för gas-, vatten- och el ingår i "korgen" för beräkning av inflationen, är följderna av en avrundning inom dessa områden oförutsägbara.

4.3. Annat är det när det gäller konverteringsberäkningen. Man kan overse med enstaka misstag, men man kan absolut inte acceptera fall av bedrägeri som drabbar konsumenterna, särskilt om dessa tillhör de svagaste och minst informerade sociala skikten. Dit räknas också utländska turister. I det

ovannämnda yttrandet om grönboken gjorde kommittén medlemsstaterna uppmärksamma på möjligheten att införa straff (bedrägeri) för avsiktliga och systematiska felaktigheter vid konverteringen. Kommittén vill upprepa detta förslag.

4.4. Vad gäller konverteringen vore det också önskvärt om alla medborgare förfogade över en enkel elektronisk fickräknare, både för att kunna kontrollera konverteringen och för att känna sig lugna. Flera företag delar redan ut sådana apparater gratis. De är billiga och lätta att använda, och alla borde använda sig av en sådan. Dessutom måste man främja huvudräkning, som ger en ungefärlig uppfattning om hur mycket ett visst belopp i den nationella valutan är värd i euro, men som inte ger det exakta värdet av konverteringen. En sådan metod är i första hand användbar för att i förväg beräkna det ungefärliga värdet på större inköp (t.ex. ett klädesplagg). När inköpet verkligen sker är det rimligt att kontrollera priset med räknemaskin.

5. Det finansiella systemet

5.1. Finanssektorn, och särskilt bankerna, tycks inte ha några allvarigare problem med konverteringen till euro vad gäller konton, banksättningar och övrig rapportering i nationell valuta. I vissa länder kommer konverteringen automatiskt att tidigareläggas under sommarmånaderna och hösten 2001, om inte de berörda uttryckligen motsätter sig detta. Inte heller verkar det förekomma tekniska problem när det gäller konverteringen av de nationella eller internationella betalningssystemen i detaljledet, men kostnaden utgör ett hinder. ESK håller på att utarbeta ett särskilt yttrande om detta ämne.

5.2. Mer omfattande och kostsamma är de problem som rör distributionen av den nya valutan och insamlingen av den nationella. Detta gäller också konverteringen och påfyllningen av bankomater, konverteringen av kortterminaler för att dessa skall kunna fungera med dubbla valutor samt transporter respektive lagring av penningssummor. Även om förberedelserna tycks ha varit grundliga och ambitiösa, kan man inte utesluta att det uppstår olägenheter eller förseningar, som skulle skada inte bara konsumenterna utan också banksystemet. Ytterligare ett skäl att förvänta sig att bankerna snarast löser dessa problem.

5.3. Vad beträffar kort — vilket kommittén vid ett flertal tillfällen påpekat är det enda system som garanterar en problemfri konvertering till euro och därför borde uppmuntras i största möjliga utsträckning — har det uppstått meningsskilligheter mellan utfärdarna och handeln, som kan få återverkningar på konsumenterna. Utan att gå närmare in på frågan, som för närvarande behandlas av konkurrensmyndigheterna, noterar kommittén att problemet, av ren slump, uppstår vid en mycket olämplig tidpunkt. Det skapar osäkerhet kring ett system som i stället behöver stöttas och föras fram som den bästa lösningen.

(1) EGT C 18, 22.1.1996, s. 112.

6. Företagen

6.1. Som redan framförts i det tidigare yttrandet ⁽¹⁾ verkar några av de små och medelstora företagen — särskilt mikroföretagen och enmansföretagen — inte klara av omställningen av sin egen administration och redovisning i euro före tidsfristen den 31 december 2001. Problemet är inte huruvida dessa företag kommer att vara "lagbrytare" eller ej — den som inte anpassar sig blir naturligtvis det. Frågan är snarare vad de nationella myndigheterna — och särskilt skattemyndigheterna — tänker göra i en situation där en ansevärd del av operatörerna inte kommer att ha inrättat sig i ledet. Frestelsen att tillgripa bestraffningar kan vara stark, men förhoppningsvis har varje regering fastställt hjälp- och stödplaner för dem som har svårt att uppfylla målen, vare sig det beror på otillräckliga resurser eller operationell kapacitet.

6.2. Även regeringarna borde visa god vilja och se till att lagstiftning och regler underlättar övergången till euron. I Italien till exempel kräver konverteringen av redovisningen till en annan valuta (euro) beslut vid en särskild bolagsstämma. Eftersom det rör sig om att tillämpa lagen, förefaller ett sådant beslut onödigt.

7. Logistiska problem och bedrägerier

7.1. Vid den hearing som organiserades av kommittén saknades företrädare för värdetransportföretag trots att de var inbjudna. Dessa är mycket viktiga för förståelsen av de komplicerade logistiska problemen i samband med flöden av banktillgodohavanden från centralbankerna till affärsbankerna, och därifrån till de olika bankkontoren, och därifrån till den egna kundkretsen — och vice versa. De berörda parterna är medvetna om omfånget på dessa flöden, och detta gäller säkert också den organiserade eller oorganiserade brottsligheten.

7.2. Kommittén är inte kompetent att bedöma logistiken, men ser på säkerhetsproblemen med en viss oro, både vad gäller den sociala och materiella faran med rån och säkerheten för dem som skall vaka över penningbeloppen och transporten av dem.

7.3. I dagens "normala" situation inträffar väpnade rån med svåra skador som följd. Man kan anta att en exceptionell

händelse av så stor betydelse både vad gäller antalet transporter och de belopp som transporteras kommer att leda till att fenomenet ökar och förvärras. Polis och väktare inom de privata transportfirmorna kommer knappast ensamma att kunna klara av alla eventualiteter. Ett ingripande av väpnade styrkor förefaller tillrådligt och kanske rent av nödvändigt, men detta tycks inte vara fallet i alla medlemsstater. Kommittén är djupt oroad över detta och hoppas att denna oro delas av nationella myndigheter, vilka under alla omständigheter får ta ansvaret för händelser som beror på att man underskattat faran.

7.4. En annan aspekt som inte får underskattas är eventuella bedrägerier och förfalskningar. Tilltron till en valuta är själva grunden för dess existens. Förhoppningsvis får man av de upprepade försäkringarna från ECB och de nationella bankerna anta att euron är mycket svår att förfalska. ESK är övertygad om att alla åtgärder redan har vidtagits för att förhindra att det cirkulerar förfalskningar både i och utanför unionen.

7.5. Utöver de påpekanden som gjorts i det föregående yttrandet ⁽¹⁾, som alljämt äger sin giltighet, vill kommittén fästa uppmärksamheten på det faktum att euromynten rent fysiskt inte är en "gemensam valuta". Förekomsten av elva olika nationella versioner på myntens baksida gagnar inte deras igenkännande i de olika länderna. Dessutom kan denna egenhet underlätta cirkulationen av förfalskade mynt, inte i det land vars valuta har förfalskats, utan i de övriga länderna, där dessa mynt är mindre kända eller okända.

7.6. Med tanke på att euron i varje land via turisterna omedelbart kommer att cirkulera i de övriga länderna, kan man befara att nyheten om förfalskningar i stor skala av en viss nationell valuta kan väcka en allmän misstro mot denna valuta, i likhet med den som möter den luxemburgska francen i Belgien och det skotska pundet i det övriga Storbritannien (även om dessa problem inte har något med förfalskningar att göra).

7.7. Kommittén hänskjuter dessa överväganden till behöriga myndigheter — kommissionen, Europeiska centralbanken, regeringarna i euroländerna — inte för att den väntar sig några katastrofer, utan för att varje strategisk plan värd namnet bör innehålla "ett katastrofscenario" med lämpliga åtgärder för att avvärja dem. Pessimism kan hejda och kväva alla initiativ, men en realistisk syn och en förnuftig bedömning av alla eventualiteter måste krävas av alla som ansvarar för offentliga angelägenheter.

⁽¹⁾ EGT C 155, 29.5.2001, s. 57.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förstärkning av kvaliteten i sysselsättnings- och socialpolitik"

(2001/C 311/12)

Den 25 juni 2001 beslutade kommissionen att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén yttrande om Förstärkning av kvaliteten i sysselsättnings- och socialpolitik.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för kommitténs beredning av ärendet, antog sitt yttrande den 5 september 2001. Föredragande var Jean-Michel Bloch-Lainé.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 86 röster för, inga röster emot och 1 nedlagd röst.

ANMÄRKNING

Ämnet för detta yttrande är "förstärkning av kvaliteten i sysselsättnings- och socialpolitik". Yttrandet behandlar dock i huvudsak kvalitet i arbetet. Den andra och mycket större delen av ämnet berörs endast i liten utsträckning, av följande skäl: Kommittén är mycket medveten om det samspel som finns mellan socialpolitikens och sysselsättningspolitikens olika delar. Denna påverkas naturligtvis av yttre faktorer, framför allt av kopplingen till en sammanhängande och relevant socialpolitik.

Den studiegrupp som utarbetat yttrandet utförde dock sitt arbete innan innehållet i kommissionens meddelande var känt, eftersom det fortfarande var under beredning. Tidsfristen tillät inte en omarbetning av yttrandet så att det skulle täcka hela ämnet utan att behandlingen skulle bli alltför ytlig. Slutligen och framför allt bör man hålla i minnet att yttrandet i första hand skall utgöra ett svar på en förfrågan från den belgiska ministern för sysselsättning och jämställdhet. Ministern underströk i ett meddelande till ESK:s ordförande den stora vikt som i det belgiska programmet för ordförande-skapet läggs vid området sysselsättningskvalitet och bad kommittén utarbeta ett yttrande om detta särskilda ämne.

1. Ingress: några allmänna reflexioner

1.1. De europeiska ländernas och EU-institutionernas intresse för "sysselsättningskvalitet" är inte nyvaknat. Frågan har gett upphov till många utmärkta arbeten, bland vilka man särskilt kan nämna vitboken om tillväxt, konkurrenskraft och sysselsättning, som tillkom under Jacques Delors tid. Ett viktigt steg togs med de riktlinjer som Europeiska rådet slog fast i Lissabon om behovet av en "övergripande strategi", en "aktiv sysselsättningspolitik" som skulle gynna "fler och bättre arbetstillfällen". I Nice fördjupades, utvidgades och förlängdes arbetet

sedan man antagit en socialpolitisk dagordning. I Stockholm formulerades slutligen året därpå slutsatser som utvecklade och definierade de områden man skulle arbeta med. I slutsatserna rörande denna fråga fastställdes tydliga och ambitiösa mål.

1.2. Ämnet "kvalitet i arbetet" är alltså ett fullvärdigt tema i diskussionen inom institutionerna om den europeiska sociala modellen och om unionens ekonomiska strategi (jfr rådet i Lissabon).

1.2.1. Att ämnet nu har erkänts som centralt är en följd av en logisk utveckling där man har insett att socialpolitiken om den sköts klokt är en viktig faktor för att uppnå effektivitet och konkurrens i produktionen.

1.2.2. I uppbyggnaden av Europa läggs ständigt stor vikt vid frågan om kvalitet. Men det som kallas "livskvalitet" beror naturligtvis i stor utsträckning inte bara på hur många arbetstillfällen som erbjuds, utan också på de ramar inom vilka vi arbetar: valfrihet, respekt för människovärdet, lika behandling, anständig lön, arbetsförhållanden, miljö, hälsa och säkerhet, utbildningsmöjligheter, incitament, medbestämmande och deltagande för de anställda, osv.

1.2.3. Aktörerna i byggandet av Europa har förklarat sig villiga att medverka till att de arbeten som skapas inom unionens gränser skall ge mesta möjliga mervärde och utrymme för mänsklig utveckling. Det gäller att se till att denna ambition fullföljs, att mäta den verkliga utvecklingen och de verkliga framstegen i detta avseende samt att vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att avsikterna förverkligas.

1.2.4. På EU-nivå finns (i samarbete med medlemsstaterna) en uppsättning verktyg för analys och organiserad diskussion som gör det möjligt att främja skapandet av kvalitet i arbetet.

1.3. Frågans ovedersägliga komplexitet kan inte motivera den kritik som ibland uttrycks och som sammanfattas (för att kunna tillbakavisas) i ett dokument som nyligen lades fram av ILO ⁽¹⁾: "Kriterier för vad som är anständiga arbetsförhållanden kan inte tillämpas i situationer och länder som är helt olikartade utan att man relativiserar kriterierna så att de förlorar allt verkligt innehåll."

Visst är förhållandena olika i olika ekonomier, de förväntade framstegens hastighet och storlek är inte överallt desamma, och faktorer som subjektivitet när det gäller bedömningen av kvalitet spelar här, som på andra områden, ofta en stor roll.

1.4. Detta yttrande inriktar sig på tre aspekter:

- Att framlägga vissa observationer.
- Att behandla ett litet antal centrala teman.
- Att ge några rekommendationer.

2. Observationer

2.1. Det finns många dokumentationskällor att utgå från. Deras metodologiska synsätt är av mycket skilda slag. Dublinstiftelsen genomförde till exempel år 2000 en undersökning enligt samma principer som användes för de undersökningar som gjordes 1990 och 1995. De grundades på de anställdas uppfattning om sina arbetens kvalitet. Arbetsmiljöbyrån i Bilbao har sammanställt objektiva fakta med utgångspunkt i relevanta observationer. Slutligen arbetar Eurostat med att samla in och sammanställa oumbärlig statistik. Kvar finns dock problemen med uppdatering, jämförbarhet och harmonisering av systemen för statistisk bedömning.

2.2. Alla diagnoser i fråga om kvalitet i arbetet måste, om de skall kunna användas för relevanta och övertygande rekommendationer, dra nytta av alla goda källor och låta deras bidrag samverka. Kommittén har inga anspråk på att nedan presentera en fullständig redogörelse i denna fråga. Den har endast strävat efter att påminna om viss relevant information.

2.3. Säkerhet och hälsa

Europeiska arbetsmiljöbyrån har utarbetat en utmärkt rapport om läget när det gäller hälsa och säkerhet på arbetsplatsen inom EU. I detta yttrande vill kommittén endast hänvisa till vad som framkommer i detta dokument. Studiens centrala delar är inriktade på utvecklingsmöjligheterna.

2.4. I den undersökning som Dublinstiftelsen gjorde om hur de anställda uppfattade utvecklingen när det gällde vissa aspekter på kvaliteten i arbetet framkom bl.a. följande åsikter ⁽²⁾:

- Ingen minskning i stressnivån.
- Ökning av besvär i rörelseapparaten.
- Ökning av arbetsintensiteten.
- Liten ökning av andelen anställda som fått utbildning på arbetsgivarens bekostnad.
- Fortsatt könsmässig segregation.
- Tillfälliga arbeten och "flexibilitet" innebär inte en förbättring av kvaliteten i arbetsförhållandena.
- Våld och trakasserier är fortfarande stora problem.

2.5. Andra synpunkter

2.5.1. I kommissionens årliga rapport om lika möjligheter för män och kvinnor inom EU 2000 understryks att det på arbetsmarknaden fortfarande finns en markant brist på jämlikhet, även om skillnaderna tycks vara på väg att minska.

3. Centrala teman

3.1. Kommittén har koncentrerat sig på vissa teman som har valts med tanke på följande:

- ESK vill i detta sammanhang understryka det nära sambandet mellan kvalitet i arbetet och den ekonomiska effektiviteten i de europeiska företagens produktion av varor eller tjänster.
- ESK vill markera behovet av att i så stor utsträckning som möjligt jämka samman arbetslivets krav med privatlivets och familjelivets villkor när det gäller sysselsättning.
- ESK vill utnyttja inslag från tidigare ESK-yttranden på bästa sätt då dessa fortfarande är relevanta och aktuella.

Det finns förvisso andra ämnen värda att diskutera, t.ex. lönefrågor. Att dessa ämnen inte behandlas i detta yttrande innebär inte att ESK anser dem mindre betydelsefulla.

(1) "Recent work issues and policies"—januari 2001.

(2) Här rör det sig förvisso om "upplevelse"mer än "hårda fakta". Ändå kan man nog vara överens om att man bör ta hänsyn till vad som framkommer.

3.2. Säkerhet och hälsa ⁽¹⁾

3.2.1. Hur skall EU-lagstiftningen kunna göras mer effektiv?

- Kommittén har tidigare påpekat och fortsätter att framhålla vikten av harmonisering i takt med utvecklingen. Detta innebär att de skyddsnivåer som anses nödvändiga (miniminivåerna) inte bör vara olika beroende på företagets storlek.
- Man måste ta särskilt stor hänsyn till de små och medelstora företagens situation, inte på så vis att de undantas från de gemensamma kraven utan så att de får hjälp att uppfylla dem. Detta innebär att gemenskapstexterna skall vara så enkelt utformade som möjligt, att de skall ge praktiska rekommendationer, att de skall utarbetas i samråd med de små och medelstora företagens organisationer, att de skall fördelas efter verksamhet, att man inte skall glömma att det finns medelstora verkstäder, hotell, restauranger, snickeriverkstäder, bagerier osv. som har många anställda.
- Näringslivet och arbetsmarknadens alla aktörer, som också har ett socialt ansvar, skulle kunna vara mer aktiva när det gäller förebyggande verksamhet och stödja utbildnings- och informationssatsningar inom området.
- En lagstiftning som är detaljerad, formell och komplicerad är inte det bästa sättet att uppnå målet. Effektiviteten är beroende av tillämpligheten. EU-lagstiftningen blir inte lätt att tillämpa om den inte är anpassad till den nationella lagstiftningen.
- Rättslig kontroll av genomförandet av gemenskapsdirektiv är helt nödvändig, men inte tillräcklig. Den bör åtföljas av en kontroll av genomförandet ute på fältet, i samråd med arbetsmarknadens parter.
- Arbetssättet när det gäller säkerhets- och hälsorisker bör anpassas till de nya utmaningar som dyker upp, t.ex. stress i arbetet, besvär i rörelseapparaten osv. Dessa frågor kan inte behandlas på samma sätt som klassiska arbetsplatsolyckor och yrkessjukdomar. I detta fall, som i så många andra, gäller det att ta fram, dra nytta av och sprida goda och dåliga exempel så att ändamålsenliga direktiv kan utarbetas.

3.2.2. Anställbarhet och säkerhet/hälsa

- Arbetsplatsolyckor och andra hot mot hälsa och säkerhet är viktiga framför allt ur ett mänskligt perspektiv. De är dock också viktiga med tanke på de sociala kostnaderna för företagen och statsbudgeten.
- Det är långt ifrån säkert att detta påstående är självklart för alla i Europa i dag, år 2001. Därför bör man utveckla verktyg och vidta åtgärder i syfte att förklara och övertyga.
- Bristande respekt för befintliga normer bestraffas inte alltid.

3.2.3. Hur skall de nya riskerna i arbetslivet bemötas och hanteras?

- Dessa nya risker har inte ersatt de klassiska riskerna utan lagts till dem. De är inte övergående utan utvecklas snabbare än de instrument som har utformats för att övervaka dem.
- Om man vill undvika att lagstiftningen släpar efter den verklighet den är avsedd att reglera är det viktigare i dag än tidigare att staterna och kommissionen skaffar sig medel för ständig uppföljning och utvärdering.
- Näringslivet och arbetsmarknadens alla aktörer bör aktivt bidra till studier och forskning om de nya riskerna.

3.2.4. Nya arbetsformer

- Fortfarande har man mycket dåliga kunskaper och mätinstrument när det gäller vidden av hälso- och säkerhetsrisker förknippade med nya typer av arbete, exempelvis distansarbete. Man vet också alltför lite om tillfälliga och osäkra arbeten och utvecklingen inom det området.
- Vissa forskningsinstitut och nationella statistikbyråer har redan börjat göra bedömningar av denna nya typ av risker. Det vore lämpligt att främja samverkan inom forskningen i medlemsstaterna i syfte att bättre skydda de berörda arbetstagarna i ett livslångt perspektiv.

3.3. Äldre arbetstagare ⁽²⁾

3.3.1. Vid Europeiska rådet i Lissabon ställde man upp som målsättning att nå en sysselsättningsgrad "i möjligaste mån nära 70 % 2010". För att uppfylla denna målsättning måste

⁽¹⁾ Se också "Gemenskapsstrategi/hälsa och säkerhet på arbetsplatsen", EGT C 260, 17.9.2001, och "Hälsa och säkerhet på arbetsplatsen", EGT C 51, 23.2.2000.

⁽²⁾ Se också ESK:s yttrande "Äldre arbetstagare", EGT C 14, 16.1.2001

man bland annat höja sysselsättningsgraden för "äldre arbetstagare", dvs. arbetstagare som är mellan 50 och 64 år gamla. Sysselsättningsgraden för dessa personer sjunker emellertid; det sker i olika takt men tendensen är sedan 1970-talet konstant med en sysselsättningsgrad som utan undantag eller avbrott sjunker i samtliga medlemsstater. Riktlinjerna för sysselsättningen 2000 syftar till att komma till rätta med denna tendens. Man saknar dock säkra uppgifter på området, bland annat när det gäller den egentliga pensionsåldern.

3.3.2. Den som slutar sitt yrkesverksamma liv i förtid har oftare tvingats till det än valt det. Denna form av flexibilitet är snarast att betrakta som en följd av situationen på arbetsmarknaden, företagens omstruktureringstrategier och myndigheternas arbetsmarknadsåtgärder.

3.3.3. De äldre arbetstagarnas sysselsättning har blivit ett anpassningsinstrument i de privata och offentliga företagens personalpolitik (så kallade mänskliga resurser) och i regeringarnas åtgärder i fråga om social trygghet.

3.3.4. När det gäller kvaliteten i arbetet får det som följd att det i de privata och offentliga företagen finns många "halvgamla" som anses "sakna framtid" och inte vara till någon nytta och som arbetsgivarna tvekar att befordra eller utbilda. Utöver den mänskliga aspekten finns det en paradox: åldersgruppen 40–60 år kommer från och med 2001 att utgöra majoriteten av den aktiva befolkningen i EU.

3.3.5. Samtliga studier visar att det ökande antalet förtidspensioneringar har lett till att äldre arbetstagare fått ännu lägre värde på arbetsmarknaden. Äldre arbetstagare diskrimineras när de söker arbete. Äldre eller åldrande arbetstagare upplever ofta sig själva som "arbetsoförmögna" eller "oanställbara".

3.3.6. Vad kan man mot denna bakgrund säga om de insatser som görs för att uppnå kvalitet i arbetet för de flesta av de äldre arbetstagarna? Hur skall man kunna främja förvärvsfrekvensen bland anställda över 50 eller 55 år? Vilka konkreta rekommendationer kan man ge? Hur skall man kunna tillmötesgå kraven på att de som berörs i högre grad skall delta när besluten fattas, att personalpolitiken skall utformas så att man tar större hänsyn till individen, att man i större utsträckning skall ta hänsyn till önskemålen från många arbetstagare i åldersgruppen 40–60 år om att pensioneras vid rimlig ålder?

3.3.7. Det gäller att vända vad man kan kalla en "stark trend". Det är inte något som kan ske spontant. Man kan inte bara uppmana företagen att "göra något nytt av något gammalt". Det gäller att helt enkelt få till stånd en kulturförändring och en ökad medvetenhet, att se till att arbetstagarna anser det förmånligt att arbeta efter 55 och att man i de privata och offentliga företagen i högre grad uppskattar de äldre arbetstagarnas insatser. I denna strävan bör man fundera över hur man kan få till stånd en bättre framförhållning i fråga

om planeringen av framtida arbetstillfällen med hänsyn till nyanställningar och anställningars upphörande, vidareutbildning, rörlighet inom företagen, flexibel arbetsorganisation, ergonomi och definition av arbetsuppgifter samt ändrat beteende inom företagen och de offentliga förvaltningarna.

3.3.8. EU:s institutioner kan göra avgörande insatser på detta område.

3.3.8.1. Man kan inleda diskussioner om till exempel förändringar i lönesystemen och om att ersätta förtidspensioneringssystemen med mer flexibla pensioneringssystem.

3.3.8.2. Tillvägagångssättet på kort sikt kan se ut enligt följande:

- Ökat främjande av dialogen mellan arbetsmarknadsparterna i EU.
- Utveckling av system för utbyte av bästa praxis.
- Gemensamt utarbetande av en "uppförandekodex".

3.4. *Icke-diskriminering*

ESK skulle vilja att man på detta stadium vidtar åtgärder för att göra framsteg i fråga om följande hörnstenar:

- Icke-diskriminering på grund av kön.
- Icke-diskriminering av personer som väljer att arbeta flexibel eller deltid.
- Rimlig social trygghet för atypiska arbetstagare, dvs. de som vill eller förväntas vara rörliga yrkesmässigt eller geografiskt eller inneha tidsbegränsade eller tillfälliga anställningar.
- Utveckling av "livslångt lärande" för alla arbetstagare utan diskriminering.
- Större deltagande av de anställda i utvecklingen av de företag och förvaltningar där de arbetar.
- Uppmärksammande av utländska medborgare samt av kvaliteten på de arbetstillfällen som erbjuds den invandrade arbetskraft som EU behöver.
- Uppmärksammande av arbetstagare med funktionshinder.

3.5. *Möjligheter till utbildning och kompetensutveckling*

Inom EU har man tillkännagett valet av en kunskapsbaserad ekonomi. ESK vill i detta sammanhang lyfta fram två av de många frågor som är kopplade till denna utmaning.

3.5.1. Det finns en risk för utslagning, för att det skapas ett ojämnt samhälle där endast en del av dem som arbetar kan få goda anställningsmöjligheter på sikt. Dessa framtidsperspektiv är inte uppdiktade. Det är viktigt att motverka dem för att undvika en långsam, dold och skadlig utveckling av en ny form av samhällsuppdelning.

3.5.2. I många traditionella verksamheter (hotell och restaurang, städning, reparationer, bensinstationer, närservice, hantverk osv.) ökar denna risk. Det beror på att man är dåligt rustad att skaffa tillgång till ny teknik och kunskap. Det finns risk för att de som arbetar inom detta område inte kommer att vara i fas med ett samhälle i utveckling. Det är viktigt att man på detta område utvecklar och inrättar möjligheter till vidareutbildning. Framför allt bör man inte underskatta problemet.

3.6. Arbete och privatliv

3.6.1. I inledningen till denna text lyfter man fram begreppet livskvalitet i syfte att framhålla att den i stor del är beroende av kvaliteten i arbetet.

Vi möter också ett känt begrepp som kan användas i många sammanhang: flexibilitet. Begreppet är mångtydigt. I detta sammanhang måste man avvisa samtliga nästan ideologiska bibetydelser: flexibilitet är inte ett ideal, det är ett instrument.

3.6.2. Man bör notera att detta begrepp samtidigt beskriver olika individuella önskemål som formulerats av ett större antal anställda i syfte att uppnå bättre livskvalitet. I första hand gäller det önskemål om att själv få välja hur mycket och vilka tider man skall arbeta samt olika krav som cheferna i privata och offentliga företag anser som väsentliga i konkurrenshänsyn och med hänsyn till deras kunders och användares krav på effektivitet.

3.6.3. För kunna göra framsteg måste man skaffa sig större kunskap om och analysera under vilka förhållanden det uppstår möten mellan åsikter av olika natur och art och analysera interaktionen mellan dessa.

3.6.4. Det handlar om att få till stånd ett ömsesidigt utbyte, att utbyta erfarenhet och kunskap om konflikter och frivilliga avtal.

3.6.5. Det handlar också om att kanske i lite större utsträckning uppmärksamma konkreta faktorer som den tid det tar att ta sig till och från arbetet, samt huruvida det finns barnomsorg i närområdet.

3.7. Information och medbestämmande

Här betonas följande faktum: kvaliteten i arbetet kan endast ökas genom insatser som grundar sig på information och deltagande, och som kännetecknas av större och mer utvecklade medel för att involvera de anställda i den ekonomiska omvandlingsprocessen. Mångfalden av situationer som skall behandlas och de anställdas vilja att delta i de beslut som berör dem är så omfattande att varken direktiv eller förordningar på detta område kan göra det möjligt att uppnå målsättningarna om de inte i större eller mindre utsträckning är av kontraktsmässig karaktär. För övrigt står detta inte i motsättning till strävan att utveckla en kunskapsbaserad europeisk ekonomi. Antingen man vill det eller inte, kan en sådan ekonomi inte utan att vara självmodersäkande byggas upp på lång sikt enligt föreskrivna och påtvingade idéer så som en bikupa byggs upp på en genetisk bas av instinkt och hierarki. Erfarenheten i våra länder i fråga om arbetsförhållanden kännetecknas av deltagande, som bygger på gemensamma kontrakt; detta är en stor fördel när det gäller utvecklingen av den europeiska ekonomiska och sociala modellen.

4. Några rekommendationer

4.1. Förutom inrättandet av indikatorer och utbyte av bästa metoder, bör också lagstiftningsinstrument kunna övervägas för att göra framsteg på området kvalitet i arbetet.

4.2. Rekommendationerna är inriktade på den lika grundläggande som svåra frågan om indikatorer.

Behovet av att gå vidare inom detta område påpekades av Europeiska rådet i Stockholm.

Den 1 mars 2001 ⁽¹⁾ avgav ESK ett yttrande som behandlade de villkor som måste vara uppfyllda för att EU:s indikatorer skall bli effektiva (se särskilt punkterna 1.2, 2.1, 2.3, 2.8, 3.2).

4.3. Kommittén har i detta läge ännu inte tagit ställning i principfrågan, som diskuteras såväl inom rådet som inom kommissionen, dvs. om det i framtiden är lämpligt i det långa loppet att täcka hela området eller om man bör inrikta sig på ett begränsat antal verktyg. ESK anser dock för närvarande att det är viktigt att på bästa möjliga sätt använda några relevanta befintliga indikatorer. Kommittén understryker att en indikator för att vara relevant bör uppfylla följande krav: Den bör vara objektiv, kunna mäta resultat, ringa in ett problems kärna, vara tydlig att tolka, noggrann, välvägd och möjliggöra tillförlitliga jämförelser. Den bör också uppdateras med jämna mellanrum och vid behov förändras, utan att medlemsstaterna, företagen och allmänheten drabbas av ytterligare administrativa och finansiella bördor.

⁽¹⁾ "Strukturella indikatorer", EGT C 139, 11.5.2001.

4.4. Ekonomiska och sociala kommittén rekommenderar att man i en första etapp inriktar sig särskilt på följande "möjliga indikatorer", som förekommer i kommissionens meddelande ⁽¹⁾ och som anknyter till de "centrala teman" som behandlats under punkt 3 ovan.

4.4.1. Säkerhet och hälsa

- Sammansatta indikatorer om olycksfall i arbetet, allvarliga eller med dödlig utgång, inklusive kostnader.
- Stressnivåer och andra problem på grund av förhållandena på arbetsplatsen.

4.4.2. Äldre arbetstagare

- Sysselsättningsgrader.

4.4.3. Icke-diskriminering

- Löneklyftor mellan könen, efter justering för vissa faktorer.

4.4.4. Livslångt lärande

- Andelen arbetstagare som deltar i vidareutbildning eller andra former av livslångt lärande.

4.4.5. Arbete och privatliv

- Möjligheter till moderskaps- och föräldraledighet och utnyttjandegrad.

⁽¹⁾ KOM(2001) 313 slutlig, 20.6.2001.

4.4.6. Information och medbestämmande

- Kollektivavtalens täckning och antalet företag med europeiska företagsråd.

4.4.7. Lika behandling av tredjelandsmedborgare

- Icke-diskriminering samt skillnader i fråga om lön, avslut, befordring och fortbildning.

4.5. I alla relevanta rapporter och yttranden i ämnet understryks vikten av att utnyttja och sprida användbar information om erfarenheter och genomförda projekt inom EU vid sidan av att använda indikatorer, inte som ersättning för utan som komplement till indikatorerna. Detta gäller inte bara de projekt som lyckats, utan också dem som misslyckats. Det handlar inte om någon "prestandajämförelse" som skall användas för att skilja på goda och dåliga elever, utan om att alla skall kunna lära sig av erfarenheterna.

De svårigheter och de stora ansträngningar som det medför att förbättra kvaliteten i arbetet på lång sikt inom unionen är sådana att all tillgänglig energi bör mobiliseras, sammanföras och kanaliseras.

4.6. Ekonomiska och sociala kommittén, som företräder olika aktörer i det "organiserade civila samhället", vill bidra genom sin rådgivande roll till den konkreta och stora frågan om kvaliteten i arbetet.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

**Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Meddelande från kommissionen till rådet:
Nya europeiska arbetsmarknader, öppna och tillgängliga för alla"**

(2001/C 311/13)

Den 3 juli 2001 beslutade Europaparlamentet att i enlighet med artikel 262 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén om ovanstående meddelande.

Sektionen för sysselsättning, sociala frågor och medborgarna, som ansvarat för det förberedande arbetet, antog sitt yttrande den 5 september 2001. Föredragande var Clare Carroll och medföredragande Renata Polverini och Christoph Fuchs.

Vid sin 384:e plenarsession den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog Ekonomiska och sociala kommittén följande yttrande med 98 röster för, ingen emot och två nedlagda röster.

1. Inledning

1.1. I Europeiska kommissionens bidrag vid Europeiska rådets vårmöte (Stockholm 2001) med titeln "Att förverkliga Europeiska unionens möjligheter: befästa och utvidga Lissabonstrategin" angavs ett öppnande av de nya europeiska arbetsmarknaderna och att göra dem lättillgängligare som ett av de tio viktigaste områdena för politiska åtgärder. Meddelandet "Nya europeiska arbetsmarknader, öppna och tillgängliga för alla" utgör det första steget mot ett förverkligande av den europeiska arbetsmarknadens potential till förmån för såväl arbetstagare som arbetsgivare.

1.1.1. Kommittén välkomnar Europaparlamentets begäran om kommitténs yttrande i denna viktiga fråga inom EU-politiken och stöder den generellt positiva inställning till kommissionens dokument som Europaparlamentet ger uttryck för i sitt förslag till betänkande.

1.1.2. Kommissionen tar upp denna fråga av följande skäl:

- Trycket från det alltmer integrerade europeiska näringslivet och den rörliga arbetskraften för att finna enklare lösningar när det gäller deras behov av rörlighet och rekrytering på den europeiska arbetsmarknaden mot bakgrund av den fortgående integrationen av många sektorer och näringsgrenar till följd av euron och inre marknaden: Även det faktum att den europeiska ekonomin under de senaste åren blivit allt starkare — trots vissa bakslag under den senaste tiden — har accentuerat behovet av att ta itu med denna fråga.
- Effekterna av omfattande strukturella förändringar inom hela Europa som drivs på av globaliseringen, den tekniska utvecklingen, demografiska faktorer och sociala målsättningar, och som ger vid handen ett ständigt skiftande och allmänt upplevt behov av kompetens, och som i mer välmående regioner ger upphov till sådana frågor som ökade kompetensklyftor och arbetskraftens rörlighet.

- Utmaningen att åstadkomma ökad utjämning och större möjligheter inom alla EU:s regioner, mot bakgrund av ovanstående förändringar och den relativt långsamma takt med vilken unionen går mot sammanhållning i fråga om sysselsättningsnivån samt effekterna av en fortsatt utvidgning.

2. Kommitténs kommentarer

Här nedan följer kommitténs synpunkter på kommissionens olika förslag, som även Europaparlamentet har uttalat sig positivt om i sitt förslag till betänkande.

2.1. Den första omgången politiska åtgärder

2.1.1. Kommittén välkomnar kommissionens avsikt att under år 2002 lägga fram ett förslag om ett enhetligare, öppnare och flexiblere system för erkännande av yrkesbehörighet, som även kommer att omfatta olika sätt att främja en ökad tillämpning av automatiskt erkännande. Kommittén ser positivt på de åtgärder som redan vidtagits, även om dessa till stor del utgör åtgärder för arbetsmarknadens mer kvalificerade yrken. Det faktum att medlemsstaterna under så lång tid inte lyckats nå en generell överenskommelse om ett ömsesidigt erkännande vad gäller behörighet för mindre kvalificerade yrken (med undantag av ett förslag till direktiv om utbildning av yrkesföreare⁽¹⁾ — där regleringen gått mycket långt) utgör ett betydande hinder för rörligheten och för framväxten av en genuin europeisk arbetsmarknad. Om även den mindre kvalificerade arbetskraften — alltså inte bara de mest högkvalificerade och attraktiva yrkeskategorierna — skall kunna integreras på en i egentlig mening europeisk arbetsmarknad måste man agera snabbt. Kommissionen måste ta ytterligare initiativ i denna fråga, och arbetsmarknadens parter och övriga intresseorganisationer skulle kunna bidra aktivt och på ett relevant sätt på lämpliga områden. Där branschavtal har fungerat bra finns det dock ingen anledning att ändra dem.

⁽¹⁾ KOM(2001) 56 slutlig — 2001/0033 COD — "Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om utbildning av yrkesföreare för gods- eller persontransport på väg".

2.1.2. På en arbetsmarknad stadd i konstant utveckling och där en stor del av den grundläggande yrkesutbildningen och fortbildningen sker inom företagen är det av avgörande vikt att man identifierar olika sätt att erkänna kompetens som tillägnats i arbetet, samtidigt som standarden upprätthålls. Kommittén stöder därför detta förslag och hoppas att det kan utvidgas så mycket som möjligt, i synnerhet inom sådana sektorer som turism och andra näringar där det finns gemensamma standarder och gemensam praxis.

2.1.3. Enligt ESK:s uppfattning är det livslånga lärandet nyckeln till hur man kan göra de europeiska medborgarna förtroga med informationssamhället, den nya tekniken och den nya ekonomin ⁽¹⁾. Man måste omgående ta itu med denna fråga, och den bör ges hög prioritet bland kommissionens åtgärder. Kommittén är bekymrad över att den handlingsplan för livslångt lärande som efter flera års diskussioner skall läggas fram inför Europeiska rådets vårmöte år 2002 fortfarande endast är inriktad på att identifiera sådan grundläggande kompetens som krävs för rörlighet, underlätta erkännandet av kompetens som tillägnats utanför de formella systemen och öka investeringen i mänskliga resurser. Handlingsplanen borde även identifiera olika sätt på vilka människor som fallit ur utbildningssystemet skall kunna få del av strategin för livslångt lärande så att de kan integreras på arbetsmarknaden.

2.1.4. Om kompetensnivån inom EU skall kunna utvecklas krävs det omgående ytterligare åtgärder. Man kommer även att behöva utarbeta en plan på kort och medellång sikt (2–5 år). Kommissionen måste använda sig av bästa praxis (se punkt 2.1.5 nedan) för att kunna tillhandahålla tillförlitliga och snabbverkande riktlinjer för det kortaste tidsperspektivet (6 månader–2 år) för universitet och lokala myndigheter, så att utbildningsnivån inom högkvalificerade yrken kan höjas. Arbetsmarknadens parter skulle också kunna bidra till denna process på ett effektivt sätt.

2.1.5. Kommittén konstaterar att det kan uppstå problem vad gäller subsidiaritetsprincipen i samband med utformningen av en öppen samordningsmetod för bästa praxis inom utbildningssystemen, men uppmärksammar också att tillämpningen av denna metod lämnades öppen av Europeiska rådet i Stockholm. Kommissionen bör prioritera sådana utbildningsinitiativ som har visat sig effektiva för missgynnade grupper på grund- och gymnasieskolenivå och som förhindrar att skolgången avbryts på ett tidigt stadium. En annan högprioriterad fråga är antalet studerande på gymnasie- och högskolenivå som väljer tekniska och naturvetenskapliga ämnen, eftersom kompetens på teknikområdet inte kan åstadkommas utan en solid utbildning i relevanta ämnen som grund.

2.2. Undanröjande av hinder för rörligheten

2.2.1. Kommittén håller med om att genomförandet av kommissionens övergripande strategi för undanröjande av hinder inom tjänstesektorn torde ha en direkt inverkan på tjänsteföretagens rörlighet. Kommittén har redan gett sitt stöd för dessa förslag i tidigare yttranden.

2.2.2. Vissa faktorer inom de olika tilläggs pensionssystemen har under många år utgjort hinder för rörligheten eller problem för arbetstagarna, och diskussionerna i denna fråga har pågått av och till sedan slutet av 1970-talet. Kommittén hoppas att det av kommissionen föreslagna meddelandet om undanröjande av hinder för tillhandahållande av tilläggs pensioner över gränserna kommer att påskynda undanröjandet av sådana hinder för rörlighet.

2.2.3. Kommittén ser också positivt på att kommissionen har för avsikt att före utgången av år 2001 lägga fram ett förslag om möjlighet att överföra tilläggs pensioner, och hoppas att förslaget om en harmonisering av bestämmelserna om fondbaserade pensionssystem kommer att antas inom kort.

2.2.4. Rörligheten bland forskare, studerande, lärare och övriga utbildare utgör en nyckelfaktor för integrerade europeiska arbetsmarknader, och i detta avseende välkomnar kommittén de förslag som kommissionen lagt fram i denna fråga.

2.2.5. Kommittén ställer sig bakom kommissionens uppmaning till rådet och Europaparlamentet att anta de förslag som lagts fram om en modernisering av de sociala trygghetssystemen för migrerande arbetstagare samtidigt som man tar hänsyn till subsidiaritetsprincipen.

2.2.6. Kommittén delar kommissionens uppfattning att rådet på grundval av kommissionens förslag och under beaktande av konsekvenserna för den sociala balansen och arbetsmarknaden bör fastställa vilka kriterier och villkor som skall gälla för rörligheten inom EU för tredjelandssmedborgare. Kommittén framhåller att rådet så fort som möjligt bör anta de direktivförslag som redan lagts fram på detta område. Kommittén håller för närvarande på att avsluta sitt yttrande om "Förslag till Rådets direktiv om varaktigt bosatta tredjelandssmedborgares rättsliga ställning" ⁽²⁾ och "Förslag till rådets direktiv om villkor för tredjelandssmedborgares inresa och vistelse i syfte att bedriva verksamhet som anställd eller egenföretagare" ⁽³⁾.

2.2.7. En i egentlig mening europeisk arbetsmarknad måste karaktäriseras av likabehandling av migrerande arbetstagare i förhållande till den lokala arbetskraften, och målet bör vara en socialt hållbar och tilltagande rörlighet. Detta är avgörande för den sociala sammanhållningen och den europeiska sociala modellen.

⁽¹⁾ EGT C 139, 11.5.2001. Se även yttrande om "Memorandum om livslångt lärande" (SEK(2000) 1832).

⁽²⁾ KOM(2001) 127 slutlig — 2001/0074 (CNS).

⁽³⁾ KOM(2001) 386 slutlig — 2001/0154 (CNS).

2.2.8. Rädslan för arbetslöshet i värdländerna verkar leda till en protektionistisk inställning som kan bli ett hinder för rörligheten. Ekonomisk och social utveckling i regioner som lockar ett stort antal tredjelandsmedborgare är nödvändig för att råda bot på denna utveckling.

2.3. Förbättrad information och insyn

2.3.1. Kommittén välkomnar kommissionens förslag om en webbplats för "one-stop"-information om europeisk rörlighet. En sådan webbplats skulle göra det lättare att bilda nätverk och förmedla information från nationella källor och EU-källor för att förse allmänheten med uttömmande och lättillgänglig information om det viktigaste vad gäller arbete, rörlighet och utbildningsmöjligheter i Europa.

2.3.2. Kommissionen bör säkerställa att en sådan webbplats görs tillgänglig för allmänheten direkt via Internet och inte endast genom nationella arbetsförmedlingsorgan. Eures-nätverket — ett nätverk främst för nationella arbetsförmedlingsorgan — bör integreras i den nya webbplatsen och göras lättillgängligare för vanliga medborgare. Den information som erhålls via Eures bör i allmänhet omfatta information om anställningsvillkor, information om sociala villkor såsom bostad, utbildning, fortbildningsmöjligheter inom ramen för olika program för livslångt lärande, hälso- och sjukvårdsinformation, samt även information i skatte- och socialförsäkringsfrågor. Informationen skall vara klar och tydlig och tillhandahållas på EU:s samtliga arbetsspråk och de största invandrarspråken.

2.3.3. De informationskampanjer om olika frågor som har bedrivits har haft begränsad framgång. Samtidigt som kommittén håller med om att man i samband med den föreslagna informationskampanjen om rörlighet bör utnyttja befintliga väl beprövade instrument — i de fall dessa visat sig effektiva för en direktkontakt med allmänheten — anser kommittén att man i ökad utsträckning och på ett mer integrerat sätt även bör utnyttja arbetsmarknadsorganisationerna och relevanta frivilligorganisationer på nationell och regional nivå, så att man når de grupper som berörs mest direkt av rörlighetsfrågor, dvs. arbetsgivare, arbetstagare, deras respektive organisationer samt frivilligorganisationer som företräder olika missgynnade grupper.

2.3.3.1. Inte alla potentiella migranter eller alla de som redan är bosatta inom EU har tillgång till Internet, och de har inte alltid förbindelse med formella organisationer, t.ex. någon frivilligorganisation. Informationskampanjen bör därför även genomföras via andra kanaler, t.ex. radio, TV, postkontor och andra offentliga inrättningar som migrerande arbetstagare kan tänkas besöka emellanåt, samt vid olika ankomst- och avreseplatser, t.ex. flygplatser, järnvägsstationer, hamnar, motorvägar etc.

2.3.3.2. Även arbetsmarknadens parter och sådana frivilligorganisationer som tillvaratar migrerande arbetstagares intressen bör medverka aktivt i informationskampanjen. Facket kan inrätta informationscentra och genom sina internationella förbindelser säkerställa att fackföreningarna i ursprungslandet ger korrekt information till sina medlemmar. Vid rekrytering av arbetskraft utomlands bör arbetsgivarna använda sig av ett standardiserat informationspaket för anställningsvillkor och skatte- och socialförsäkringsfrågor. Information och eventuellt finansiellt stöd till arbetsmarknads- och frivilligorganisationerna bör ingå som en del av informationskampanjen.

2.3.4. De prioriterade åtgärderna för erkännande av yrkesbehörighet utgör en avgörande del av arbetet för att integrera Europas arbetsmarknader, och kommittén välkomnar detta förslag. Prioritet bör dock ges till det konkreta arbetet med att erkänna behörighet, snarare än till information om ett ofullständigt system, även om detta är något som också kommer att bli viktigt i framtiden. (I detta sammanhang hänvisas även till punkt 2.1.1 och 2.1.2 ovan.)

2.4. Steg 2: Högnivåarbetsgrupp för kompetens och rörlighet och handlingsplanen för år 2002

2.4.1. Kommittén ser positivt på att det skall tillsättas en arbetsgrupp på hög nivå för kompetens och rörlighet och på de befogenheter denna skall ha. Kommittén önskar att man hålls informerad om arbetet inom denna grupp och ges tillfälle att yttra sig om det löpande arbetet och om den handlingsplan för år 2002 som skall läggas fram av kommissionen på grundval av högnivåarbetsgruppens rapport i december 2001.

2.4.2. Detta utgör en positiv åtgärd, men främst för de arbetstagare som redan är högutbildade och har god tillgång till information. Kvalitetsaspekten måste omfatta även de arbetstagare som inte är lika kvalificerade och som, enligt den statistik som presenteras i kommissionens meddelande, inte är lika rörliga.

3. Ytterligare slutsatser som kan beaktas av Europaparlamentet

3.1. Samtidigt som kommittén stöder den generella inriktningen i kommissionens meddelande vill man föra fram ett antal andra synpunkter på en europeisk arbetsmarknad som inte behandlats tillräckligt ingående i meddelandet och som Europaparlamentet kan komma att ta hänsyn till.

3.2. Kommittén välkomnar kommissionens erkännande av det faktum att det för närvarande inte existerar någon integrerad europeisk arbetsmarknad, utan snarare en hel rad olika (främst) geografiskt, regionalt och sektorsvis avgränsade marknader, där de två senare i viss utsträckning är gränsöverskridande. Det är av yttersta vikt att man parallellt med framväxten av en integrerad europeisk arbetsmarknad fortsätter arbetet med att förbättra den ekonomiska och sociala livskvaliteten i underutvecklade regioner inom EU. Om inte samtliga regioner har möjlighet att utvecklas och locka till sig olika högteknologiska företag och tjänster kommer rörligheten att fortsätta att

vara enkelriktad, med en klyfta mellan centrum och periferi. Detta är inte en sund situation, vare sig socialt eller ekonomiskt sett. Samtliga åtgärder och insatser som planeras inom ramen för handlingsplanen bör ha till syfte att säkerställa en jämn fördelning av arbetsmarknadsutvecklingen inom EU och kandidatländerna.

3.2.1. Väl fungerande nationella och regionala arbetsmarknader utgör en viktig förutsättning för en alleuropeisk arbetsmarknad. Med tanke på rörligheten bland EU:s medborgare skulle man faktiskt kunna säga att detta har högre prioritet för medborgarna. Det bör erinras om att en arbetsmarknad består av människor såväl som av organisationer — människor av vilka en övervägande majoritet hittills har föredragit att stanna kvar på sin hemort, i sin hemregion eller i sitt hemland. Även med ett framgångsrikt genomförande av handlingsplanen för år 2002 verkar siffrorna tyda på att de flesta europeer kommer att föredra att arbeta nära hemmet, och de bör i möjligaste mån inte tvingas till något annat, vare sig av ekonomiska eller sociala skäl. Å andra sidan delar kommittén uppfattningen att man bör underlätta för dem som faktiskt önskar flytta inom EU.

3.2.2. Vi lever dock inte i en perfekt värld, och många europeiska medborgare tvingas flytta för att söka arbete i mer välmående regioner inom EU. Andra flyttar frivilligt. Vare sig ett sådant beslut är påtvingat eller frivilligt välkomnar kommittén föreliggande initiativ som ett sätt att förbättra dessa människors möjligheter att hitta passande arbete och bostad och så smidigt som möjligt finna sig till rätta i sin nya tillvaro.

3.3. Förutom allmänna synpunkter på europeisk integration, tar inte kommissionen i sitt meddelande i nämnvärd utsträckning upp de mycket speciella problem som är förknippade med att integrera kandidatländernas relativt underutvecklade arbetsmarknader i de mer sofistikerade arbetsmarknaderna inom EU. Med tanke på att tidsgränsen för ett fullständigt genomförande av 2002 års handlingsplan satts till år 2005 är detta en allvarlig brist.

3.3.1. Även om den fria rörligheten för arbetskraft från kandidatländerna kanske kommer att vara begränsad under en

period efter anslutningen, är dock verkligheten den att enskilda invandrare från kandidatländerna söker sig och kommer att söka sig till EU:s arbetsmarknader. Detta är förståeligt med tanke på skillnaderna mellan de olika arbetsmarknaderna och i levnadsstandard i kandidatländerna jämfört med i de nuvarande EU-medlemsstaterna.

3.3.2. En förutsättning för ett ekonomiskt och socialt sett välmående utvidgat EU är att kandidatländerna utvecklas så att de närmar sig och slutligen når upp till det europeiska arbetsmarknadsgenomsnittet. Man bör ta vara på den tid som återstår tills den fria rörligheten genomförs fullt ut för målinriktade åtgärder som syftar till att utveckla kandidatländernas arbetsmarknad. Dessa länder får inte ses som en ren och skär arbetskraftkälla, utan som länder med egna arbetsmarknader. Att vänta till själva anslutningsdatumet innan man gör upp planer och vidtar åtgärder vore för sent.

3.4. I meddelandet underlåter kommissionen att specifikt ta upp många av de brister som finns på de nuvarande arbetsmarknaderna inom EU. Rörlighet är vanligare bland kvalificerad arbetskraft och bland personer med sociala och kulturella (t.ex. språkliga) förutsättningar. Kommittén konstaterar att rörligheten är låg för lågkvalificerade grupper och ser med särskild oro på situationen för missgynnade grupper i samhället — kvinnor, funktionshindrade, invandrare och andra generationens invandrare etc. — där många är lågutbildade eller inte har någon yrkesutbildning alls. Om de fick möjlighet skulle många av dessa kunna ge ett värdefullt bidrag på de europeiska arbetsmarknaderna. Social sammanhållning förutsätter särskilda insatser i denna riktning.

3.5. För att detta initiativ skall få maximal effekt på den europeiska ekonomin måste det integreras ordentligt i samtliga handlingsplaner och program som har till syfte att förbättra Europas position inom informations- och kommunikationsteknik. Kommittén har redan avgivit ett yttrande om initiativet "eEurope 2002", och ett yttrande om "Handlingsplanen eLearning" skall antas parallellt med föreliggande yttrande.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHs

Yttrande från Ekonomiska och sociala kommittén om "Förslag till rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1493/1999 om den gemensamma organisationen av marknaden för vin"

(2001/C 311/14)

Den 2 juli 2001 beslutade rådet att i enlighet med artikel 37 i EG-fördraget rådfråga Ekonomiska och sociala kommittén yttrande om ovannämnda förslag.

Ekonomiska och sociala kommittén gav Adalbert Kienle i uppdrag att utarbeta detta yttrande som huvudföredragande.

Vid den 384:e plenarsessionen den 12–13 september 2001 (sammanträdet den 12 september) antog kommittén enhälligt följande yttrande.

1. Inledning

1.1. I sitt förslag betonar kommissionen att det är nödvändigt att främja ett generationsskifte inom jordbruket, särskilt vinsektorn.

1.2. Kommissionen noterar att unga jordbrukare redan uppmuntras att bli vinodlare i flera medlemsstater genom tilldelning av nya planteringsrätter och genom möjligheten att delta i omstruktureringsplaner och planer för omställning av vinarealer.

1.3. Kommissionen föreslår tidsbegränsade undantagsregler för att underlätta övergången från tidigare ordningar till den nya gemensamma organisationen av marknaden för vin. Man inför möjligheten att tilldela yngre vinodlare nya planteringsrätter och låta dem omfattas av stödordningen för omstrukturering i anslutning till förbättringsplaner. Dessa bör tillämpas tills stimulansåtgärderna kan genomföras genom det nya

systemet med reserver i den nya marknadsordningen. Gemenskapens budget belastas inte.

2. Kommentarer

2.1. Ekonomiska och sociala kommittén stöder förbehållslöst den föreslagna förordningens målsättning och de båda ändringarna av förordning (EG) nr 1493/1999 i artikel 11.3 och artikel 15.2 b.

2.2. I samband med detta hänvisar kommittén till sitt yttrande om framtidsutsikterna för yngre jordbrukare, som håller på att utarbetas. ESK anordnade en hearing där Europaparlamentets, Regionkommitténs och Ekonomiska och sociala kommitténs föredragande diskuterade med en delegation från Europeiska förbundet för unga jordbrukare (CEJA), och där restes framför allt kravet att de yngre jordbrukarnas kostnader och andra bördor i samband med etableringen måste reduceras, särskilt med avseende på förvärv av produktionsrätter.

Bryssel den 12 september 2001.

Ekonomiska och sociala kommitténs

ordförande

Göke FRERICHS